

ΑΠΟΨΕΙΣ

ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ:

Η Κυβέρνηση σε συνεργασία με τον οργανισμό F.A.O. της Ε.Ο.Κ όρισε το Ζαγόρι σαν την υποδειγματική περιοχή για τη δημιουργία πόρων προς συμπλήρωση του εισοδήματος των κατοίκων στις προβληματικές περιοχές.

Η επιτυχία του προγράμματος θα αποτελέσει και πρότυπο για την εφαρμογή του στις προβληματικές περιοχές της Ε.Ο.Κ.

Η σοβαρότης του σκοπού θα αποτελέσει κίνητρο για τους υπεύθυνους της κρατικής μηχανής ώστε να δώσουν την οφειλόμενη προσοχή για την ολοκλήρωση και επιτυχία του προγράμματος, σ' αντίθεση με τα προηγούμενα που σχεδόν κανένα δεν τελείωσε με επιτυχία.

Αισιόδοξη απόδειξη ήταν η παρουσία και το ενδιαφέρον του κ. Νομάρχη καθ' όλη τη διάρκεια των δύο μακρών συσκέψεων.

ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ Ο.Τ.Ε.

Δεν θα κουραστούμε να παρουσιάζουμε την ανυπαρξία κατάλληλης τηλεπικοινωνίας στο Ζαγόρι που είναι και η βασική αιτία για την οικονομική στασιμότητα καθώς και για άλλα δεινά.

Φοβούμαστε ότι και στην εφαρμογή του προγράμματος F.A.O. η έλλειψη τηλεπικοινωνίας θα είναι εμπόδιο για την επιτυχία του.

Η έλλειψη βετούς προγράμματος και η αδιαφορία των αρμοδίων αποκαρδιώνουν κάθε επενδυτή. Γιατί πως είναι δυνατόν να λυθούν σοβαρά θέματα όταν δεν μπορούν να λυθούν τα πλέον απλά;

Στην Αρίστη λειτουργεί ξενοδοχείο και εστιατόριο, που όπως ξαναγράψαμε αποτελεί παρήγορη ελπίδα για την ανάπτυξη της περιοχής, στερείται όμως τηλεφώνου και δεν προβλέπεται η επέκτασή του δικτύου.

Το πόσο απαραίτητο είναι, δεν χρειάζεται, να το γράψουμε, όχι μόνο για την επιχείρη-

ση αλλά και σ' όσους πρόκειται να κινηθούν προς Αρίστη, και όμως το κοινοτικό τηλεφωνο παραμένει νεκρό κατά το μεγαλύτερο διάστημα.

Είναι τοποθετημένο στο ταχυδρομικό γραφείο και λειτουργεί 5 μόνο πρωινά όπως τα δημόσια καταστήματα.

Χρειάζονται σχόλια;

ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Στην προχθεσινή σύσκεψη F.A.O ανακοινώθηκε, ότι σύμφωνα με το Νόμο 1262/82, οι βιοτεχνίες και μικρές βιομηχανίες δανειοδοτούνται μέχρι 10.000.000, μέσω του Ελληνικού Οργανισμού Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (Ε.Ο.Μ.Ε.Χ.) και εάν ο ενδιαφερόμενος καταθέσει το 10οο της προβλεπόμενης επένδυσης θα πριμοδοτηθεί με το 65οο (δωρεάν) και το υπόλοιπο 25οο θα δοθεί σαν δάνειο, με χαμηλό επιτόκιο.

Ενδιαφερόμενοι που απευθύνθηκαν στον Ε.Ο.Μ.Ε.Χ., διαπίστωσαν ότι υπάρχουν εμπόδια στη δανειοδότηση, που δεν μπορούν να ξεπεραστούν από τους ίδιους.

Πρέπει κατά την άποψή μας, οι αρμόδιες υπηρεσίες να συμπαραστέκονται, να βοηθούν και να παρακινούν κάθε ενδιαφερόμενο, που θέλει να δραστηριοποιηθεί για να δημιουργήσει παραγωγική μονάδα, στα εγκαταλειμμένα χωριά μας

και να μην αρκούνται στο να τους διαβάζουν τις ψυχρές διατάξεις, πράγμα βέβαια που μπορούν και οι ίδιοι να κάνουν.

Εμείς από το προσεχές φύλλο θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε στοιχεία, που θα βοηθούσαν να βρεθεί τρόπος εξυπηρέτησης των ενδιαφερομένων επενδυτών της περιοχής μας.

ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΝΙΚ. ΧΡΟΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΚΡΙΝΟ

Δικαιολογημένα σε ατμόσφαιρα μεγάλης εθνικής εξάρσης τιμήθηκε φέτος στα Γιάννινα η μνήμη του εθνικού ήρωα και μεγάλου ποιητή Λορέντζου Μαβίλη με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 70 χρόνων από το θάνατό του. Ο Λ. Μαβίλης πολεμώντας στο Δρίσκο για την απελευθέρωση των Γιαννίνων από την Τούρκικη σκλαβιά βρήκε στα τέλη του Νοέμβρη του 1912 ηρωικό θάνατο. Έδωσε τον εαυτό του υπόδειγμα πατριωτικής προσφοράς και γι' αυτό πρέπει πάντοτε να τιμάται το όνομά του για τη θυσία του αυτή.

Πρέπει όμως με την ευκαιρία αυτή να αναφερθεί και το όνομα ενός ταπεινού Ζαγορίσιου ήρωα του Νικ. Χρόνη από το Μακρίνο που κι αυτός τον ίδιο καιρό χάρισε τη ζωή

του ολοκαύτωμα στο βωμό της πατρίδας ακριβώς πριν και 70 χρόνια. Το Ζαγορίσιο αυτό παληκάρι στο προσκλητήριο της πατρίδας κατά τον πόλεμο του 1912 ξεκίνησε από το Γιοχάνεσμπουργ της Αφρικής και βρέθηκε εθελοντικά με το όπλο στο χέρι πολεμώντας στα υψώματα του Δρίσκου, όπου βρήκε κι αυτός ηρωικό θάνατο από σφαίρα του εχθρού. Για τον εθνικό αυτό ευεργέτη και ταπεινό αγωνιστή Νικόλαο Χρόνη ας θεωρηθούν οι γραμμές αυτές σαν ένα ταπεινό κεράκι στη μνήμη του. Ας μην πέσει στη λησμονιά το όνομά του, γιατί για χάρη της πατρίδας πρόσφερε τη ζωή του κι έβαψε με το αίμα του τα ιερά χώματα του Δρίσκου. Ας είναι αιώνια η μνήμη του!

ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ

Δεν υπερβάλουν συμπατριώτες όταν υποστηρίζουν ότι μερικά χωριά του Ζαγορίου έχουν εγκαταλειφθεί από το Κράτος στο έλεος του Θεού.

Γιατί πως πρέπει να νοιώθουν όταν η Βοβούσα ένα από τα ζωντανότερα χωριά της περιοχής έχει αποκλειστή οδικά για ένα 150ήμερο πριν ακόμη αρχίσει η χειμωνιάτικη κακοκαιρία.

ΣΟΒΑΡΗ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΗ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ

Μου δόθηκε η ευκαιρία να βρεθώ κατά τις πρώτες μέρες του Νοέμβρη στο Βρυαχώρι (Λεσινίτσα) του Ζαγορίου. Ένοιωσα μεγάλη εθνική συγκίνηση, γιατί σαν αυτές τις μέρες πριν και 42 χρόνια στα ιερά χώματα αυτής της περιοχής συνέβηκαν αληθινά ιστορικά γεγονότα, ηρωισμού και αυτοθυσίας. Ήταν οι αλησμόνητες μέρες που η πατρίδα μας έδινε σκληρές μάχες για το διώξιμο από το Ελληνικό έδαφος του ύπουλου επιδρομέα. Σαν αυτές τις μέρες του 1940 — κρίσιμες εθνικές

• ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ 2η ΣΕΛ.

1

9

8

3

ΘΕΡΜΕΣ ΕΥΧΕΣ

ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΧΡΟΝΟ

ΑΠΟΨΕΙΣ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 1η ΣΕΛ.

στιγμές— όχι μόνο τα στρατευμένα παιδιά της πατρίδας μας πολεμούσαν στήθος με στήθος προς τούς φασίστες εχθρούς μας, ἀλλ' είχαν αποδυθεί σε μια πρωτάκουστη και απερίγραπτη πατριωτική προσπάθεια για να βοηθηθεί η αντίσταση της πατρίδας μας προς τον εχθρό και οι γυναίκες και τὰ παιδιά—όλος ο ἄμαχος πληθυσμός— της περιοχής του Ζαγορίου. Και, καθώς είναι πασίγνωστο, η νίκη υπήρξε θριαμβευτική. Ο εχθρός καταντροπιασμένος αναχαϊτίστηκε, διώχτηκε από το ἔδαφός μας. Αξίζει να περηφανευόμαστε γι' αυτό.

Με λύπη του ὅμως παράτηρε κανένας, πως κατά τη διαδρομή του στο Ζαγόριό μας χώρο μέχρι το Βρυσχώρι, στην περιοχή, όπου διαδραματίστηκαν σημαντικά δειγμάτα ηρωισμού και αυτοθυσίας δε φροντίσαμε να τοποθετήσουμε μερικά, ἔστω καὶ πρόχειρα σημάδια, που να μας λένε κάτι από το μεγάλο γεγονός της εποποιίας της Πίνδου. Μια μικρή πλάκα με σκαλιστά γράμματα κοντά στο γεφύρι «Κόκορου». Πρέπει να κάνει πάντοτε γνωστό στις νέες γενιές μας, το σωτήριο ρόλο που έπαιξε τότε το ξύλινο γεφύρι στο ρέμα του Βίκου. Το ίδιο που έπαιξε η καλύβα της Αννούκας κοντά στο Καπέσοβο, γιατί αυτή χρησιμοποιήθηκε σαν στέγη προσωρινής επιμελητείας του μαχόμενου στρατού μας. Και σαν συνέχεια τούτων άλλες 2—3 πινακίδες πρέπει να θεωρούνται απαραίτητες ως το ηρωικό Βρυσχώρι.

Ακόμα ας επιτραπεί να σημειωθεί σαν παράλειψή μας το να μη καταβληθεί μια μικρή φροντίδα να οργανωθεί από μας τους Ζαγορίσιους μια επίσκεψή μας προς τα ιστορικά αυτά μέρη για να αποτίσουμε φόρο τιμής και εθνικής ευγνωμοσύνης προς τους συντελεστές της νίκης.

Όπως είναι σήμερα τα πράγματα δε δείχνουν τίποτε από το ἔνδοξο αυτό παρελθόν. Είναι σαν να μη συνέβηκε τίποτε σημαντικό στο χώρο αυτό. Πως περιμένουμε κατόπι να υψωθεί το εθνικό φρόνημα της νεολαίας μας; Η λησμονιά μας που τείνει να σκεπάσει τα ἔνδοξα γεγονότα σ' αυτόν το χώρο κατά τις πρώτες 10—15 μέρες του πολέμου του 1940, νομίζω πως αποτελεί παράλειψη και εθνική αχαριστία μας.

Κώστας Φολκλόρης

Ζαγορίσιοι 'Αγιογράφοι

ἀπάντηση

Στό προηγούμενο φύλλο «του ΖΑΓΟΡΙΟΥ μας» (ἀρ. 56) ὁ ἀγαπητός Λάκης Ντιναλέξης, κάνει μία διόρθωση σ' ἕνα μου ἀρθράκι, γιὰ τούς Ζαγορίσιους ἀγιογράφους, πού δημοσιεύτηκε στό μέ ἀρ. 34 φύλλο «του Ζαγορίου μας».

Τόν εὐχαριστῶ, γιὰ τή φροντίδα του νά μέ διορθώσει, ὅπως δέν είχε καμιά ἀνακρίβεια τὸ ἀρθράκι μου ἐκεῖνο, ἔτσι πιστεύω.

Οἱ ἀγιογράφοι ἢ ὁ ἀγιογράφος, ὅπως θέλετε, πού ἀναφέρω, ὅπως θά δείτε στίς ἐπιγραφές παρακάτω, μόνον τοὺς ἔγραψαν τ' ὄνομά τους στίς ἐκκλησίες ἢ στίς εἰκόνες πού ζωγράφησαν, καθώς καὶ τήν πατρίδα τους. Παῦ είναι τὸ «λανθασμένο»;

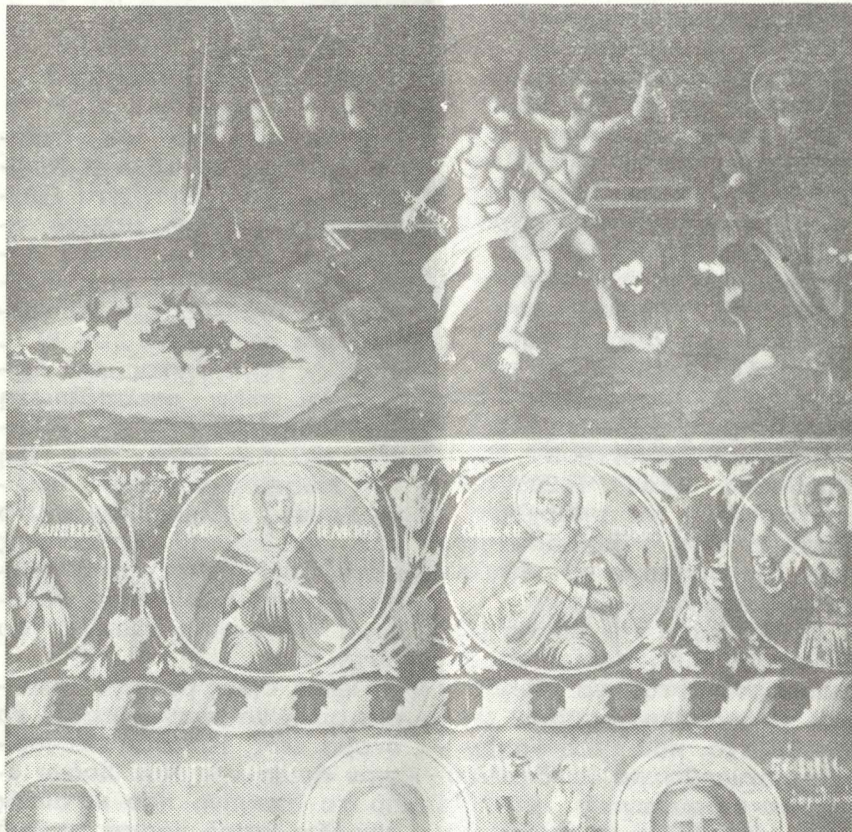
Ἐρῶ τὸ ἀρθρο τοῦ φίλου Λάκη Ντιναλέξη, γιὰ τήν οἰκογένεια τῶν

με ἀπὸ τίς ἐπιγραφές ὅτι βγάζουν ἀγιογράφους είναι τὸ Καπέσοβο, τὸ Τσεπέλοβο κ.λ.π.». Νά τὸ ἀμφισβητήσωμε;

Ἡ ἱστορία δὲ γράφει γιὰ τούς ἢ τὸν Τσεπελοβίτη ἀγιογράφο ἰδιαιτέρως. Ἐτσι ἐκεῖνο τὸ «ἐπειδὴ τὸ γράφει ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τοῦτο δέν είναι, οὔτε ἀπόδειξη, οὔτε ἐπιχείρημα», πέφτει ἀπὸ μόνο του, ἀπὸ τίς ἰδies τίς ἐπιγραφές πού πιστεύω τεκμηριώνουν πὺς οἱ ἢ ὁ ἀγιογράφος ἦταν «ΤΣΕΠΕΛΟΒΙΤΗΣ».

Γιὰ μιὰ ἀκόμα φορά, ἄς μού ἐπιτραπεί νά ξαναγράψω τίς ἐπιγραφές, γιὰτὶ πέρασε πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε, πού πρωτοδημοσιεύτηκαν ἀλλὰ καὶ γιὰτὶ σὲ μιὰ ἀπ' αὐτές ἔγινε, ἐκ παραδρομῆς λάθος, κι' ἀκόμα δημοσιεύω καὶ δυὸ νέες πού τώρα μού τίς ἐστειλαν.

— Μονὴ Ἀσπραγγέλων.
«Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΔΙ ΕΞΟ-

Μπογάδων ἀγιογράφων ἀπὸ τὸ Καπέσοβο. Δέν ἀμφισβήτησα ποτὲ τὴ γονεαλογία καὶ τήν καταγωγή τῆς οἰκογενείας των, οὔτε καὶ τὸ θαυμαστό ἀγιογραφικὸ τους ἔργο, σ' ἀμέτρητους ναοὺς, στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο.

Τόν εὐχαριστῶ θερμότατα, πού μέ τὰ ἀρθρο του αὐτό, ἐνημέρωσε τόσο πλατεῖα καὶ μέ τόσες λεπτομέρειες, καὶ μένα, μὰ πιστεύω κι' ἄλλους ἀναγνώστες «του Ζαγορίου μας» πού θέλουν νά μάθουν σχετικά μέ τήν ἀγιογραφία στό Ζαγόρι.

Ἡ παράδοση ἐδῶ ἔλεγε, πὺς οἱ ζωγράφοι μας ἔμαθαν τήν ἀγιογραφία ἀπὸ τούς Καπεσοβίτες, (δυστυχῶς δέν ἀναφέρονται ὀνόματά των).

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀναφέρει μ ὁ ν ο, πὺς καὶ ἀπὸ τὸ Τσεπέλοβο βγήκαν ἀγιογράφοι: «... ἄλλα χωρὰ πού συνάγου-

ΔΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΖΟΥΡΔΟΥΜΗ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΙΩΑΚΕΙΜ ΑΡΧΙΗΓΟΥΜΕΝΕΥΟΝΤΟΣ ΙΩΑΚΕΙΜ ΓΕΝΑΔΙΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΩΝ ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ, ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ.

ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ ΤΣΕΠΕΛΟΒΙΤΟΥ.
1812 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 12».

— Στὸ Λασκοβέτσι.

Σωστό αὐτὸ πού γράφει ὁ κ. Ντιναλέξης γιὰ τήν ἐπιγραφή στό Λασκοβέτσι πὺς είναι λαθεμένη. Ἀπὸ λάθος ἐκ παραδρομῆς, στήν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Νικολάου στό Λασκοβέτσι, ἀντὶ γιὰ τὴ σωστή, ἐγράφει ἄλλη ἐπιγραφή, πού δέν είχε καμιά σχέση μέ τήν εἰκόνα αὐτή, ἀλλὰ ἀφορούσε εἰκόνα στό ἔξωκλήριον τῆς Παναγίας στό Γρίμποβο, καὶ γράφει:

«ΔΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ ΤΩΝ ΕΝΤΙΜΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΚΥΡΙΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ

ΠΑΠΑ

ΙΕΝ ΕΤΕΙ 1861 ΜΑΡΤΙΟΥ 28
ΧΕΙΡ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΥ».

Ἡ σωστή ἐπιγραφή στήν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Νικολάου στό Λασκοβέτσι, πού ἀπὸ χρόνια, μού τὴν εἶχε στείλει ὁ κ. Γεώργιος Γκαγκόπουλος εἶναι ἡ παρακάτω:

«ΔΕΗΣΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ

ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ ΤΣΕΠΕΛΟΒΙΤΟΥ
1812 ΜΑΡΤΙΟΥ 12»

— Καβαλλάρι.

«ΑΝΙΣΤΟΡΗΘΗ ΟΥΤΟΣ Ο ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΚΑΙ ΘΕΙΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑΣ ΧΡΗΣΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΟΛΟΓΙΣΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΦΗΜΕΡΕΥΟΝΤΩΝ ΔΕ ΙΕΡΕΩΝ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΙΕΡΕΩΣ

ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ.....

1816 ΙΟΥΛΙΟΥ 28».

Μετά τὸ ἐπώνυμο, στήν ἐπιγραφή, ἕνα τμήμα είναι χαλασμένο. Ἐγὼ πιστεύω ἀκράδαντα, πὺς πρόκειται γιὰ τὸν Τσεπελοβίτη Ζωγράφο.

— Μονὴ Ἀ' Γιάννη Δοβλάς Θεοπρωτίας.

Τὴν παρακάτω ἐπιγραφή, μού τὴν ἔστειλε ὁ Κώστας Λαζαρίδης ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Σπύρου Μουσελίμη «Αἱ ἀρχαιοτάτες τῆς Θεοπρωτίας» σελ. 241—242.

«ΙΣΤΟΡΗΘΗΣΑΝ ΑΙ ΠΑΝΣΕΠΤΑΙ ΚΑΙ ΑΓΙΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ (τοῦ τέμπλου) ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΗΣ ΖΩΗ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ ΤΣΕΠΕΛΟΒΙΤΟΥ
1834 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 20».

— Βρυσχώρι Ζαγορίου.

Κι ἄλλη μιὰ ἀδημοσίευτη ἐπιγραφή ἀπὸ Τσεπελοβίτη ἀγιογράφο, σὲ εἰκόνα στὸν Ἅγιο Χαράλαμμο. Μού τὴν ἔστειλε ὁ φίλτατος Γεώρ. Οἰκονόμου.

«ΙΣΤΟΡΗΘΗ Η ΠΑΝΣΕΠΤΗ ΚΑΙ ΑΓΙΑ ΕΙΚΟΝΑ

ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΠΟΛΥΧΡΟΝΙ ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΑΝ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ ΤΣΕΠΕΛΟΒΙΤΟΥ
1831 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 31».

Δέν νομίζω, ὕστερα ἀπὸ τὰ παραπάνω, πὺς ὑπῆρχε λάθος στό ἀρθράκι μου ἐκεῖνο, γιὰ τούς ἢ τὸν ἀγιογράφο ἀπὸ τὸ Τσεπέλοβο, πού ἔχρηζε διόρθωση... αὐτοὺς (ὁ ἀγιογράφος) δέν είναι Τσεπελοβίτες, ὅπως λανθασμένα ἰσχυρίζεται ὁ κ. Εὐρ. Γιαννακός, ἀλλὰ Καπεσοβίτες...».

Πὺς ὅμως δέν είναι Τσεπελοβίτες ἀφοῦ ὁ ἴδιος ἀγιογράφος γράφει «ΤΣΕΠΕΛΟΒΙΤΗΣ»;

Τελειώνοντας δὲ νομίζω πὺς πρέπει νά μαλῶσουν τὰ χωρὰ μας, γιὰ τὸ Τσεπελοβίτη ἢ Καπεσοβίτη.

Γι' αὐτὸ δὲ θά συνεχίσω μετά τὰ παραπάνω, ἂν καὶ δέν πιστεύω νά ὑπάρξει συνέχεια. Πίστη μου είναι, πὺς στό θέμα τέθηκε τελεία παῦλα.

ΕΥΡ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΖΕΥΓΑΡΙ

Δῶσε, Θεέ, χειροπιαστά νά πάνε,
Σάν ὅπως τούτη τὴ θραδιά,
Ὅλη ἡ ζωὴ τους νά κυλᾷ καὶ νᾶναι,
Ἡ ἀγάπη μέσα στήν καρδιά.

Κάνε τους καλοτάξιδα, γαλάζια,
Τὰ δνεῖρα πού λαχταροῦν
Σὲ πελαγίσια διάφανα ἀτλάζια,
Δῶσε, Θεέ, νά τὰ χαροῦν.

Ἄς νοιώθουν σ' ὅλη τὴ ζωὴ γαλήνη
Κ' ἡ πίκρα, ἄς γίνεῖ γλυκασμός
Καὶ κάθε πόνος τους ἄς ἀπαλύνει,
Ξένος ἄς εἶναι ὁ χωρισμός.

Δῶσε, τὴ φλόγα πάντα νά θερμαίνει.
Κι ὅπως ἀπὸψε δὲ ἡγοικοῦν
Τὸ ξεροθόρι, μὸν ἀγκαλιασμένοι,
Κάνε γιὰ πάντα νά γυρνοῦν.

Κι ἂν μάτια τὰ κοιτοῦν μέ θλίψη,
Ποῦ θόλωσαν νά καρτεροῦν,
Σάν τὰ δικά μου, ὦ θλόγησε ἀπὸ τὰ ὕψη,
Θεέ, νά μὴν ἀθασκαθοῦν.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΑΡΑΛΗΣ

ΕΞΙΤΗΡΙΟ

Γέλα, φίλε.

Τὸ μοναδικὸ μας νόμισμα εἶναι τὸ γέλιο..

Καὶ ἴσα πού φτάνει ν' ἀγοράσουμε ἕνα μακρὺ σχοινὶ καὶ μιὰ στολὴ «κάου - μπού».

Γέλα, φίλε, μ' ἐκεῖνο τὸ χαμόγελο τῆς μοναξιάς
π' ἀποστηθίσαμε ἀπ' τίς περσινές
κι ἀπ' τίς προπέρσινες ἀποκριές.

Γέλα.

Κανείς δέν καταλαβαίνει τὸ κάλπικο νόμισμα

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Ὁ κατήφορος σκόνταψε σ' ἕνα θράχο.

— Ἐνθάδε κείτονται χιλιάδες τυφλοί.

Ἡ ἑλπίδα σκάλισε τὸ μονοπάτι στὴν πέτρα.

Καὶ στὸ «Θάλαττα - Θάλαττα» τοῦ Ξενοφώντα,

ἐγκαταλείψαμε τὸν τελευταῖο νεκρό.

Ἡ σπηλιάδα κατηφόρισε

καὶ σ' αὐτὸ τὸ ἔρημο ἀκρογιάλι,
ἐπλυνε τὰ μάτια μας πού θλέπανε μόνον σκοτωμό.

Αἰῶνες τώρα,
σ' αὐτὸ τὸ ἔρημο ἀκρογιάλι,
χιλιάδες πηλίνα μάτια κοιτάζουν τὴν ἀπέναντι ὄχθη
πού ὅλο ξεμακραίνει.

ΣΤΗ ΜΑΓΔΑ ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

Παγωμένη ρητίνη καὶ δάκρυ διαμαντιοῦ,
δαχτυλίδι ἀπὸ λυκόφως
παλιὰ βιώματα περασμένα σὲ ξίφος θυζαντινῆς εἰκόνας.

Ἐγείρες τὸ κεφάλι καὶ συνάντησες τὸ τετράφυλλο δνεῖρο.
Τὰ χέρια, δυὸ θελούδινα γάντια,
χαϊδεύουν τὸ σμάλτο τῆς μοναξιάς.

Ἦταν μεσάνυχτα
καὶ τὰ θλέμματα γλυτροῦσαν στὰ θλέμματα.
Τὸ πρόσωπο,
ἀντίγραφο σμιλεμένης πέτρας ἀπ' τὸ θυθὸ τῆς θάλασσας,
ἀναδύονταν ἀπ' τὴ γαλήνη τοῦ χαλκοῦ
στὶς ὀπτασίες τοῦ κέδρου.

Ἐρωτικὴ ἀναθυμίαση Νασκίσσου ἔσφιξε τὸ στήθος σὲ ρίγος
Παλμικὴ κίνηση ἐρωτιδέα
ξύπνησε τοὺς ὕπνους μεσαιωνικῶν θυρεῶν.

Ἀγέρωχο ὕφος πλατίνης ἀστράψε γιὰ μιὰ στιγμή στὰ μάτια.

Ἦτσι σὲ σκέφτηκα.

Κι ὅπως τὸ κόσμημα τοῦ ροδιτοῦ στόλισε τὸ χρυσό,
περιφερόσουν γύρω μου σὰ θέλος δροσεροῦ τριαντάφυλλου.

Ἦτσι με περιμένεις
μέ τὴν καρτερία τοῦ ἄνθους πού ἔγινε καρπός.

Κι ἔτσι σὲ περιμένω.

ΚΩΣΤΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ἀπὸ τὴ συλλογὴ τοῦ «Ἀναδυομένη σιωπὴ»

ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΕΙΑΣ

Ποτὲ μὴ πείτε ἐσεῖς πού μέινατε στὸν παντρογονικὸ τόπο
πὺς οἱ Ξενιτεμένοι σᾶς ἔχασαν ἢ δέν σᾶς ἀγαποῦν
ἢ δέν σᾶς καταλαβαίνουν.

Ἀλλὰ ὅταν θρέχει νά σκέπτεστε πὺς τοῦτες οἱ σταγόνες
εἶναι ἀπὸ τὴν προσευχὴ τοῦ ποταμοῦ πού ἀγωνίζεται
νά ἀνοίξει δρόμο ἀνάμεσα στὰ βράχια.

Τὰ νερά ταξιδεύουν ἀνάμεσα σὲ δυσκολίες
μεταφέρουν τὸ μήνυμά τῆς δικῆς τους πηγῆς
τῶν δικῶν τους βράχων τὴν σοφία.

Καὶ ὅταν ὁ ἥλιος στέλνει ζεστές τίς ἀκτίνες του
στὴν ἐπιφάνειά τους
χαροῦμενα τὸν χαιρετοῦν
καὶ τὸν ἀγαποῦν τόσο πού ἕνα μέρος τους προσπαθεῖ
νά τὸν φτάσει καὶ ἐκεῖνος δέχεται νά τὰ βοηθήσει
τὰ προσκαλεῖ.

Τότε ἀρχίζει ἕνα ἄλλο ταξίδι με πολλοὺς δρόμους.

Ὁ ἕνας εἶναι τὸ ἄπειρο κι ὁ ἥλιος (...).

Ὁ ἕνας εἶναι ὁ ἄπειρος κι ὁ ἥλιος (...).

Ὁ ἕνας εἶναι ὁ ἄπειρος κι ὁ ἥλιος (...).

Ὁ ἕνας εἶναι ὁ ἄπειρος κι ὁ ἥλιος (...).

Ὁ ἕνας εἶναι ὁ ἄπειρος κι ὁ ἥλιος (...).

Ὁ ἕνας εἶναι ὁ ἄπειρος κι ὁ ἥλιος (...).

Ὁ ἕνας εἶναι ὁ ἄπειρος κι ὁ ἥλιος (...).

Ὁ ἕνας εἶναι ὁ ἄπειρος κι ὁ ἥλιος (...).

Ὁ ἕνας εἶναι ὁ ἄπειρος κι ὁ ἥλιος (...).

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΕΙΑΣ

Ξενιτεμένο μου πουλί κι' παραπονεμένο
 Ἡ ξενιτειά σὶ χαίρεται κι γὰρ χω τὸν ἱκαῦμό σου
 Τὶ νὰ σοῦ στείλω ξένη μου τὶ νὰ σοῦ προσδοῇσω;
 Νὰ στείλω μῆλο; σέπεται, κιδῶνι; μαραγκιάζει
 Νὰ στείλω μοσκοστάφυλλο κι αὐτὸ μὲ σταφιδιάζει.
 Νὰ στείλω καὶ τὸ δάκρυ μου σ' ἕνα χρυσὸ μαντήλι
 Τὸ δάκρυμ' εἶναι καφτερὸ καὶ καίει τὸ μαντήλι.
 Ἀνάθεμά σε ξενιτειά καὶ σὺ καὶ τὰ καλά σου.
 Παρηγοριά ἔχ' ὁ θάνατος καὶ λησμοσύν ὁ χάρος.
 Μὰ ὁ ζωντανὸς ξεχωρισμὸς παρηγοριά δὲν ἔχει.

ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ (Παραλλαγή)

Τρεῖς μῆνες τὸ στοχάζομαι καὶ δυὸ ν' ἀποφασίσω
 νὰ φύγω νὰ ξενιτευθῶ στὰ ἔρημα τὰ ξένα
 καὶ τώρα τ' ἀποφάσισα καὶ ἡ καρδιά μου κλαίει,
 νυστάζουν τὰ ματάκια μου κι λαρωμὸ δὲν ἔχουν,
 — Σήκω κόρη μὲ νὰ πῆσουμε νὰ σφιχταγκαλιαστούμε,
 ἀκόμ' ἀπόψε πού εἰμ' ἐδῶ κι ἀπὲ ταχεῖα θὰ φύγω
 ταχεῖα σ' ἀφήνω τὸ ἔχε γειὰ σ' ἀφήνω τὴν ψυχὴ μου.
 — Πού πᾶς πού πᾶς ἀφέντη μου κι' μένα πού μ' ἀφήνεις;
 — Σ' ἀφήνω ἐδῶ στὴ μάνα μου στὴ δόλια ἀδερφή μου
 — Φαρμάκι εἶν' ἡ μάνα σου, μαχαίρ ἡ ἀδερφή σου
 πᾶρεμ ἀφέντη πᾶρεμε πᾶρε κι ἐμὲ κοντὰ σου.
 — Ἐκεῖ πού πάνω κόρη μου κορίτσια δὲν περνᾶνε
 Τ' εἶναι καράθια φράγκικα γεμάτα λεβεντάδες
 Κι' ἐσένα παίρνουν κόρη μου κι ἐμένα μὲ σκοτώνουν.
 Κάλλιο νὰ ἰδῶ τὸ αἷμα μου στὴ γῆ νὰ κοκκινίσῃ
 Παρὰ νὰ ἰδῶ τὰ χεῖλιά σου ἄλλος νὰ τὰ φιλήσῃ.

ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΝΙΟΠΑΝΤΗΣ

Μάνα μὲ κακοπάντρεψες καὶ μούδωσες Βλαχιώτη
 δώδεκα χρόνια στὴ Βλαχιά τρεῖς μέρες παντρεμένος
 καὶ μὴ θραυτὰ καλὴ θραυτὰ πλαγιάσασαν ἀντάμα
 κι' αὐτοῦ πρὸς τὰ χαράματα μὴ ὥρα πρὶν νὰ φέξῃ
 ἀπλῶν τὸ χεράκι μου ξυπνῶ κι' ἰδὲν τὸν θρίσκω
 τὸ μαξιλάρι ἀγκάλιασα κι' δάκρυα τὸ γιομίζω
 καὶ στὸν ὄντα ἀρέντεψα δὲν θρήκα τ' ἄρματά του.
 — Μωρὴ κακὴ μου πεθερά καὶ δόλια ἀνδραδέρη
 κὶ ποῦναι ὁ ἀφέντης μου πού εἶναι ὁ καλὸς μου;
 νύφημ' κι ἂν μᾶς ἐρώτησες ἐμεῖς τί νὰ σοῦ ποῦμε;
 Ἡ νύχτα μᾶς τὸν ἔφερε ἡ νύχτα μᾶς τὸν πήρε

Ο ΡΟΒΑΣ (Χορὸς τρία κι' ἕνα, ἀργὸς - λικνιστὸς)

Ὁ Ρό-θὰς ἔ-Ροθὰμ, ξεκίνησε
 Μεσ' τὴ Βλαχιά νὰ πάει γειὰ σου Ρόθα μου
 Μεσ' τὴ Βλαχιά νὰ πάει γειὰς' Ἀσκή μου
 Γειὰ σου Ρόθα μου παλικάρι μου
 Γειὰ σου Ρόθα μου Γειὰς' Ἀσκή μου (1)
 Ἀπ' τὴ Ντοβρά ξεκίνησε κι' στὸ Τσιρνέσ νυχτώνει
 Στὸ Μέτσοβο ἀπέρασε τὴν Κυριακὴ τὸ θράδυ.
 Πῆρε τὸν δρόμο τὸν πλατὺ νὰ φτάσῃ στὰ Μπιτόλια

ΤΟΥ Κ. Κ. ΒΑΡΩΚΑ

Νὰ ξεπεζέψουν τὰ παιδιὰ νὰ φᾶνε καὶ πιοῦνε,
 νὰ ἡμερώσουν τ' ἄλογα νὰ πάρουν τὴν ταί τους.
 Τρεῖς ἑβδομάδες πέρασαν νάρθη στὸ Μπουκουρέσι.
 Τρεῖς μαυρομάτες καρτεροὺν τρεῖς λυγρὲς κοπέλες
 — Ρόθαμ σὰν τὶ μᾶς ἔφερες ἀπ' τ' ὄμορφο Ζαγόρι;
 Σὰς ἔφερα τρία παιδιὰ τρία λεβεντοπαῖδια
 — Τὸ ἕνα τὸ λένε Κωσταντὴ κι τῶλλο Δημητράκη
 τὸ τρίτο τὸ καλύτερο τὸ λένε Μιχαλάκη
 (1) Σημ. μὲ τὸν ἴδιο τρόπο τραγουδιέται ὡς τὸ τέλος)

Ο ΞΕΝΟΣ ΚΑΙ Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ

Γλυκοχαράζουν τὰ θουνὰ κι' οἱ ὄμορφες κοιμούνται
 τὰ παλικάρια τὰ καλά στὰ ξένα τυρανιούνται
 τοὺς τρώει ἡ λέρα τ' ὀκορμὶ καὶ τὸ ζωνάρ τὴ μέση.
 — Ξένη μου τὸ μαντήλι σου τὶ τῶχεις λερωμένο;
 Τὸ λέρωσε ἡ ξενιτειά καὶ τῶχω λερωμένο.
 — Στεῖλτο τὸ μαντηλάκι σου ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ πλύνω
 — Μὲ τί τὸ πλένεις κόρη μου μὲ τί τὸ σαπουνίζεις;
 Βάνω τὸ δάκρυ μου νερὸ τὸ σάλιο μου σαποῦνι
 Βάνω τὰ δυὸ στηθάκια μου καρούτα κι τὰ πλένω.

ΑΡΡΩΣΤΙΑ ΣΤΗΝ ΞΕΝΙΤΕΙΑ

Θέμου μεγαλοδύναμε κι Παναγιὰ Παρθένα
 τοῦ ξένου δόστου δύναμη ἀρρώστια μὴν τοῦ δίνης,
 ἀρρώστησα κι δὲν μπορῶ νὰ σηκωθῶ ἀπ' τὸ στρώμα,
 τὰ ποδαράκια μὲ πονοῦν τὰ γόνατα μὲ σφάζουν
 μ' ἀνά δὲν ἔχω νὰ μὲ ἰδῇ γυναικὰ νὰ μὲ τριψῇ,
 οὐτ' ἀδερφὴ οὐτ' ἀδερφὸ γλυκὰ νὰ κουβεντιάσω,
 κλάψτε ματάκια μ' κλάψτε ὅσο νὰ θαρρεθῇτε
 τὶ θέλατε τὴν ξενιτειά; γιὰτὶ νὰ πικραθῇτε;
 — Ἡρθ' ὁ καρὸς ἀρρώστησα κι ἰδὲν μπορῶ νὰ γιάνω
 — νὰ εἶχα νερὸ ἀπ' τὴν θρύση μου καὶ μῆλα ἀπ' τὴ μῆλιά μου
 νὰ εἶχα κι' μοσκοστάφυλλο ἀπ' τὴν κληματαριά μου
 Τρία κορίτσια τ' ἴσκουσιν κι' τρεῖς καλὲς κυράδες
 ἡ μὴ τὸ φέρνει τὸ νερὸ ἢ ἄλλη φέρνει μῆλο
 ἢ τρίτῃ ἢ καλύτερη τοῦ δίνει τὸ σταφύλι.
 — Ξένημ' ποῦ εἶν' ὁ τόπος σου ποῦθε τὰ γονικά σου;
 — Ὁ Κύρης ἀπ' τὰ Γιάννινα κι' ἡ Μάνα ἀπ' τὸ Ζαγόρι.
 — Ξένημ' θὰ πᾶς στὸν τόπο σου θὰ πᾶς στὰ πατρικά σου
 θὰ δῇς τὴ δόλια μάννα σου, θὰ θρῆς καὶ τὴν καλὴ σου.

Ἡ Παιδεῖα στὸ Ζαγόρι

(Ἀπὸ τὸ νέο βιβλίο τοῦ
 ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ
 ποὺ κυκλοφόρησε φέτος μὲ
 τίτλο ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ, δημοσιεύ-
 ομε τὸ κεφάλαιο ποὺ ἀνα-
 φέρεται στὴν Παιδεῖα τῆς πε-
 ριοχῆς μας καὶ στοὺς συντε-
 λεστὲς τῆς ὑψηλῆς στάθμης
 τῆς).

...Τὶ αὐτὸ λέω πῶς δὲν γίνεται νὰ
 μιλάς γιὰ τὸ Ζαγόρι καὶ νὰ ἐπιμένεις
 πῶς αὐτὰ ποὺ ἐκεῖ δημιουργήθηκαν
 εἶναι ἔργο πῶν διαλεκτῶν, τῶν σο-
 φῶν, τῶν ἐπιστημόνων, τῶν μεγα-
 λων δασκάλων, τῶν πλούσιων κι ὀ-
 ποιων ἄλλων, θὰ εἰσαί μακριὰ ἀπὸ
 τὴν ἀλήθεια. Ἀν ἀνιχνεύσεις τὸν ὀ-
 ρίζοντα θ' ἀνακαλύψεις παντοῦ τὴ
 γενεσιουργὴ αἰτία τοῦ περιεχόμενου
 τῆς Ζαγοριᾶς ἱστορίας, θὰ ξεχω-
 ρίσῃς τὴ μορφή τῆς γυναικὸς νὰ
 σοῦ χαμογελάει...

Ἄς δώσουμε, γιὰ παράδειγμα, τὴν
 προσοχὴν ποὺ χρειάζεται, σ' ἕνα το-
 μέρι ποὺ ἀποτελεῖ τὸ κυριότερο ὀ-
 θλημα, στὸ ὁποῖο δοκιμάστηκε καὶ
 ἐβιάσθησε ἡ ποιητικὴ στάθμη τῆς
 ἀνθρώπου, στὰ γράμματα. Ἐλέγαν οἱ
 πρόγονοι καὶ τὸ ἐπιβεβαιώνουν καὶ
 οἱ νεότεροι, πῶς ἡ πᾶση τῶν Ζαγο-
 ρισίων γιὰ τὰ γράμματα καὶ τὴν ἐπι-
 στήμη ἦταν «παραδειγματική». Ὁ
 χαρακτηρισμὸς οὐτε τυχαῖος εἶναι,
 οὔτε ἀναπόδραστο. Ἡ πνευματικὴ
 καὶ πολιτιστικὴ δημιουργία, σ' ὁποῖο-
 ὅποτε χωρὶς, ἀποτελεῖ συνάρτηση
 τοῦ βασικῶν παραγόντων: τῆς κλη-
 ρονομικῆς προδιάθεσης καὶ τοῦ πε-
 ριβάλλοντος. Χωρὶς τὴν πρώτη δὲν
 μπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος γιὰ πρωτότυ-
 πη ἐκφάνση. Ὅσα θὰ ἀπαράγονται
 θὰ μοιάζουν μ' ἀντίγραφο μὴς ἐπα-
 ναληφθέντος πραγματικότητας,
 καλοσχεδιασμένης ἰσως, χωρὶς ὅμως
 τὴν αὐθεντικότητά της δημιουργίας,
 χωρὶς πὶς ἐκτινάξεις τῶν ἀετῶν ποὺ
 κυνηγοῦν τὸν ἥλιο καὶ κάποτε πέ-
 φτουν θανάσιμα πληγνύμενοι στὴ
 γῆ. Ἀν πάλι λείπει τὸ κατάλληλο
 περιβάλλον ἢ φλόγα σβήνει γρήγο-
 ρα, ὁ ἀγέρας δὲν ἔχει ὀξυγόνο, ὁ
 τόπος εἶναι ἀφιλόξετος, ἀπέραντη
 ἔρημος, μὰ στᾶλα νερὸ δὲ βρίσκε-
 ται νὰ δροσίσει τὰ φρυγμένα χεῖλιά
 τοῦ δημιουργοῦ, τὸ πέλος εἶναι ὀ-
 ναπόφρεκτο.

Φλόγα, λοιπὸν, κι ἀτμόσφαιρα γιὰ
 νὰ θριαυεῖ καὶ νὰ φωτισεῖ ὁ μο-
 νὰχ τὸν περίγυρο ἀλλὰ «τὸν σύ-
 μπινα κόσμον», ὅπως ἔκαναν οἱ
 Ζαγοριῶτες τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ
 πνεύματος. Ἀν ἐπιμενόμενος στὴν ἀ-
 νάλυση τῶν συστατικῶν αὐτῆς τῆς
 φρόνησης, δυὸ πράγματα θὰ ἐπιση-
 μάνουμε: τὴν οικονομικὴ ἄνεση ποὺ
 δημιουργοῦσε ἐννοήτικὸς προ-ὑποθέ-
 σεις γιὰ τὸ ἀνοιγμὰ καὶ λειτουργία
 σχολείων καὶ τὴ συνέχιση τῶν σπου-
 δῶν στὰ ἀσκή κέντρα κι ἐπειτα τὴ
 λοχτήρα τῆς Ζαγοριᾶς γυναικῆς,
 τὴ φιλοδοξία της, ὅπως θέλεις πῆς,
 νὰ δει τὸ σπλάχνο της νὰ κατακτά-
 ῃ τὴ βαθμίδες τῆς κοινωνικῆς διά-

κρισης, νὰ φτάνει ὡς τὴν κορυφή,
 σὰν ὅλους ποὺ ξεχώρισαν, στὴν γει-
 τονιά, στὸ χωριό, στὴν ἐπαρχία καὶ
 πᾶρ' ἀπ' αὐτὴ, μὲ τιμὲς καὶ ἀξιώμα-
 τα καὶ πλοῦτο, ὅλα τὰ εἶχε τάξει
 στὰ ναυουρίσματά της... Μπορεῖ αὐ-
 τὰ ν' ἀποδείχνονταν στὸ τέλος χι-
 μαίρες, παραλοῖσματα τοῦ νοῦ στίς
 ἀτέλειωτες νύχτες τῆς προσμονῆς
 τοῦ ἀντρα, ὅμως ἦταν ἀποτυπωμέ-
 να μὲ καυτὸ σίδερο στὴν ψυχὴ της,
 καὶ πᾶσχε, ὅλο πᾶσχε, ἐσχίσε γῆς
 καὶ οὐρανὸ νὰ γίνῃ τὸ θῆμα, νὰ κά-
 νει τ' ὄνειρο πραγματικότητα. Κι ὅ-
 ταν τὰ οικονομικὰ μέσα βοηθούσαν
 καὶ ἡ φύτρα ἦταν καλὴ ἀπὸ γενεσι-
 μίου της, ὁ ἀγῶνας γινόταν μέσα σὲ
 μιὰ ἀτμόσφαιρα ἡρεμῆς ἀναμονῆς,
 τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν οἶγουρο. Ἀν ὁ-
 μως —κι αὐτὸ γινόταν συχνά, λά-
 θος νὰ πιστεῖται κανένας πῶς τὸ χρυ-
 σάφι ἔτρεχε στὰ σκάκια τῶν χωρι-
 ῶν— ἡ ζωὴ ἦταν συναρτημένη μὲ
 σκληρὴ πάλη γιὰ τὴ συντήρηση, τὸ-
 τε πρόβαλε μιὰ σύνθεσις ἱστορίας μὲ
 ἀφθαστούς ἥρωισμούς. Ἀπὸ τὴ μὴ
 ἡ μάνα ποὺ μαζὶ μὲ τὸ γάλα μετά-
 δινε στὸ παιδί της τὴν ἐφεση νὰ
 ζητάει πάντα τὰ ψηλά καὶ τὰ μεγά-
 λα, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ πραγματικό-
 τητά, ἴδιο κεφάλι τῆς Μιδουσίας, νὰ
 θέλει νὰ πετρώσει τὴ φιλοδοξία πρό-
 θεση, τὸν εὐγενικὸ ὀραματισμὸ, νὰ
 νεκρώσει τὴν ἐλπίδα γιὰ τὴν ἀντι-
 ροιγίσματα, πατρογονικὲς ἀποσκευ-
 ῆς ποὺ κουβαλοῦσε τὸ νιὸ βλαστάρι,
 ὅταν ἐρχόταν στὴ ζωὴ.

Ἀρχίζει τότε ἕνας ἀγῶνας ἀνέλε-
 τος, ἀσταμάτητος, οὔτε ἀνάσα δὲν
 μπορούσαν νὰ πάρουν οἱ φτωχὲς
 μάνες' ξεκινούσαν ζαλιωμένες ἀπὸ
 τὰ χωριά καὶ περπατούσαν ὥρες ὀ-
 λώκληρες, ἀμφωπώντας τὴν ἀμάχη
 τοῦ βορὰ τὴς παγερῆς μέρας τοῦ χει-
 μῶνα ἢ τὴν ἀσταμάτητη βροχὴ
 ποὺ ἔφτανε ὡς τὸ μεδούλι, νὰ φτά-
 σουν γρήγορα στὴν πόλη, τὰ πεννα-
 σμένα παιδιὰ καρτεροῦσαν πῶς καὶ
 πῶς τὸ ντροπαλὸ τῆς μάνας, νὰ χορ-
 τάσουν' ὅσες μέρες δὲν γινόταν δυ-
 νατὸ νὰ φτάσει ἐγκαιρὰ ἡ μητρικὴ
 βοήθεια, βόλευαν τὴν πείνα τους μὲ
 μιᾶς μεριδὲς στὰ χάνια, ἀπὸ εὐτέλη
 ἐδέσματα. Ἀν τώρα —οἱ ἀρῶστες
 κι ἡ λάτρα τῶν ζωντανῶν ἔχαν τὴν
 δικὴν τους ἀπαιτήσις— ἡ κάθε μά-
 να δὲν πρόφτανε τὸ παιδί της, μοι-
 ράζονταν ἐκ περιτροπῆς τὴ φρονι-
 μίδα μὲ τὴν ἄλλη, κατέβαινε κάθε
 μὴ μὲ τὴ σειρά της, βαρυφορτωμένη
 τὸ ζωντανό, ὅταν ξαννοῖε κάπως ἡ
 σπιθαμὴ, τὸν ἀπέραντο δρόμο ποὺ
 ὀδηγοῦσε στὴν πόλη, καὶ ξεπέζευε
 πάλι στὰ χάνια ἢ σ' ἄλλα στέκια,
 προπαντὸς καφενεία, κι ἀφῆνε ἐκεῖ
 σωρὸ τὰ γεμάτα σασκούλια, ἔξεραν
 τὰ παιδιὰ ποῦ θὰ τὰ βροῦν.

Αὐτὰ πάλι, μὲ σφιγμένο στομάχι
 καὶ τὴν καρδιά νὰ καίγεται ἀπὸ τὴ
 νοσταλγία τοῦ χωριοῦ, ἔδιναν κα-
 θημερινὰ τὴ μάχη τῆς μάθησης μὲ
 μέσα πρωτόγονα. Τὰ πράγματα γί-
 νονταν δυσκολότερα τὰ κρῖα βρα-
 χύ, νὰ φτάνει ὡς τὴν κορυφή, σὰν
 ὅλους ποὺ ξεχώρισαν, στὴν γει-
 τονιά, στὸ χωριό, στὴν ἐπαρχία καὶ
 πᾶρ' ἀπ' αὐτὴ, μὲ τιμὲς καὶ ἀξιώμα-
 τα καὶ πλοῦτο, ὅλα τὰ εἶχε τάξει
 στὰ ναυουρίσματά της... Μπορεῖ αὐ-
 τὰ ν' ἀποδείχνονταν στὸ τέλος χι-
 μαίρες, παραλοῖσματα τοῦ νοῦ στίς
 ἀτέλειωτες νύχτες τῆς προσμονῆς
 τοῦ ἀντρα, ὅμως ἦταν ἀποτυπωμέ-
 να μὲ καυτὸ σίδερο στὴν ψυχὴ της,
 καὶ πᾶσχε, ὅλο πᾶσχε, ἐσχίσε γῆς
 καὶ οὐρανὸ νὰ γίνῃ τὸ θῆμα, νὰ κά-
 νει τ' ὄνειρο πραγματικότητα. Κι ὅ-
 ταν τὰ οικονομικὰ μέσα βοηθούσαν
 καὶ ἡ φύτρα ἦταν καλὴ ἀπὸ γενεσι-
 μίου της, ὁ ἀγῶνας γινόταν μέσα σὲ
 μιὰ ἀτμόσφαιρα ἡρεμῆς ἀναμονῆς,
 τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν οἶγουρο. Ἀν ὁ-
 μως —κι αὐτὸ γινόταν συχνά, λά-
 θος νὰ πιστεῖται κανένας πῶς τὸ χρυ-
 σάφι ἔτρεχε στὰ σκάκια τῶν χωρι-
 ῶν— ἡ ζωὴ ἦταν συναρτημένη μὲ
 σκληρὴ πάλη γιὰ τὴ συντήρηση, τὸ-
 τε πρόβαλε μιὰ σύνθεσις ἱστορίας μὲ
 ἀφθαστούς ἥρωισμούς. Ἀπὸ τὴ μὴ
 ἡ μάνα ποὺ μαζὶ μὲ τὸ γάλα μετά-
 δινε στὸ παιδί της τὴν ἐφεση νὰ
 ζητάει πάντα τὰ ψηλά καὶ τὰ μεγά-
 λα, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ πραγματικό-
 τητά, ἴδιο κεφάλι τῆς Μιδουσίας, νὰ
 θέλει νὰ πετρώσει τὴ φιλοδοξία πρό-
 θεση, τὸν εὐγενικὸ ὀραματισμὸ, νὰ
 νεκρώσει τὴν ἐλπίδα γιὰ τὴν ἀντι-
 ροιγίσματα, πατρογονικὲς ἀποσκευ-
 ῆς ποὺ κουβαλοῦσε τὸ νιὸ βλαστάρι,
 ὅταν ἐρχόταν στὴ ζωὴ.

Διὰ τοῦ χειμῶνα μὲ τὸ φῶς τοῦ κρι-
 οῦ παλιότερα, τῆς καπνισμένης
 λάμπας ὕστερα, ἀκόμα κι ὅταν ὁ ἡ-
 λεκτρισμὸς εἶχε φτάσει στὸν τόπο
 μας, μὲ τὸ βιβλίο ἀνοιχτὸ ἐξω ἀπὸ
 τὴν πρῆμνη τσέρα ποὺ ἰσὶ προ-
 στάτευε, τὸ χερί νὰ κοκκαλύνει ἀ-
 πό τὸ κρύο —ποὺ πολυτέλειες γιὰ
 μαγκάλια κι ἄλλα σύνεργα θερμαν-
 σης— κι αὐτὰ, ἀσθενικὰ παιδιὰ, οἱ
 πρόγονοι χοροπηδοῦσαν ζωντανοὶ
 μέσα τους, ἐτρωγαν τὴν σελίδες μ'
 ἀγγρυσιο μᾶτι, αὐριο τοὺς περίμενε
 ἡ δοκιμασία τῆς ἐξετάσεως, ὅχι παι-
 γνίδια τοῦ σήμερα, κι ἐπῆρε νὰ
 βγούν πρώτοι, νὰ μὴ ντροπιάσουν
 τὸ ὄνομα τῆς μικρῆς πατρίδας, ποὺ
 σπαρταροῦσε μέσα τους' τὴν ἴδια
 αἰσθησὴν εἶχαν καὶ οἱ ἀποδέχτες, ὅ-
 σοι στίς μακρινὲς χώρες γέυονταν
 τὴ μάθησιν ποὺ διέχεαν ἀργότερα
 τὰ φτωχὰ Ζαγορισιόπουλα σὰν ὀνο-
 μαστοὶ δασκάλοι καὶ καταξιωμένοι ἐ-
 πιστήμονες. Ὅχι πῶς ὑστεροῦσαν
 σὲ τίποτα τὰ παιδιὰ τῶν πλούσιων
 οἰκονομειῶν, τὸ ἴδιο πάθος ἐτρωγε
 κι αὐτὴν τὰ σωθικά, μεγάλοι καὶ
 πολλοὶ γίνονταν, κάποτε ἐφταναν
 καὶ πὶο ψηλά, οἱ οικονομικὲς δυνα-
 τότητες τοὺς βοηθούσαν, τὰ ἀξιώ-
 ματα τοὺς ἐπείμεναν σ' ὅλες τὴς καί-
 ρες θέσεις, ἀλλὰ νὰ! ἐμοῖζαν σὰ
 νὰ εἶχαν μεγαλώσει σὲ θερμότητά,
 μέσα στὴν ἀχλὺ τοῦ πλοῦτου' οἱ
 ἄλλοι, ὅσοι βασανίστηκαν νὰ ξεχω-
 ρίσουν ἦσαν τὰ κρίνα τῶν ἀπάτη-
 των βουνῶν, σκορπούσαν γύρω
 τους τὸ μῦρο καὶ τὴ γοητεία τῆς
 φύσης ποὺ γεννοβολοῦσε μόνη της,
 χωρὶς ξένες παρεμβάσεις, ὅταν φτά-
 νει αἶμα γιὰ νὰ δώσῃ πνοὴν στίς
 ἀσθενικὲς φύτρες, νὰ στηθοῦν ὀρδι-
 ἐς, ν' ἀντρωθοῦν, νὰ παλαίψουν μὲ
 τὴ ζωὴ, νὰ τῆς κλέψουν τὰ μυστικά
 της, ἀκόμα κι ἂν χρειάζονταν νὰ κα-
 θηλωθοῦν στὸ βράχο τῆς δοκιμασί-
 ας, ἴδια σὰν τὸν Προμηθεῖα, καὶ νὰρ-
 σουν γρήγορα στὴν πόλη, τὰ πεννα-
 σμένα παιδιὰ καρτεροῦσαν πῶς καὶ
 πῶς τὸ ντροπαλὸ τῆς μάνας, νὰ χορ-
 τάσουν' ὅσες μέρες δὲν γινόταν δυ-
 νατὸ νὰ φτάσει ἐγκαιρὰ ἡ μητρικὴ
 βοήθεια, βόλευαν τὴν πείνα τους μὲ
 μιᾶς μεριδὲς στὰ χάνια, ἀπὸ εὐτέλη
 ἐδέσματα. Ἀν τώρα —οἱ ἀρῶστες
 κι ἡ λάτρα τῶν ζωντανῶν ἔχαν τὴν
 δικὴν τους ἀπαιτήσις— ἡ κάθε μά-
 να δὲν πρόφτανε τὸ παιδί της, μοι-
 ράζονταν ἐκ περιτροπῆς τὴ φρονι-
 μίδα μὲ τὴν ἄλλη, κατέβαινε κάθε
 μὴ μὲ τὴ σειρά της, βαρυφορτωμένη
 τὸ ζωντανό, ὅταν ξαννοῖε κάπως ἡ
 σπιθαμὴ, τὸν ἀπέραντο δρόμο ποὺ
 ὀδηγοῦσε στὴν πόλη, καὶ ξεπέζευε
 πάλι στὰ χάνια ἢ σ' ἄλλα στέκια,
 προπαντὸς καφενεία, κι ἀφῆνε ἐκεῖ
 σωρὸ τὰ γεμάτα σασκούλια, ἔξεραν
 τὰ παιδιὰ ποῦ θὰ τὰ βροῦν.

Οἱ δασκάλοι ποὺ ἐβγαίνουν ἀπὸ τὴ
 ζωισμαία σχολὴ τῶν Γιαννινῶν, κι
 ἀπὸ ὀνομαστὲς σχολὲς ἄλλων πόλε-
 ων, ἐφεραν τὴν ἀνοιξὴ γιὰ αἰῶνες
 ἐδέσματα. Ἀν τώρα —οἱ ἀρῶστες
 κι ἡ λάτρα τῶν ζωντανῶν ἔχαν τὴν
 δικὴν τους ἀπαιτήσις— ἡ κάθε μά-
 να δὲν πρόφτανε τὸ παιδί της, μοι-
 ράζονταν ἐκ περιτροπῆς τὴ φρονι-
 μίδα μὲ τὴν ἄλλη, κατέβαινε κάθε
 μὴ μὲ τὴ σειρά της, βαρυφορτωμένη
 τὸ ζωντανό, ὅταν ξαννοῖε κάπως ἡ
 σπιθαμὴ, τὸν ἀπέραντο δρόμο ποὺ
 ὀδηγοῦσε στὴν πόλη, καὶ ξεπέζευε
 πάλι στὰ χάνια ἢ σ' ἄλλα στέκια,
 προπαντὸς καφενεία, κι ἀφῆνε ἐκεῖ
 σωρὸ τὰ γεμάτα σασκούλια, ἔξεραν
 τὰ παιδιὰ ποῦ θὰ τὰ βροῦν.

• ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 6η ΣΕΛ.

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 5η ΣΕΛ.

Ζαγορήσιοι στὸν τόπο τους καὶ ὅ-
λα τὰ Βαλκάνια! Μένει ἐκατοστάρ-
ο 1. Λαμπριδῆς διαπιστώνοντας, κα-
θὼς ἀνιστορεῖ τὸ παρελθόν τοῦ Ζα-
γορίου, πὺς μέσα σὲ λίγες δεκάδες
χρόνια (ἀπὸ τὸ 1850 ὡς τὸ 1886)
εἶχαν γίνει διδάκτορες περισσότεροι
ἀπὸ ἑκατὸ ἐπιστήμονες, πολλοὶ ἄλ-
λοι εἶχαν πάρει πανεπιστημιακὰ πτυ-
χία καὶ ἀμέτρητοι ἦταν οἱ ἀπόφοιτοι
τῶν γυμνασίων. Ἄν ὅλα αὐτὰ ἔγι-
ναν μέσα σὲ 35 χρόνια, μὲ πόσους
τάχα ἐπιστήμονες πλούτισε τὸ Γέ-
νος τὸ Ζαγόρι στοὺς αἰῶνες τῆς
δουλείας, ἀκόμα καὶ ὡς τις μέρες μας,
γιατὶ ἡ παράδοση δὲν ἐξοβίσε, τὴν
συνεχίζουν ἀκόμα καὶ οἱ ξένοι, πού
ἐγκαταστάθηκαν ἐκεῖ, ἦταν εἰπαίμε
χρεὸς τους, τίμησαν τὸν τόπο καὶ
τίμηθηκαν ἀπ' αὐτὸν.

Γεννοῦλοῦσε ἡ Ζαγορίστια γῆς α-
σταμάτηται, αἰώνες ὀλοκλήρου, ἀ-
νοίξῃ λέξ ἡ μήτρα της καὶ δὲ λέει
νὰ κλείσῃ, ἀσπρηρὴ σύλληψῃ ἔχει
συντελεστέον σὲ κάποια ἀγνώστη στιγ-
μὴ τῆς ἱστορίας καὶ ἀπὸ τότε λειτουργεῖ
μὲ τὴ νομοτέλεια φυσικοῦ φαι-
νόμενου καὶ οὐτε θὰ πάμει, ἀκόμα
καὶ ἂν ἀπογυμνωθεὶ ἀπελπιστικὰ «ὁ
τόπος» ἡ νοητὴ τῆς δημιουργίας θά
φτερουγίζῃ πᾶνω ἀπὸ τὶς κορφὰς
τῶν βουνῶν καὶ τῶν λόφων, τῶν
ρουσκιῶν καὶ τῶν μικρῶν κήπων,
«φωγιῇ Κυρίου», ποῦ ἐπιτάσσει στὰ
νιόψφια κληρία τοῦ τόπου νὰ κο-
μνωνοῦν μὲ τὸ πνεῦμα τῆς σοφίας,
διάχυτο εἶναι στήν ἀτμόσφαιρα,
στὰ ἔμφυχα καὶ τ' ἄψυχα, στὸ χύ-
μα καὶ στήν πέτρα, στήν καρδιά
καὶ τοῦ νοῦ, ἐξω καὶ μέσα τους. Ἄν
ἐπιμείνουμε μὲ τὴ σχολαστικότητα
τῶν ἐρευνητῶν —νὰ ὅμως ποῦ χω-
ρὶς αὐτὴ δὲν περνάται· ἡ ἐπιστή-
μη— νὰ ἀναφερθοῦμε σ' ὄνοματα
δημιουργῶν, νὰ τοὺς κατατάξουμε
σὲ κατηγορίες, ν' ἀπαριθμήσουμε τὰ
ἔργα τους, ποῦ νὰ βρεῖς τέλος σ' αὐ-
τὰ, θὰ χρειάζοταν νὰ καλύψουμε
τόμους γιὰ τὴ σωστὴ ἀξιολόγησιν
τῆς πνευματικῆς ἀνθοφορίας τῶν
ἐκείνων, πᾶσι τοῖς πλάσμασι καὶ

ἀναρπώντων, τῆς τοῦ πλοῦτου οὐκ ἐκ καρποῦ εὐχόμενος. Καὶ ἄς ἔχομεν ὑπόψην πῶς δὲν εἶναι· μόνοι οὐ αὐτοτελεῖς ἐκδόσεις πού προσδιορίζουν τὸ βάρος τῆς προσφοράς, ἀλλὰ καὶ τὰ πάμπολλα δημοσιεύματα σὲ περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες, ὅπου εἶναι ἀποτυπωμένοι οὗ μόχθος ἐπιστημονικῶν καὶ πνευματικῶν ἀνθρώπων, ἰσάξιος μὲ τὸ μόχθο ἐκείνων πού εἶχαν τὶς οἰκονομικὰς δυνατότητες ἥ τῃ ἀντλήσαν ἀπὸ τῆ φιλογενείας τοῦ πλοῦτου, μὰ τινωσὺν δὲ τὰ βιβλία τους.

Βέβαια ἡ ἱστορία σὰ συλλογικὴ ἐκφοράση ἔχει κάνει· τὸ χρέος τῆς. Οἱ νεότεροι· μίλησαν γιὰ τοὺς παλαιότερους, ἐγραψαν γιὰ τῇ ζωῇ τους καὶ ἐκρίναν τὸ ἔργο τους, περιληπτικὰ ἢ ἐκτεταμένα, ἐστὶς ὑπάρχουν ἐρείσματα γιὰ στήριξη. Ὅμως, αὐτὰ, οὗ τοῦπος σήμερα στέκεται στὴν κόψη τοῦ ζυγαριοῦ, ἡ μοῖρα φαίνεται· βάσανη, τὸ αἷμα τρέχει· σπαγόνῃ τῇ σπαγόνῃ, πολλοὶ ἔχουν ἀρχίσαι ἀπὸ καιροῦ τὸ μοιρολόι—

ναγκάζονται από τα σημάδια των καιρών, βλέπουν μόνο την κορφή της πέτρας που προβάλλει στην επιφάνεια, στη ρίζα της μπορεί να κινυμάται ή ελπίδα, δεν πρέπει να έχουν χαθεί όλα—, όπως και νάναι οι στιγμές απαιτούν έγκληροση και περισυλλογή η καταγραφή των αξιών και του πνευματικού δυναμικού του τόπου είναι χρέος γιά τή μνήμη και τροφή γιά τήν ελπίδα. Θά χρειαστούν κόποι και θυσίες, όμως λίγα θάνατα γιά να πληρωθεί η όφελιή στους προγόνους, λίγα και απέναντι σ' εκείνα πού θά μάς ζητήσουν κάποτε οι μελλοντικές γενιές. Κι έπειτα έδω δέν πρόκειται γιά μιá δυο κορφές και πολλές άσημαντες προεξοχές του τοπίου—άλλες περιοχές κάνουν τι και τί γιά να τίς φωτίσουν μεγιστοποιούν κάποτε και τή έλaxιστα— έδω δέν έχουμε θάμνους, κι άραιή βλάστηση, δάσος όλóκληρο θρόνεται μπροστά μας, πού θρασσομανεί από ζωή, κι άς είναι τόσων αιώνων, γεμάτο νεανική άλκυ, με κορφές πού χάνονται στό ύψος τ' ουράνου, δάσος πού μάς καλεί να τό περπατήσουμε, ν' άγγιξουμε ένα ένα τά δέντρα τού, να ξαπλώσουμε στόν ίσκιό τους, να ξεδιψάσουμε από τά πλούσια νερά πού τρέχουν παντού, ποτίζουν τίς ρίζες του και τού χαρίζουν τή νιότη και τήν άθανασία. Σ' όλους τούς κλάδους τής έπιστήμης και τής πνευματικής και τής καλλιτεχνικής δημιουργίας δέπρεψαν οι Ζαγορίσιοι, άκόμα κι όταν άκούσαμε επανγέλιματα πού άπαιτούσαν ειδικές έπιστημονικές γνώσεις, μιλήσαμε ήδη γιά τούς «βιογονατρώς», τούς «κοιπογιαννίτες», πού έφεραν γύρω με τά βότανα και τή σύσνεργά του, όλóκληρη τήν οθωμανική αυτοκρατορία, κι έβαναν κάτω έπιστήμονες με διπλώματα, γιάτρευμα καταρράχτες και σπασίματα, κήλες και λιθιάσεις, δέν ήταν αυτά εύκολα πράγματα, άπαιτούσαν πείρα και άνατομικές γνώσεις, ο πατέρας έλεγε να μιστού κάτό γύ: και πάντα κάτω καινούριο πρόσθεταν οι κληρονόμοι: και πλουτίζαν τήν τέχνη τους.

Οι σελίδες του θαυμαστού βιβλίου, όπου είναι καταγεγραμμένη η πνευματική δωρεά του Ζαγορίου γιά τό έθνος, δέν έχουν τελειωμό. Είναι ένα γνήσιο «LIBRO D' ORO», όχι καταγραφή κληρονομιάς άδίκαιωτης, αλλά προσφορά μέ είδο:κό βάρους. Ετά βεβαιώνεται λαμπροστόλιστα άλμπουμ καταγράφοντας ή εύχένα: και οί τίτλοι, όπως τους παράδωκε ο πατέρας στό γιο, έτσι κι άν αυτός δέν ήταν άξιος νά τους κουβαλήσει, άρκεί να ήταν ο κληρονόμος. Ετά κατάστιχα της πνευματικής ιστορίας του Ζαγορίου αυτά δέν είχαν θέση. 'Η καταγωγή ύπολογίζοταν μόνο στις περιπτώσεις που οί άπόγονοι είχαν να συνεισφέρουν στή γραμμάτση, τήν έπιστήμη, τήν τέχνη, άλλο:ως ή κληρονομιά μοιραζόταν σ' εκείνους που τήν άείξαν, σ' αυτούς που στήρξαν τήν πνευματική τους συγκρότηση στή στήρηση, πού δάμασαν τήν άνάγκη και κατάντη-

σαν τὸν ἀπέραντο χῶρο τῆς Δημιουργίας μὲ τὰ δικά τους φτερά, ὅχι μὲ δάνειες ἐγγυήσεις.

Τί να γράφεις, λοιπόν, γιά να πεί-
σεις πώς αυτή ή υπόθεση είναι κάθ-
που δέν έχει ενομοιό-
τητη; Ο Λαμπριδιώ, στους τρείς
τόμους τής Ζαγοροσίας ιστορία-
του, ἀραδιάζει σελίδες όλόκληρες
μέ μικρά καί μεγάλα στοιχεία, καί αὐ-
τά ως τήν εποχή του, γιάτι ἀπό-
πότε τίς μέρες μας έχουν γραφεί
άλλες τόσες, καί έλα να βρεις ἀκρι-
μέ τά είδη τών έπιστημόνων, τών
δασκάλων, μικρών καί μεγάλων, τών
γιατρών, τών «ιατροφιλοσόφων»
—άλλη κατηγορία, πού ήταν σί-
μεγάλη υπόληψη τά παλιά χρόνια—
τών δικηγόρων, τών δικαστικών,
τών πολιτικών μέ τή φινέτσα τής
παράδοσης πού είχε δημιουργηθε-
στό Ζαγόρι, σχολή όλόκληρη, σάν
αὐτό πού έσπηξε ή 'γγλυτέρα καί

κατάχρησε όλο τόν κόσμο, τών άνωτάτων ύπαλλήλων, τών «υπουργών» τού δυνατό, ό «Άλή πασά» σ' αυτός κυρίως στήριξε τή δύναμή του, τών άλλων ύπουργών τού έλεύθερου ελληνικού κράτους, τών συγγραφών, τών πρωτοπόρων τών όλους τούς τομείς τής ζωής, πού άνοιξαν δρόμους γιά τούς Νεοέλληνες. Άς αναφέρουμε λίγους, εμμέτρως γνωστούς στό πανελλήνιο, άνακατα, χωρίς άξιολογήσεις, έτσι μήν πύχει καί πεί κανένας πώς μόνο άπό έπαρση πανεύουσε τό σπιτικό μας όμως κοντά σ' αυτούς είναι εκατοντάδες άλλοι, παρακατιανοί μέ τήν έννοια πώς δέν άποτελούν τρανταχτά όνοματα, έχουν προσφέρει τεράστιο έργο, πάντω στό όποίο έστιάσαν οι μεγάλοι τό σκεπτικό τους. Νόλουπόν: Μεθόδιος Άνθρακίτης, Νεόφυτος Δούκας, Γεώργιος Γεννάδιος, Άδάμ Γοργιάς, Ίωάννης Βηλαράς, Γ. Τσιαμενός, Νεόφυτος Δόττος, τίνες συνεχίσω, δέν μετρούονται εύκολα, μέ τούς έργάτες τής Παιδείας μόνο νά καταπιαστείς θ' άποκάμεις. Άλλω γιά τούς Καθηγητές τού Πανεπιστημίου σ' Αθήνας, τής Μεγάλης συγγένειας Σχολής, τής Ευσταθικής Σχολής Σμύρνης, τών μεγάλων εκπαιδευτήρων τής έλεύθερης καί δούλης Έλλάδας, άλλα καί γιά τούς φωτισμένους καθηγητές καί γυμνασιάρχες. Δέν άνέβηκαν στην κορυφή, όχι γιατί δέν τό ήζαν, άλλα γιατί δέν ύπήρχαν θέσεις, πού νά χυρέσουν τόσο στο «Άθήνησι», κι ός είχαν πίσω τους τεράστια συγγραφικά έργασία. Άν δέν άπόζηταν τών τίτλων, τό το «Καθηγητή», εξασφάλισαν μίαν άλλη δάκρυση, περισσότερο ήσως τιμητική από τούς τίτλους. Ονομαστήθηκαν «Δάσκαλοι» τού Γένους, μεγάλοι ή μικροί, δέν έμεναν σχολείο τής Βαλκανικής καί τής

ρῶντες, όπου ανθίζει ελληνογλωσσικά, να μάθουν να διδάσκει, δικαιωνοντας με το έργο τους την προτίμησή τους. Οι ίδιοι έδειχναν. Κάτι ακόμα που είναι αναρτημένο και με το γενικότερο ενδιαφέρον της εποχής: όσοι έμειναν έξω από το Πανεπιστήμιο δεν αντιπρόσωποσαν με την άρνησή και την απομνημόνευση. Τους άκουσε ο τίτλος του διδάτορα, περιφρονούνταν γι' αυτόν, κι ως φροντίζαν να τον τυπώσουν πολλές φορές με συστολή, με μικρά στοιχεία, δεν ήθελαν να επιπρωσιάζουν. Συνέχιζαν όμως να προσφέρουν όχι μόνο τη γνώση στο πεδίο της διδασκαλίας, αλλά και τη σφία με τα βιβλία που τυπώναν, με μία φροντίδα που σπάνια συναντάς στις μέρες μας και με σχολαστικότητα που δεν αποζητάνε το νόημα, αλλά το άφηναν να διαστέλται για να καταλάβει όλο το χώρο, αυτόν που οι δυνατότητες του κεμένου προσδιόριζαν.

Ἡ πνευματικὴ δημιουργία καὶ ἡ Παιδεία ἦταν γὰρ τὸ Ζαγόρι ἡ ἀληθινὴ στολὴ πρὸς τὴν φοροῦσε κάθε μέρα ἄλλες περιοχὲς τῆς ψάλισαν με προσοχὴ στὰ σεντούκια μὴ φοβερὰ ἀπὸ τὸ χρόνο καὶ τῆς ἀντίστοιχης τῆς ἐβγαζαν ἀπ' ἐκεῖ μόνον τῆς ἐπισημὲς μέρες. Τὸ Ζαγόρι φώναζε στὰ γιορτινὰ ντυμένο ὅλο τὸ χρόνο, δὲν γινόταν ἄλλως, εἶχαν ταῦτα οὐκ αὖτε τὴν ὑπαρξὴ του, ἦσαν ἐν αὐτῷ μετὰ τὸ σῶμα του. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσιν δὲν ὑπῆρχε θέαμα Παιδείας ποὺ νάταν γὰρ τὸ Ζαγόρι σχετό. Ἀπὸ τῆς «γεραρὰς» Ζαγορίστικῆς, ὅπου οἱ Ζαγορίσιοι θεωροῦνται πάντα τὸν πρώτον θεσπεῖον—θεομῦθον—τῶρα τὸν παπὰ μου, ἱερμμένος καὶ δάσκαλος ἦτον, πόση προσηγορία!

πισθάνονταν όταν μου ερωτή-
σαν τι ήταν η σχέση με το «φω-
στή» της παλιάς καλαίσθητης γρα-
φής, «γυμνασάραχη» ο Μαντζα-
ρόπουλος πρόσθετε πάντα, λές κι ήθελε να
σφραγιστεί τη νύχτη με τ' όνομα-
ώς τα όνομαστά φυτάρια άλλων
μεγάλων κέντρων του ελληνιστι-
κού πυρήνα της εκπαιδευτικής ζωής
αποτελούσαν οι Ζαγορισίοι, μαθη-
τές και δάσκαλοι, καθέναν με το
λο του, με τη μάθησή οι πρώτοι
με τη διδασχή οι άλλοι, και γίνονταν
με τη σειρά τους κι οι μαθητές δα-
σκαλοί. *Εκείνη η νύχτα...*

σκαλοῦ ἀπὸ φῶτα· ὅταν ἴδῃς
 διὰ τὸν τοῦ θανάτου τὸ στίγμα,
 δὶναι τὴ σκυτῆλὸν ὁ ἕνας στὸν ἄλλο
 καὶ ἔφρασε· ἔτσι τὸ μῆνυμα ὡς τὸ
 καρούφας· μετὰ. Σὲ μερικὰ μάλιστα χρό-
 νὰ ἡ ἐκπαίδευτικὴ παρόδοσος ἐπι-
 νεύουσα σὺν καταλύσει τὴν ἡ-
 κλογίαν τοῦ ἐπαγγέλματος· αὐτὸ ποῦ
 λέγεται σήμερον ἐπαγγελματικὸς προ-
 πανατολισμός, λειτουργοῦσε αὐτὸς
 ματὰ τὴν κοινὴ βούλησιν καὶ
 κλεῖε ἄλλες προτιμήσεις. Ἀποσκο-
 πῶν ὁνόματι τὸ χωρὶ καὶ πρὸς
 καὶ ἀπ' ὅλα ἔρχονταν τὸ Τερεβ-
 καὶ τὸ Καπέσοβο, πίσω τους ἄλλοι
 μ' ἐκατοντάδες καθηγητὲς καὶ δι-
 σκαλοῦς, στρατιὰ δόκλων, ποὺ ἔ-
 γραψε τὸ δῶκ τῆς κεφαλῆς· ἡ
 ἰστορία τοῦ Ζαγορίου...

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

«Δάσκαλος τοῦ χωριοῦ»

Όταν το Νοέμβριο του 1926 διορίστηκα στο χωριό μου δάσκαλος ήμουν δεν ήμουν ακόμα 24 χρονών. Είχα άπολυθεί από το Στρατό και επειδή ήταν κενή η θέση δάσκαλου στο Κοκουόλι, υποβάλα αίτηση και διορίστηκα, παρά την αντίθετη γνώμη συγγενών και φίλων, πώς ήταν καλύτερα να πάω δάσκαλος ες μεγαλύτερο κοινωνικό κέντρο, γιατί το χωριό αποτελεί πνευματικό βούρκο για ένα νεαρό δάσκαλο. Είμαι υποχρεωμένος να σημειώσω εδώ, πως είναι πολύ λαθεμένη η άποψη αυτή. Δεν έχει τη θέση του να γράφω· εδώ περισσότερα για το θέμα αυτό. Σεβόμαι τον πολύτιμο χώρο του έντυπου, που με φιλοξέει.

★
 Θυμούμαι, πώς, καθώς πήγαίνα
 από τὸ σπίτι μου στὸ Σχολεῖο ἢ
 καὶ ὅταν γύριζα ἀπ' αὐτό, περνούσα
 προστὰ ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς μακαρι-

ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

τίσας Κυρά - Γούλαινες. Ήταν μία γριά πολύ σοβαρή άρχοντογυναίκα του χωριού μας από κείνες τίς άνε-
πανάληπτες Ζαγορίσιες, που μέ-
τό τετραπάτο μυαλό τους, τό ήθος
και άπαράμιλλο νοικοκυρό τους δη-
μιούργησαν και διατήρησαν τόν ά-
ξιοθαύμαστο Ζαγορίσιο λαϊκό πο-
λιτισμό κατά τους περασμένους αιώ-
νες. Ή σεβάσμα άγιά γυναίκα εί-
χε τή συνήθεια, όταν τό έπείρεπε ό
καιρός, νά βγαίνει και νά κάθεται
στό καλοφραγμένο πεζούλι άπ' έξω
από τό άρχοντικό της σπύτι.

Περνώντας από μπροστά της
καί απευθύνοντας τόν ανάλογο χαι-
ρετισμό μου, παρατήρησε πώς αύ-
τη, γιά νά μου ἀπαντήσει στό χαι-
ρετισμό, παρ' όλα τά γεράματα της,
προσηκώνονταν λιγάκι στό πέρασμά
μου. Διαπιστώνοντας πώς αὐτό γί-
νονταν πάντοτε κατά τό πέρασμά
μου, θεωρούσα καλό νά τῆς πῶ:

— Κάθισε, Κυρά Γούλιaina. Γιατί σηκώνεσαι; Αύτη τότε μ' έναν καλοκάγαθο τρόπο καί μέ τήν ευγένεια πού πάντοτε τή χαρακτηρίζει μου είπε:

— Άρ! πώς νά μῇ σηκωθῶ, γυιὲ μου! Ἐσὺ εἶσαι ὁ δάσκαλος τοῦ χωριοῦ μας. Ἐσὺ μαθαίνεις τὰ παιδιὰ μας γράμματα!

Μού έκαναν, βέβαια, τότε κάποια εντύπωση αυτά τὰ λόγια, ἀλλ' ίσως δέν είχα ακόμα τή χρειαζόμενη ωριμότητα νά νιώσω στο βάθος της τή μεγάλη σημασία της τιμής που έκανε επί μου ο δόκτορας. Γιό το

έκανε στο νεαρό δασκαλό με το
προσχημιά της στο πέρασμά μου,
καθώς και τη σημασία των λόγων
της. Τώρα καταλαβαίνω καλά, πώς
στά χρόνια εκείνα έδαν στο δά-
σκαλο του χωριού κάποια ξεχωριστή
«δακρυτική» παρουσία. Άλλά τὸ
πράγμα αὐτὸ ἔπρεπε νὰ περικλείει
καὶ κάποιο ἄλλο πλατύστο νόημα:
ὅτι ὁ δάσκαλος τοῦ χωριοῦ μετ' τὸ

νάχει έργο του νά μάθει τά παιδιά «γράφματα» έπρεπε κι ό ίδιος νά διασθένεται πώς ήταν έπιφορτισμένος μέ κάποια αύξημένη εύθύνη άπέναντι στην κοινωνία του χωριού, τή μεγάλη εύθύνη νά μάθει τά παιδιά «γράφματα». Μέσα δε σ' αυτή τή λέξη περίε χόνταν όλο τό λεπτό καί μεγάλο νόημα τής διαπαιδαγωγικής τής νέας γενεάς του χωριού.

Μέσα λοιπόν σ' ένα τέτοιο κοινωνικό και πνευματικό περιβάλλον, με τέτοιες αντιλήψεις της εποχής εκείνης, υπήρξαμε δάσκαλος στο χωριό μου πολλά χρόνια. Από το 1926 ως το 1955. Λίγοι μήνες έλειψαν να κλείσω 30 χρόνια υπηρεσίας μου σ' αυτό.

★
Κάποιος Γάλλος σοφός έχει γρά-
ψει αυτά τα σπουδαία λόγια: «Ό-
ταν αντικρύζω ένα παιδί, πλημμυρι-
ζουν την ψυχή μου δύο συναισθή-
ματα. Τό ένα είναι άμεσο. Χαίρομαι
τήν τρυφερότητα της μικρής παιδι-
κής ηλικίας. Τό άλλο ανάγεται στη
μελλοντική εξέλιξη, Δημιουργία εν-
δοφαινοντος να ιδώσ σέ ποιά προσω-
πικότητα θά εξελιχτεί τό παιδί πού
παιρνούμε κάτω άπ' τή δασκαλική
μας ευθύνη»

Καθώς είναι αυτόνοτο, τα αισθήματα αυτά τα δοκιμάσα πολύ έντονα στα 30 χρόνια που δασκάλησα στο χωριό μου. Κάθε χρόνο δέχομουν στο σχολείο έναν άριστο καινούριον παιδίον μέχρι 5—6, που για πρώτη φορά έρχονταν στο σχολείο. Χαίρομουν τα έκπρακτικά τους μάτια με όλη την τρυφερόδα της πρώτης μαθητικής ηλικίας. Τα αγαπούσα με όλη μου την καρδιά και κατέβαλα κάθε προσπάθεια για να απολαφούν καθώς πρέπει την παιδική χαρά που απαιτούν αυτά τα χρόνια. Φροντίζα μαζί με την άγνητη

μου να τους χαρίσω για το ενδιαφέρον που μου δείχνουν. Ούτε χρειάζεται η ηλικία των 6—12 χρόνων. Χαρίζονται σ' αυτά και από τον εαυτό τους, προσπαθώντας να δημιουργήσουν μαζί τους μια πολύ πλούσια και δηλητηριώδη σχολική ζωή, όχι μοναχικά στην αίθουσα με τη διδασκαλία των μαθημάτων του προγράμματος, αλλά και με τη σχολική βιβλιοθήκη, τις σχολικές γιορτές, τις σχολικές εκδρομές, το σχολικό μουσείο, το σχολικό κήπο, τα παιχνίδια, τις χειροτεχνικές εργασίες κλπ. Θά ήταν άπο μέρος μου παραλογισμός αν διατηρούσα τη γνώμη, πως δεν έχω υποπέσει και σε αρκετά παιδαγωγικά σφάλματα κατά τα πολλά χρόνια που διδάσκω στο χωριό μου.

Κάθε χρόνο ήταν ανάγκη, τελειώνοντας την ΣΤ' τάξη να ψεύθουν από το Σχολείο μου ένας αριθμός παιδιών. Έδιναν οι αυτά τα σχετικά χαρτιά. Άλλα μαζί με τις ευχές μου μου φαίνονταν πώς έπαιρναν μαζί τους και κάτι από την ψυχή μου. Κι έπειδή τότε είχα αγαπήσει όλα σαν παιδί μου, αγόρια και κορίτσια, με

μεγάλο ενδιαφέρον παρακολουθούσα πάντοτε τη μελοντική τους εξέλιξη, τόσο ως προς την παραπέρα τη σταθμική τους πρόοδο, όσο και τη σταδιοδρομία τους στην κοινωνική ζωή. Στο σημείο αυτό είμαι υποχρεωμένος να σημειώσω πώς πρέπει να είμαι πολύ ικανοποιημένος, γιατί όλοι οι μαθητές μου (πολλές δεκάδες) σταδιοδρόμησαν ζηλευτά. Πολλοί άναδείχθηκαν λαμπροί επιστήμονες, καθηγητές, δάσκαλοι άνωντεροι από μένα και αξιέπαινοι κοινωνικοί παράγοντες και πατριώτες! Τους καμωρώνω όλους ειλικρινά. Άλλά εάν να έχει ή τέτοια άγάπη κόπιν ο μεταδοτικό ή κληρονομικό χαρακτήρα, με τό ίδιο ενδιαφέρον εξακολουθώ να ενδιαφέρονμαι και να παρακολουθώ τη σταδιοδρομία και την προκοπή, όχι μόνο των παιδών των παλιών μου μαθητών, αλλά και των έγγονών τους, των γαμπρών τους, των νυφάδων τους και όλων των άτόμων που άποτελούν τά συγγενικά τους παρακάλλια. Κατά πά πολλά χρόνια πού δασκάλεψα στό χωριό μου είχα περιπτώσεις που μαθητέψαν σέ μένα από τήν ίδια οικογένεια δυό γενιές και παράλιγο να μαθητέψαι και τρίτη.

Ἀπὸ τότε ὅμως πού πρωτοδιορί-
 σθηκαν δάσκαλοι στὸ χωριό μου καί
 ὕστερα ἀπὸ τὰ 30 χρόνια πού δα-
 σκάωσα σ' αὐτὸ πέρασαν ὁλόκλη-
 ρες δεκαετίες. Τὰ πολεμικά γεγονότα
 καὶ ἡ κοινωνική καὶ τεχνολογική πρό-
 δος ἀλλάζουν ἄρκετά τίς συνθήκες
 τῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ μας, ὅπως κα-
 ὶτων τῶν ὁρίων χωριῶν τῆς πα-
 τριδᾶς μας. Δημιουργήθηκαν καινός
 ρες μορφές ζωῆς. Γενική ἀλλοίω-
 σις πολλὰ ζητήματα. Μερικὴ χαρακτηρισ-
 τικὴ τὸ φαινόμενο αὐτὸ σὰν «κο-
 σμογονία», ἄλλοι σὰν «κοσμοχαλ-
 σία».

Τὰ περισσότερα χωριά του Ζαγορίου, γιὰ νὰ μὴν πῶ ὅλα, χρόνο μὴ τὸ χρόνο παρουσιαζόντων εἰκόνα ἐγκατάλειψης, ἐρήμωσης. Τὸ Κοουκού προπορεύεται, στὸ ζήτημα αὐτὸ. Δὲν ἀκούγονται πιά χαρομένες φωνές καὶ τραγούδια παιδικὰ στὸ χωριό, γιὰτὶ λείπουν τὰ παῖδια. Χτυποῦν αἱ τίς γιορτές καὶ τίς Κυριακὲς ἡ γλυκοκορη καμπάνα τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ μάταια γεμίζουν τὸν ἀέρα τῆς ἡχαλαρήματά της. Ἀδυνατῇ ἡ ψὴρ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ χωριοῦ. Ἐλθοῦν στα πᾶ κεράκια πού ἀναβοῦν μπροστὰ στὸ προσκυνητᾶρι ἀπὸ τίς λίγες γιορτές πού μένουν τώρα στὸ χωριό. Οἱ ἀδιστάκτους παρθοσύκες βρῦσες τοῦ χωριοῦ ἀτάκτου μὲ τούς ὁμοφρονε καταρροῦσι τοῦ χύνουν τὸ δροσερὸ καὶ κατακάθεον νεράκι τους, ἀλλὰ παραπονεμένες γιὰτὶ καμνὰ γυναῖκα τοῦ χωριοῦ δὲν τρέχει σ' αὐτές, ὅπως ἄλλη φερά μὲ τίς βαρέλα καὶ τὰ γκιούμια. Μάταια ὁ γέροντος δασκοφύχοντος πελώριος πλάτων στὸ Μεσοχώρι πικνώνει κάθε καλοκαίρι τὴ φυλλί-

σιά του, καρτερώντας τους χωριανούς να δροσιστούν στον ίσκιο του και να χαρούν τα κελαδήματα από εκατοντάδες πουλιά, που φωλιάζουν στα πλούσια φυλλώματά του.

Μέσα στο όχι εύχαριστο αυτό κα-
τάντημα του χωριού ζει πιά σάν ε-
ρημίτης ο «δάσκαλος του χωριού»,
πρωγωνιζόμενος από ένα απεριγρευ-
τό πάθος φυσιολατρείας και τό αισθη-
τής ευθύνης γιά σεβασμό πρὸς τήν
παράδοσιακή μας κληρονομιά, γιά
τήν ὁποία τόσος γίνεται λόγος σή-
μερα. Παραμένει μέ τό ἴδιο τίτλο ὁ
δάσκαλος τοῦ χωριού ὅχι ὅμως
μέ δασκάλεμα μέσα στό σχολεῖο τοῦ
χωριού τῆς στενῆς ἐπίσημης Παιδεί-
ας, ἀλλά ὑπηρετεῖ ὡς δάσκαλος μι-
άς πῶ ἀπλάτης ἀνοικτῆς Παιδείας,
πού ἀποβλέπει στή γενικότερη μόρ-
φωση τοῦ λαοῦ καί τήν προκοπή
τοῦ τόπου (Ζαγοριού) καί τοῦ χω-
ριοῦ μας. Ἀλλά ὁ δάσκαλος τοῦ
χωριού μέ τή «βασικριτική» παρου-
σία πού τὸν ἐξίαν ἀλλή φορά στό
χωριό καί τήν αὐξημένην ευθύνην,
πού ἀπαιτοῦσε ἀπ' αὐτὸν ἡ κοινω-
νία τοῦ χωριού, νομίζει πως ἔχει τό
δικαίωμά, ἀλλά κατὰ περισσότερο
λόγο ἔχει τὴν ὑποχρέωση νὰ ἀποστα-
θεῖ πρὸς ὅλους τοὺς Κουκουλιώτες,
ὅπου κι' ἂν βρίσκονται αὐτοί (καί
εἶναι πάρα πολλοί) μέ τὰ παρακά-
τω λόγια, πού ἀποτελοῦν ἕνα πατρι-
ωτικό Κουκουλιώτικο μήνυμα:

Ἀγαπητοὶ μου χωριανοὶ Κουκουλιώτες, Παλιοὶ μου μαθητὲς. Ἀγαπητὰ μου Κουκουλιώτικα γιάτα.

Το Ζαγόρι μας παρουσιάζεται σάν «ΠΑΡΑΔΙΣΕΙΝΙΟΣ ΚΗΠΟΣ». Καί πραγματικά τού ταιριάζει αυτός ό χαρακτηρισμός. Άλλά και τó χωριό μας τó Κοουκούλι, κατά γενική όμολογία και άναγνώριση, θεωρείται σάν ένα από τά πιό όμορφα λóγους τού «παρδείσιου αυτού κήπου». Δυστυχώς όμως αυτό τó λουλουδάει έμειν οι Κοουκουλιώτες άναγκαζόμενοι από άνωτερη βία, τó άφισμα άπεριποίητο σέ σημεία πού καθημερινά μαρτυρείται και φέρεται από τήν άδύναμία πού δείχνουμε σ' αυτό και τήν έγκατάλειψή μας, στήν όποία τó «παράδεισος» τó Κοουκούλι, άγαπητό συμπαιγνίτε, παρουσιάζει εξαιρετικό ένδιαφέρον, όχι μόνο από ιστορική άποψη αλλά και από όποια φυσική καλονία και παράδοσια κτισμάτων. Κάνεσαν πολύ μεγάλο λάθος πού κάναμε νύι διάφορους λόγους τó δεσμός μας μ' αυτό. Στό Κοουκούλι βρίσκονται οι ρίζες όλων μας. Στό Κοουκούλι γεννήθηκαν, μεγάλωσαν, μόχθησαν γι' αυτό, και βρίσκοντα σ' αυτό τά λείψανα τών προγόνών μας. Στό χωριό μας βρίσκοντα γραμμένα τó οικογενειακά μας όνόματα, όχι μονάχα στά παλιά χαρτίτωνα, αλλά και στόν Κοουκούλιτικώ χώρο μέσα και έξω από τó χωριό στις διάφορες θέσεις μέ ζωγραφικό τρόπο, όπως στά αλώνια, άμπέλια, κλοδερά, γεφύρια, βρύσες κ.λ.π. Όλοι αυτά άντιστοιχούν σάν έρω μόχθ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 11Η ΣΕΛ.

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 11η ΣΕΛ.

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΤΑΪΝΑΣ (Χριστουγεννιάτικη ἐνδύμηση)

Ὅπως οἱ ἄνθρωποι καὶ κάθε ζωντανὸς ὄργανισμός, ἐστὶ καὶ τὰ δέντρα γεννιοῦνται, μεγαλώνουν, πολλαπλασιάζονται καὶ τέλος πεθαίνουν. Αὐτὰ ὅμως δὲν μποροῦν νὰ ἐκφράζονται σὰν ἐμὰς τοὺς ἄνθρωπους. Ἐστὶ δὲν μποροῦν νὰ μᾶς δώσουν εἰκόνες ἀπὸ τὴ ζωὴ τους, πού πολὺς φορὲς εἶναι πολὺ παράξενη, διδακτικὴ καὶ μὲ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

Παράξενη καὶ μὲ ἐνδιαφέρον —ιστορικὸ καὶ λαογραφικὸ— ὑπῆρξε ἡ ζωὴ κάποιου δέντρου, πού γεννήθηκε, μεγάλωσε καὶ πέθανε στὴν περιοχή τοῦ χωριοῦ μας. Τὸ δέντρο αὐτὸ γιὰ πολλὰ χρόνια ἦταν γνωστὸ σὰ «δέντρο τῆς Ταΐνας».

Ἀπὸ ἓνα βελανιδι κάποιος ἀγρίος βελανιδιάς —κι, ἔχει πολλὲς τέτοιες ἡ περιοχή τῶν χωριῶν μας— γεννήθηκε ἓνα δέντροκι Β.Α. ἀπὸ τὸ Κουκούλι καὶ μακριὰ ἀπ' αὐτὸ γύρω στὰ 25 λεπτά τῆς ὥρας. Δὲ χρειάστηκε γι' αὐτὸ καμμιὰ προσπάθεια ἀπὸ κανέναν ἄνθρωπο. Κατὰ τρόπο τυχαῖο σκεπάστηκε μὲ λίγο χῶμα. Αὐτὸ ἦταν ἀρκετὸ νὰ γεννηθεῖ μιά καινούρια βελανιδιά στὴν ἀριστερὴ ἀκρὴ τοῦ ἀνηφορικοῦ δρόμου, πού ὁδηγοῦσε ἄλλη φορὰ —γύρω σπάνια— πεζοὺς καὶ ζῶα ἀπὸ τὴ θέση «Κουτουκέφαλος» τοῦ Κουκουλιού πρὸς τὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Μηνῶ καὶ ἀπὸ κεῖ σὲ συνέχεια στὸ Καπέσοβο, Βραδέτο, Τσιπέλοβο κλπ. Ὁ βατὸς αὐτὸς δρόμος ἀνατολικά καὶ ἀπεναντι ἀπὸ τὸ Κουκούλι ἔχει πᾶν ἀπὸ χρόνια τὸ ὄνομα «Βλαχοδρόμος» ἐπεὶδὴ περνοῦσαν ἀνοικτὴ καὶ χιονόπαιρα τὰ κοπάδια τῶν κτηνοτρόφων γιὰ τὰ βουνὰ καὶ γιὰ τὰ χειμαδιά. Τώρα πολὺ σπάνια γίνεται αὐτὸ.

Κάποτε πάλι κατὰ τὸν περασμένο αἰῶνα θὰ διὰβηκαν νὰ ξεποστᾶσουν κατὰ τὸ ἀνέβασμα πρὸς τὰ βουνὰ κάποια κοπάδιακι πρόβατα. Ἐρριζαν τὴν κοπριά τους κοντὰ στὶς ρίζες τοῦ δέντρου, πήραν αὐτὴ δύναμη πού χρειαζόνταν κι' ἐδῶσαν μεγάλη ἀνάπτυξη σ' αὐτό, ὥστε νὰ ξεχωρίσει ἀπὸ τ' ἄλλα δέντρα τῆς περιοχῆς, μὲ γερὰ κλωνάρια καὶ πυκνὰ φύλλα. Ζηλευτὸ δέντροκι στὰ νιάτα του. Οἱ διαβάτες κουρασμένοι καὶ λαχανιασμένοι ἀπὸ τὸν ἀπότομο ἀνήφορο καθόνταν γιὰ λίγο στὸν παχὺ τοῦ ἱσκιό νὰ ξεποστᾶσουν καὶ νὰ πάρουν καινούρια δύναμη γιὰ τὸν ὑπόλοιπο ὡς τὸν Ἅϊ - Μηνῶ ἀνήφορο. Στὸν ἱσκιό του πάλι κατὰ τοὺς ἀνοικτῆς μῆνες (Μαΐο) στέκονταν γιὰ λίγο νὰ σταλιώσουν τὰ πρόβατα πού ἔρχονταν ἀπὸ τὰ χειμαδιά. Ἐστὶ, ὅπως εἰπώθηκε καὶ πιο πάνω, πήρε ξεχωριστὴ ἀνάπτυξη, ὥστε γίνῃκε σταθμὸς στοὺς ἀνθρώπους καὶ στὰ ζῶα, ἰδίαιτα κατὰ τὸ ἀνέβασμα σ' αὐτὸ τὸ δρόμο (Βλαχοδρόμο).

Ὡς ἓνα χρονικὸ δάστημα δὲν εἶχε ὄνομα αὐτὸ τὸ δέντρο. Ἀπὸ κάποιο ὅμως περιστατικὸ, πού τὸ γράφω πιο κάτω, πού συνέβηκε πρὶν καὶ 100—110 χρόνια πῆρε τὸ ὄνομά του, πού δὲν περιορίστηκε μόνο σ' αὐτὸ, ἀλλὰ τὸ χάρισε καὶ σ' ὅλη

τὴν γύρω ἀπ' αὐτὸ περιοχή.

Στὸ Καπέσοβο ἦταν τὸν περασμένο αἰῶνα οἰκογένεια μὲ τὸ ἐπώνυμο «Τάης». Μία γυναῖκα λοιπὸν Καπέσοβιτσα, ἡ Ταΐνα, ἦταν ἀγκαστρωμένη καὶ πλησίαζε ὁ καιρὸς τῆς νὰ ἀποχτήσῃ. Ζούσε στὸ σπιτί τῆς μὲ τὴ γριά πεθερὰ τῆς καὶ τὰ δυὸ μικρὰ παῖδιά τῆς. Ὁ ἄντρας τῆς, ὁ Τάης, βρίσκονταν στὸ ταξίδι. Δὲν εἶχε ὅμως ἀλεσμένο γέννημα καὶ καθὼς θὰ γεννοῦσε, δὲν θὰ εἶχε ἀλεύρι γιὰ νὰ ζυμώσει ψωμί. Σκέφτηκε λοιπὸν οἱ δυὸ νοικοκυρὲς (νύφη καὶ πεθερὰ) πὺς καλὰ θάταν νὰ πάει ἡ νύφη στὸ μύλο ν' ἀλέσει λίγο γέννημα (καλαμπόκι ἢ σιτᾶρι ἢ καὶ βρίζα) πρὶν γεννηθεῖ, γιατί δὲν θὰ μπορούσε, ὅταν θὰ ἦταν λεχώνια, νὰ πάει στὸ μύλο ν' ἀλέσει γιὰ νάχει ἀλεύρι νὰ ζυμώσει ψωμί. Πῆρε λοιπὸν μιά σακαούλα μὲ καμμιὰ δεκαριά ὀκάδες γέννημα καὶ κατέβηκε στὸν Κουκουλιώτικο μύλο (τοῦ Κόκκορου) γιὰ νὰ τὸ ἀλέσει. Ἀφοῦ τὸ ἀλέσε, τὸ φορτώθηκε πάλι καὶ ξεκίνησε γιὰ νὰ γυρίσει στὸ Καπέσοβο. Καθὼς ὅμως ἀνέβηκε τὸ Βλαχοδρόμο, ἔκει κοντὰ στὸ δέντρο ἄρχισε νὰ νοιώθει ὀδύνας γιὰ τοκετὸ. Μία πού δὲν μπορούσε νὰ προχωρήσῃ, ξεφορτώθηκε τὴ σακαούλα μὲ τὸ ἀλεύρι δίπλα στὸ δέντρο, ἀκούμπησε στὸν κορμὸ του καὶ γέννησε τὸ παιδί. Ἀφοῦ τὸ ἔκανε, τὸ τακτοποιήσε πρὸχειρα στὴν ποδιά τῆς, φορτώθηκε πάλι τὸ ἀλεύρι τῆς καὶ συνέχισε τὸ δρόμο γιὰ τὸ Καπέσοβο. Ἐστὶ ἦταν τὰ πράγματα τότε γιὰ τοὺς φτωχοὺς. Ὅταν μαθεύτηκε αὐτὸ τὸ περιστατικὸ, ὁ κόσμος ἀρχισε νὰ ὀνομάζει τὸ δέντρο αὐτὸ «δέντρο τῆς Ταΐνας».

Γιὰ θύμηση αὐτοῦ τοῦ περιστατικοῦ, ὕστερα ἀπὸ κάμποσον καιρὸ, ἡ Ταΐνα ἔβαλε κάποιον ἄνθρωπο καὶ ἔχτισε κοντὰ στὸν κορμὸ αὐτοῦ τοῦ δέντρου ἓνα πρόχειρο πέτρινο εἰκόνισμα. Καὶ τὸ εἰκόνισμα αὐτὸ πήρε τὸ ὄνομά τῆς: «Εἰκόνισμα τῆς Ταΐνας». Ἀλλὰ κι' ἄλλα σημεῖα κοντὰ σ' αὐτὸ τὸ μέρος πήραν μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου τὸ ὄνομα αὐτό, ἐστὶ: «Καρτέρι τῆς Ταΐνας» ἀπὸ τοὺς κυνηγοὺς, «χωράφι τῆς Ταΐνας» τὸ τοιχογραφισμένο κτῆμα πού ἦταν ἀπεναντι ἀπ' αὐτὸ κ.λ.π.

Τὸ δέντρο τῆς Ταΐνας, ὅσο περνοῦσαν τὰ χρόνια, ὅλο καὶ ἀναπτύσσονταν. Χόντραινε ὁ κορμὸς του, γέμισε ἀπλωτὰ κλωνάρια καὶ ζήλωσε τόσο πολὺ, ὥστε ξεχώριζε ἀπὸ τὰ ἄλλα δέντρα, πού ἦταν ἐκεῖ στὴ ράχη. Τόσο εἶχε ἀναπτυχθεῖ, ὥστε φαίνονταν ἀπὸ τὴ μέση του κι' ἀπάνω καὶ ἀπὸ τὸ χωριὸ μας.

Σημαντικὸς σταθμὸς γιὰ τοὺς στρατοκόπους καὶ τὰ κοπάδια κατὰ τὸ ἀνέβασμά τους πρὸς τὸν Ἅγιο Μηνῶ τὸ δέντρο καὶ τὸ εἰκόνισμα τῆς Ταΐνας. Τὸ δέντρο αὐτὸ ἔκανε κάθε χρόνο πολλὰ καὶ κάποια βελά-

νια. Κάποτε μιά Πέμπτη ἀπόγευμα, πού δὲν εἶχαναν σχολεῖο (ἦμουν στὸ Δημοτικὸ), καθὼς θυμάμαι, πήγα καὶ μάζεψα κάτω ἀπ' αὐτὸ ἓνα σακκούλι βελανιδία γιὰ νὰ τὰ φάνε τὰ γιῶνα μας τὸ χειμῶνα. Καὶ μὲ ἄλλα περιστατικὰ γύρω ἀπ' αὐτὸ τὸ δέντρο εἶναι σχετισμένη ἡ ζωὴ μου στὸ χωριό, ἀλλὰ δὲν ἔχουν, νομίζω, τὴ θέση τους αὐτὰ νὰ γραφοῦν ἐδῶ.

Ἀλλὰ, καθὼς ξέρομε ὅλοι μας, ὅποιοι γεννιέται πρόκειται καὶ νὰ πεθάνει. Καὶ τὸ δέντρο λοιπὸν τῆς Ταΐνας δὲν ἦταν δυνατό νὰ ξεφυγεῖ ἀπ' αὐτὴ τὴ μοίρα. Κατὰ τὸ 1930 διαδόθηκε στὸ χωριὸ ἀπὸ τίς γυναῖκες, πὺς τὸ δέντρο τῆς Ταΐνας τὸ εἶχε χτυπήσει ἀστραπή —ἀγνώστο ποτέ— καὶ εἶχε ἀρχίσει νὰ ξεραίνεται ἡ κορυφὴ του. Αὐτὸ τὸ ἐπισημαίνονταν συχνὰ καὶ μάλιστα συμπληρώνονταν τὸ ὄνομά τῆς γένοντας: Τὸ ἀστραποκαμένο δέντρο τῆς Ταΐνας. Δὲ μ' ἔφερε ὁ δρόμος καὶ γιὰ πολὺν καιρὸ δὲν εἶχα ἰδεῖ τὸ δέντρο.

Κατὰ τὸν Ὀκτώβρι τοῦ 1932, πού εἶχα γυρίσει ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο, ἀποφάσισα νὰ πάω ἐπίτηδες γιὰ νὰ τὸ δῶ αὐτὸ τὸ ἱστορικὸ δέντρο. Πραγματικὰ ἡ κορυφὴ του εἶχε ξεραθεῖ, ἀλλὰ καὶ πολλὰ κλωνάρια του εἶχαν πᾶθει τὸ ἴδιο. Μόνο πρὸς τὸ κατώτερο μέρος τοῦ κορμοῦ τοῦ ἦταν ἀκόμα κλωνάρια. Ὁ πολὺ χοντρός κορμὸς πού εἶχε κουφαλιάσει καὶ ἀποτελοῦσε ἓναν μεγάλου δέντρινου σωλήνα. Μάλιστα ἡ στήλη πού εἶχε φτάσει ὡς τὴ βάση τοῦ κορμοῦ του. Στὸ χωριὸ μας επικρατεῖ ἡ ἀποψη, πὺς ὅποιο δέντρο βαρεθεῖ ἀπὸ τὴν ἀστραπή κατὰ μοιραῖο τρόπο θὰ ξεραθεῖ, ἀρχίζοντας ἡ καταστροφή ἀπὸ τὴν κορυφὴ.

Στενωχωρήθηκε κάπως. Ἀμα γύρισα στὸ χωριὸ μου μέσα εἰς μιά συλλογὴ μὲ Γαλλικὰ ποιήματα βρῆκα ἓνα τέτοιο, πού μοῦ φάνηκε πὺς ταίριαζε στὴν περίπτωσή τοῦ δέντρου τῆς Ταΐνας.

Ἦταν πῆς συλλογῆς τοῦ Γάλλου ποιητῆ PAMPHILE LE MAY μὲ τίτλο: «LES GOUTTELETTES». Τὸ θεώρησα κατὰλληλο γιὰ τὴ συλλογὴ, πού ἤθελα νὰ κάνω τότε μὲ φυσιολατρικά ποιήματα, δικά μας καὶ ξένα. Δὲν τὴν τελείωσα αὐτὴ τὴ συλλογὴ. Μετὰφρασα ὅμως τότε τὸ ποίημα αὐτοῦ τοῦ ποιητῆ πού εἶχε τίτλο: «ΣΕ ΚΑΠΟΙΟ ΓΕΡΙΚΟ ΔΕΝΤΡΙ» χωρὶς νὰ τὸ δημοσιέψω ποτε. Δὲν εἶχα γιὰ τὴν ἀνάπτυξή του γράφα ἔχω τὴ μετὰφραση αὐτὴ, πού τὴν παραθέτω μὲ πού μοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ γράψω γιὰ τὸ δέντρο αὐτὸ καὶ γιὰ τὸ θάνατό του.

«Διάφορες θύμηση μέσα μου ξυπνᾷς ὡς γέρικο δέντρι.

Εἶναι ἀλήθεια πὺς τόσο ταπεινὸ

καὶ τόσο λυπημένο ποτὲ δὲ σ' εἶχω δει, ἄλκατε ἡ κορφή σου μὲ τὸν ἄερα ἔκανε

μιά κίνηση εὐγενική καὶ πάνω σου ἡ ἀγάπη κρύβονταν μὲς τὰ κλαδιά σου τὰ πυκνά.

Τὰ πλούσια χοντρά κλωνάρια σου πούχες τριγύρω ἀπλώναν τοὺς ροζάρικους κορμούς του στὸ θολὸ τοῦ ἀέριου. Χάθηκαν ὅλα αὐτὰ καὶ τίποτ' ἀπ' τὴν ὁμορφιά

πούχες δὲν ἀπομένει, κι' ἀκόμα καὶ γιὰ σένα τὸ ἴδιο, τί ἦρσαν

κανένας πιά δὲν ξερεῖ.

Ὡ γέρικο καὶ τρεμουλιάρικο δέντρι μέσα στὸ μαῦρο πᾶ φλοιὸ σου νοιώθει νὰ πρέχει τίποτα ἀπ' τὸν παλιό, καλὸ μεθυστικὸ χυμὸ σου; Καὶ στὰ ξηρὰ σου τώρα τὰ κλωνάρια

ἀκούς νὰ τραγουδοῦν ἐπάνω τὰ πουλιὰ;

— Ἀχ ξέρω πὺς εἶμαι πιά λησμονημένο

στὴ ράχ' ἐδῶ ψηλά, ἓνα γέρικο δέντρι.

Καὶ γιὰ νὰ λησμονῶ τὴν τὸση μου τὴ λύπη,

πόχει πλημμυρισμένη τὴ φτωχὴ μου τὴν ψυχή,

ἀναζητᾶς νὰ μοῦ θυμίσουν μοναχὰ γιὰ τίς πολλές

πόχω ὡς τώρα κουναρίσει τίς φωλιές.

Δὲν πέρασε ὅμως ἀπὸ τότε πού τὸ εἶδα ἐστὶ τραυματισμένο ἀπὸ τὴν ἀστραπή τὸ δέντρο τῆς Ταΐνας καὶ τὸ χτύπησε τελειωτικὰ ὁ θάνατος μὲ ὀλοκλήρη ἀφανισμό του κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπο:

Ἦταν βράδυ, καμὶ ὥρα νύχτα, τῆς παραμονῆς ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα, 24 Δεκεμβρίου 1932. Δὲν ἦταν φεγγάρι στὸν οὐρανὸ, παρὰ μὲ μίση κρῆ, ἀδύνατη ἀστροφεγγιά, πού χάριζε στὴ γύρω φύση καὶ μέσα στὴ γαλήνη τοῦ χωριοῦ μὲ κάπως μουσική τὴ ὥση. Ὅχι πολὺ παγερὸ τὸ κρύο, ἀλλ' ἀρκετὰ τσουχτερὰ, ἀφοῦ τὰ γύρω βουνὰ ἦταν χιονισμένα. Τὰ χοντρά ξύλα, πού ἔκαιαν στὸ τζάκι, γίνονταν γλήγορα κατακαμένα, πού ρόζζαν μὲ τὴν ἀντανάκλασή τους τὴ ζεστὴ τὰ πρόσωπα, ὅλων πού καθόνταν γύρω ἀπὸ τὴ φωτιά. Περιμένον οἱ κάποιον τοῦ χωριοῦ νὰ περάσει λίγη ὥρα ἀκόμα γιὰ νὰ πέσουν νὰ κοιμηθοῦν, νωρὶς βέβαια, γιὰτὶ ἔπρεπε νὰ σηκωθοῦν πάλι νωρίς, μὲ πού θὰ χτυποῦσε ἡ καμπάνα τοῦ χωριοῦ γιὰ τὴν ἐκκλησιὰ γρηγορὰ κατὰ τὰ ξημερώματα. Παπὰ στὸ χωριὸ μας

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 10η ΣΕΛ.

Κυνηγῶν ἱστορίες

Παραμονὴ κυνηγιού. Μαζεμένοι στὸ μαγαζὶ τοῦ Μπάμπου —ἐστὶ ἔλεγον οἱ χωριανοὶ τὸν Εὐριπίδη Βουλοδῆμο— στὸ Καπέσοβο, κανονίζαμε τίς παρὲς γιὰ τὸ κυνήγι τῆς ἐπομένης. Ἐστὶ ξεκίνησαν καὶ οἱ ἱστορίες.

Πρῶτος ὁ Κώστας ὁ Ζαμπαλάς. Κυνηγοῦσε μὲ τὸν Γούλα τὸν Δολκοῦκι πέρα ἀπὸ τὸν Ἅϊ - Δημητρή. Τὰ σκυλιὰ βρῆκαν ντορὸ καὶ ψάχνανε. Γυρίζανε τὴν περιοχὴ συνέχεια, ἀλλοτρεῶς πάντως - κάττι, ἀλλὰ λαγὸς δὲν πετάγονταν. Ὁ Ζαμπαλάς κι' ὁ Δολκοῦκις ἀπορούσαν πού νὰ εἶναι ὁ λαγός; Καθὼς ὁ Ζαμπαλάς καρτεροῦσε στὴ ράχη, κοίταξε γύρω γιὰ νὰ βρεῖ πέτρα νὰ καθίσει. Στὰ πόδια του ἦταν ἓνας μικρὸς κέδρος. Κοίταξε κι' οἱ νὰ δει. Μέσα στὰ κέδρου ἦταν ὁ λαγὸς λουφαγμένος. Κάνει νόημα στὸν Γούλα καὶ τοῦ τὸν δείχνει. Τὸ βράδυ μὲ κρασί καὶ στικράδο εἶπανε πολλὰ τραγουδιὰ.

Μιά φορὰ λέει μὲ τὴν σειρά του ὁ Μπάμπας, κυνηγοῦσα μαζί μὲ τὸν Γιάνκο Δούκα πρὸς τὸν Ἅϊ - Γιάννη τὸν Ρογκοβό. Κάπου ἐκεῖ πού σήμερα εἶναι ἡ ἀντλία πού στέλνει τὸ νερὸ στὸ χωριό. Ὁ Ἐκτωρ, ὁ σκύλος πού Γιάνκο βρῆκε μπορὸ καὶ ἄρχισε τὸ γαύγιγμα. Ἀλλὰ τί παράξενο! Ὁ σκύλος γαυγίζοντας κατέβαινε μέχρι τὸν καταρράχτη,

«ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ»

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 7η ΣΕΛ.

τῶν παππούδων μας. Πρέπει ὅλα αὐτὰ νὰ μᾶς συγκινεῖ καὶ νὰ δείχνουμε τὸ σεβασμὸ πού πρέπει πρὸς αὐτά. Ἀς φροντίσουμε ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς νὰ κρατοῦμε κάποιο δεσμὸ μὲ τίς ρίζες μας τίς οἰκογενειακές. Πιά νὰ γίνει αὐτὸ χρειάζεται κάποιο ζωηρότερο ἐνδιαφέρον ἀπὸ ὅλους μας γιὰ τὸ χωριὸ μας. Εὐκαιρίε εἶναι γιὰ νὰ δείξουμε τὸ ἐνδιαφέρον μας πρὸς αὐτὸ εἶναι πολλὲς. Λίγη περισσότερη προσπάθεια ἀπὸ τοὺς Κουκουλιώτες πούναι στὰ Γιάννινα καὶ μπορεῖ κάθε Κυριακὴ νὰ ἀναβάνται περισσότερα κεράκια καὶ νὰ φωτίζονται ζωηρότερα τὰ πρόσωπα τῶν Ἁγίων πούνα ξυγαρισμένων στὴν ἐκκλησιὰ μας. Λίγη προσπάθεια μεγαλύτερη σ' ὅσους βρίσκονται πρὸς τὸ καλὸ καὶ περισσότερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ χωριὸ καὶ μποροῦν τὰ δυὸ πανηγύρια τοῦ χωριοῦ μας νὰ γιορτάζονται πιο ζωντὰ καὶ πιο κεφάτα. Μεγάλη χαρὰ ἀποτελεῖ γιὰ τὸ γέρο δάσκαλο τοῦ χωριοῦ σας, ὅταν σὲ τέτοιες περιπτώσεις βλέπει νὰ χορεύουν τὰ νιάτα τοῦ Κουκουλιού στὸ Μεσοχώρι σὲ δυὸ καὶ τρεῖς δίπλες.

Εἶναι συγκινητικὸ τὸ φαινόμενο νὰ φέρονται οἱ πεθαμένοι χωριανοὶ μας καὶ νὰ θάβονται στὴ γενέθλια γῆ. Ἀποτελεῖ κι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δατήρηση κάποιων δεσμῶν τῶν ξενητεμένων χωριανῶν μὲ τὸ Κουκούλι. Ἐπιστροφή τους ἐστὶ καὶ στὴν

καὶ πάλι γὰρ—γὰρ ἀνέβαινε τὸ μονοπάτι. Μιά, δυὸ, τρεῖς, δὲν ξέρω πόσες φορές. Παραξευτεῖται, λέει ὁ Μπάμπας καὶ ἀνέβηκε τὸ ὄψωμα νὰ δῶ. Σὺν τρελὸς ὁ Ἐκτωρ ἔτρεχε τὸν κατήφορο γαβγίζοντας ἀκατάπαυστα. Καὶ πάλι ἀνέβαινε τὸ μονοπάτι. Σὺν χάθηκε ὁ Ἐκτωρ στὴν σπροφὴ τοῦ μονοπατιοῦ, πήρε τὸ μᾶτι μου μιά κίνησι. Ἦταν ὁ λαγός; Ξαπλωμένος σ' ἓνα νεροφάγωμα πού μονοπατιοῦ. Καὶ ἐξηγήθηκε τὸ παράξενο. Σὺν ζύγωνε ὁ Ἐκτωρ γαβγίζοντας, ὁ λαγὸς λούφαζε μέσα στο

νεροφάγωμα. Ὁ σκύλος μυρίζοντας καὶ γαβγίζοντας, περνοῦσε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸν λαγὸ, ἀνέβαινε τὸ μονοπάτι μέχρι τὴν κορυφὴ καὶ κουτροβαλοῦσε γαβγίζοντας πρὸς τὸν καταρράχτη. Σὺν ἔφευγε ὁ Ἐκτωρ ὁ λαγὸς σηκώνονταν, ἔτριβε τὴν μουσούδα του μὲ τὰ μπροστινὰ του πόδια, καὶ σὺν ζύγωνε ὁ Ἐκτωρ, πάλι λούφαζε, φώναζε τὸν Γιάνκο καὶ τοῦ εἶδε τὸ παράξενο. Ἐμεῖς μὲ τὸ στόμα ἀνοικτὸ. Βέβαια ὁ λαγὸς αὐτὸς ἔγινε λαδορίγανη καὶ εἶπε ἡ παρὰ καὶ πολλὰ τραγουδιὰ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

«κάσα». Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι ἀρετὸ. Οἱ δεσμοὶ μὲ τὸ χωριὸ δὲν κόβονται, ὅταν προσπαθοῦμε νὰ κάνουμε καὶ κατὰ ἄλλο. Γιατὶ νὰ μὴ στεφανώνονται οἱ νέοι χωριανοὶ μας στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ χωριοῦ καὶ γιατί νὰ μὴ βαφτίζονταν πᾶ παιδιά τους στὴν κολυμβήθρα ὅπου βαφτίστηκαν οἱ πατεράδες τους καὶ οἱ παπποῦδες τους. Ἀπὸ ὅπου δῆποτε ἀλλοῦ μικρότερη δαπάνη θὰ χρειαστεῖ γιὰ τοὺς παραπάνω σκοπούς. Τὸ χωριὸ μας ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν συμπαράσταση τῶν παλαιῶν του. Τὴν ἡθικὴ κατὰ κύριο λόγο καὶ ἐννοεῖται καὶ τὴν ὡικιακή. Ἀν ἐνταχθεῖ μὲ ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς νὰ ἐνταχθεῖ μὲ προθυμία στοὺς κόλπους τῆς Ἀδελφότητός μας, ὅσοι ἀποφασίσουν πρὸς τὸ καλὸ τοῦ χωριοῦ μας θὰ γλυτώσῃ ἀπὸ ἓνα τοιγάρου τὴν ἡμέρα γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χωριοῦ μας θὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τελεωτικὴ καταστροφὴ τὸ θαυμασιὸν λουλούδι, τὸ Κουκούλι, τὸ καλοκαίρι περισσότερες μέρες πού θὰ στολίζει πάντοτε τὸν Παράδεισόν ἡμῶν, δηλαδὴ τὸ Ζαγόρι μας. Εὐχομαι τὸ πατριωτικὸ αὐτὸ μῆνυμα νὰ βρεῖ κάποια ὑλοποίησι γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χωριοῦ μας γιὰ τὸ καλὸ τῆς νέας Κουκουλιώτικης γενιάς. Καὶ τώρα μὲ παρὰκλήσι ἀπὸ τὸ «δάσκαλο τοῦ χωριοῦ» σας. Θὰ λέγαμε οἱ παλαιοὶ, φώναζαν φωνὰ τὰ κοινά. Μέσα στὸ κούφωμα πρὸ πᾶναι φωλιασμένο κάποιο κου-

τὸ πρῶ τῆς ἄλλης μέρας στὴν ἐκκλησιὰ μαθεύτηκε πὺς κάκε καὶ ἀφανίστηκε τελειωτικὰ τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ δέντρο τῆς Ταΐνας. Ἐνας γέρος κυνηγὸς ἀπὸ τὸ χωριὸ μᾶς εἶπε σὲ κάποιο ξηροβόλο νὰ εἶδε: «Τὸ δέντρο τῆς Ταΐνας εἶναι κούφιο μὲς, ἀπὸ τὴν κορυφὴ ὡς τὴ ρίζα του. Μέσα σὲ τέτοια κούφια, καθὼς εἶλεγον οἱ παλαιοὶ, φώναζαν φωνὰ τὰ κοινά. Μέσα στὸ κούφωμα πρὸ πᾶναι φωλιασμένο κάποιο κου-

τὸ πρῶ τῆς ἄλλης μέρας στὴν ἐκκλησιὰ μαθεύτηκε πὺς κάκε καὶ ἀφανίστηκε τελειωτικὰ τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ δέντρο τῆς Ταΐνας. Ἐνας γέρος κυνηγὸς ἀπὸ τὸ χωριὸ μᾶς εἶπε σὲ κάποιο ξηροβόλο νὰ εἶδε: «Τὸ δέντρο τῆς Ταΐνας εἶναι κούφιο μὲς, ἀπὸ τὴν κορυφὴ ὡς τὴ ρίζα του. Μέσα σὲ τέτοια κούφια, καθὼς εἶλεγον οἱ παλαιοὶ, φώναζαν φωνὰ τὰ κοινά. Μέσα στὸ κούφωμα πρὸ πᾶναι φωλιασμένο κάποιο κου-

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΤΑΪΝΑΣ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 9η ΣΕΛ.

εἶχαμε τότε τὸν Παπαλία Σταυρίδη ἀπὸ τὴ Μπάγια.

Μέσα στὴ χειμουνιάτικη νυχτερινὴ ἐκείνη γαλήνη, ἀκούστηκε ξαφνικά κάποιος ἀσυνήθιστος θόρυβος στὸ χωριὸ ἀπὸ Κουβεντιλόγι, τῶν γυναικῶν ἰδίαιτα, πού εἶχαν πεταχθεῖ ὅλες πρὸς τὰ παράθυρα τῶν σπιτιῶν τους πού ἔβλεπαν πρὸς τὴν ἀνατολὴ. Στὴν ἐρώτησι πού γίνονταν πρὸς αὐτοὺς πού ἦταν στὰ ἀνοικτὰ παράθυρα καὶ συζητοῦσαν φωναχτὰ ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο, δίνονταν ἡ ἀπάντησι: «Κάτι εἶναι πρὸς τὴ Ντραγατσούρα, ἓνα παράξενο πρᾶγμα στὸν οὐρανὸ» φώναζαν μάλιστα δυνατὰ καὶ τὰ ἐξῆς: «Ὁ Τολιῆς ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴν Παναχώρα λέγει ὅτι εἶναι φαινόμενο ἱερὸ». Σημεῖο ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, πού γεννήθηκε ὁ Χριστὸς!...

Πραγματικὰ ἦταν πολὺ παράξενο καὶ ἀρχικὰ ἀνεξήγητο αὐτὸ τὸ φαινόμενο, δηλ. ἡ λάμψη στὸν οὐρανὸ: Τὸ τόσο πολὺ μεγάλο καὶ φωτεινὸ σημεῖο πρὸς τὴν Ἀνατολή. Ἐβλεπε κανένας στὸ μισοσκόταδο τῆς νύχτας νὰ χωρίζε ὁ λόφος πού ἦταν Ἀνατολικὰ ἀπὸ τὸ χωριὸ μας καὶ πιο ψηλὰ ἀπ' αὐτὸν τὸν ὀρίζοντα γύρω στὰ 4—5 μέτρα μὲ φωτεινὴ λάμψη στὸ ἄπειρο τοῦ οὐρανοῦ. Ὅτι ἦταν μεγαλειώδες αὐτὸ τὸ φαινόμενο ἀποτελοῦσε πραγματικὸ γεγονός. Ὁ προσανατολισμὸς τῆς παραξένης αὐτῆς λάμψης, ἀλλὰ καὶ ἡ συμπτώσι ἐκείνη τῆ βραδιά νύχαι ἡ Ἁγία Νύχτα τῶν Χριστουγέννων, δεκαλογημένα ἔκανε πολλοὺς ἀφελεῖς χωριανούς νὰ κάνουν εἰσαίεσι καὶ ν' ἀποδίδουν τὸ φαινόμενο αὐτὸ σὲ θαυματουργικὴ αἰτία. Ἀφοῦ πέρασε κάμποση ὥρα μὲ τὴν ἀπόλαυσή τοῦ παραξένου αὐτοῦ φαινομένου καὶ ἐπεὶδὴ τὸ κρῶς τῆς Χριστουγεννιάτικης νύχτας δὲν ἐπῆλθε νὰ παραμένει κανένας γιὰ πολὺ ὥρα στὰ ἀνοικτὰ παράθυρα, οἱ πιο πολλοὶ τραβήχθηκαν πάλι στὰ βουνὰ τζάκια τους. Ὅσοι ἔμειναν νὰ παρακολουθοῦν τὴ λάμψη, ἀκούσαν πάλι ἀπὸ τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ χωριοῦ (Παναχώρα) μιά δυνατὴ φωνὴ πού ἔλεγε: «Ἡ λάμψη εἶναι κατὰ τὴ Ντραγατσούρα, κάποιος ἔβαλε φωτιά καὶ κάκε τὸ ἀστραποκαμένο δέντρο τῆς Ταΐνας».

Τὸ πρῶ τῆς ἄλλης μέρας στὴν ἐκκλησιὰ μαθεύτηκε πὺς κάκε καὶ ἀφανίστηκε τελειωτικὰ τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ δέντρο τῆς Ταΐνας. Ἐνας γέρος κυνηγὸς ἀπὸ τ

Ἡ ραγισμένη μας καρμπάνα

Στὶς ἀπομακρυνεμένες μὲν τῆς ζωῆς μου ἀπὸ τῆς γενέθλιας γῆ τὴν ἱερὰ καὶ εὐλογημένην, ἐρχονται οἱ ἀπαλόχχοι ἀπὸ τοῦ καμπάνης — τῆς μεγάλης στὸ κωδωνοστάσιο τοῦ χωριοῦ μας καὶ τῆς μικρῆς στὸ παρακλήσι τῆς Ἁγίας μας Παρασκευῆς!

Θυμᾶμαι πόσο ζήλευα μικρὸς τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ πού τις χτυποῦσαν! Πόσο τὰ καλοτύχισα καὶ δὲν ἐβλεπα τὴν ὥρα νὰ μεγαλύνω γρηγορά καὶ ν' ἀπλύνω τὸ λυγρὸ μου χεράκι γιὰ νὰ κινήσω τὸ γλυκιστὶ τῆς μεγάλης καρμπάνας μας, νὰ τραβήξω τὴν ἀλυσίδα τῆς μικρῆς! Κι ὅταν ἦλθεν ἡ εὐλογημένη στιγμή νὰ ζωντανέψω ἡ λαχτάρα μου, σὺν ἄλλοις Κουκουμάρδοις τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων ἠδονίζομαι ἀπὸ τοὺς ἀπαλούς ἤχους πού προκαλοῦσαν τ' αὐτόνομα καρπανοχτυπήματά μου!

Ὅταν θυμῶμαι τίς καρμπάνες ἐρχεαι στὴν μνήμη μου καὶ ἡ μορφὴ τοῦ Μπαρμπα Σιώλου πούναε δεινὴν μὲ τὴν ἱστορία πού ἀραδιάζω.

Τὸν ἔχω ὁλοζώντανον μπροστά μου! Ἀνάμεσα στὰ ὁπρώσωπα τὰ ἀγαπημένα τοῦ σπιτιοῦ μου πού πρωτογνώρισα στῆς ζωῆς μου ταρχακά φερούμενα ὑπάρχει καὶ ἡ βιβλικὴ μορφὴ τοῦ! Ἐραγμινός, στητός, μὲ τὸ ροζισμένο κρανίον μπροστὸν στὸ χέρι του, μὲ ξεπεταγμένα τὰ γκρίζα του μουστάκια — ὅταν ξανθὸς στὰ νιάτα του — σουλατσάριζε στὸ μεσοχώρι, ὅταν δὲν εἶχε μὲ τί ἄλλο νὰ πασχολεῖ! Ἐκανε πολλὰ ἐπαγγέλματα γιὰ νὰ ἐξοικονομήσει τὰ ἐλάχιστα ὑλικά ἀγαθὰ πού χρειαζόνταν ὁ ἴδιος καὶ ἡ Εὐλαλία ἡ γυναίκα του, πού σὺν δουροφύροισι τὸν ἀκολουθοῦσε πάντα ἔσπινε τοῦ τόσο πού ἔγινε μισελὲς στὸ χωριὸ καὶ ὁ Σιώλος μὲ τὴν Εὐλαλία!

Στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἦταν μουχτάρης τοῦ χωριοῦ καὶ αὐτὸν ἐπαίρναν τὰ βόδια ἀπὸ τοὺς ἐξαγριωμένους ζαπτιδες σὺν δὲ γινώσκοντες τοὺς! Ὅταν γίνοντο τὸ ρωμμεκὸ τὸν θυμᾶμαι πολλὰς φορὲς Πρόεδρο — τὸν πρὸ τῆς καὶ καλοπροαίρετο κοινωτικό ἀρχοντα — γραμματεῖα λίγα φεγγάρια καὶ πολλὰ καλοκαίρια ἰδιωτικό γρηματοδόσκαλο στὰ βλαχόπουλα τὸ βουνοῦ μας πού παραθέρριζαν ἐκεῖ. Τοῦ τῆ ἡ ἀπασχόληση τοῦ προμήθευε τὴν ἀρτίμη πού χεμῶνα — τυρί, βούτυρο — τὸ μαλὶ, γιὰ νὰ πλέκει τίς φανέλες καὶ τίς κάλτσες τοὺς ἡ Εὐλαλία, κανένα σακκούλι κεντητὸ ἀπὸ τίς βλάχισες πού τὸ ὑφαίνανε στὸν ἀργαλιὸ τοὺς καὶ τὴν ἀνέξοδη διαβίωση τοῦ γεροντικοῦ ζευγαριοῦ τὰ καλοκαίρια στὰ κονάκια τὸ ὁροπέδιον τῆς Ἁγίας μας Παρασκευῆς!

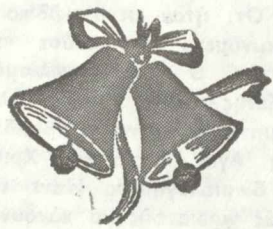
Ὅμως τὸ μεγάλο μεράκι του καὶ ἡ ἀπόλαυση τοῦ ἦταν ἡ ψαλτικὴ! Μόνιμος δεξιὸς ψάλτης στὴν ἐκκλησιὰ μας ὅς ὅλες τῆς Θεραπειτικῆς ἐκδηλώσεις καὶ τελετῆς — γάμους, βαφτίσια, ἀγισμοὺς, ἀγρυπνίες, κηδεῖες καὶ λειτουργίες στὰ παρακλή-

σια!... Τότε γίνονταν πολλὰς ἀπ' τίς τελευταῖες, γιατί οἱ χωριανοὶ καὶ ζούσαν ἐντονα τὴν πίστη καὶ κατὰ φευγαν ἀπὸ τὴν Θεϊκὴ ἀρωγὴ καὶ προστασία, ὅς ὅλες το ὕβριος τίς ἀνάγκες καὶ ἀναποδείξ, οὗτος μισμοὺς καὶ ἀρρώστιας, οὗτος ἐπιτυχίες καὶ προκοπές!

Κι ἦταν καλλικέλαδος στὴν ψαλτικὴ!... Ἀξιόταν τῆς ἐκκλησιᾶς ὁ ὁδὸς ὅταν ἔβλεπε ὁ Μπαρμπα - Σιώλος! Ἦξερε ὅλη τὴν τάξη καὶ τὸ τυπικὸ ἀπ' ὅλες τίς γιορτὲς κινήτες καὶ ἀκίνητες καὶ ἔπαινε τοὺς ἤχους πρακτικὰ ζωντανεύοντας τὸ περιεχόμενο τῶν ὕμνων μὲ τ' ἀπαλονομα βασματα τῶν μουσικῶν φθόγγων τόσο, πού δάκρυζαν τὰ μάτια του λές καὶ ἡ ψυχὴ του ἀνέβαινε μὲ τὴν ἀρμονία γιὰ νὰ συναντηθεῖ μὲ τὸ Θεοῦ!

Ἀπὸ μικρὸς ζῶντονα κοντὰ τοῦ καὶ συντόνιζε τὴν φωνοῦλα μου — σὺν πρωτοκέλαδο πούλι — μὲ τὸν μαέστρον τὰ πρῶμοις ἐκείναι. Κι ἐκεῖνος μὲ μάθαινε τ' ἀπαλὸ ἰσοκράτημα — σὺν ἀπὸ τὸν κάτω κόσμον — καὶ τὸ κανονάρχημα τὸ λαγαρό καὶ συνταρτισμένο μὲ τὴν μελωδίαν!

Τὴ μουσικὴ τοῦ δεινότητά τῆ

ζοῦσε καὶ στὰ γλέντια τοῦ χωριοῦ μας καὶ ὅταν ἐρχονταν στὰ κέφια τὸρριχνε στὸν καντάδα: «Μιά βοσκοπούλα ροδοπλασμένη τανὶ τῆς χάινε στὴν ἐρημιά!...».

Ἐστὶν ἔγινε καὶ κείνο τὸ χειμῶνι-τικό ἀπόγειο! Ἦταν τὸ βράδυ στὶς 26 Δεκεμβρίου 1934 μὲρα Κυριακῆ. Ἐκεῖνος ὁ χειμῶνας ἦταν πολὺ μαλακός. Οἱ κορφές τοῦ βουνοῦ ἦταν ἀκόμα ἀχιόνιστες. Τὰ κίτρινα φύλλα δὲν εἶχαν πέσει ὅλα ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ ἀνάμεσά τοὺς τὰ ἐλάτα φτέρων τὴν ἐλπίδα τῆς καλοκαιρίας μὲ τὴν ὁλοπράσινη σιλοῦετα τους. Τὸ ποτάμι ἀπαλομυρμούριζε καταρακλύνοντας καὶ τὰ δύο κοπάδια τοῦ χωριοῦ μὲ τὸ γλαδοκόπαδο γυρίζαν γιὰ ξεβράδασμα ἀπὸ τὴ βοσκὴ μαζί μὲ τὰ νιογέννητα ἀρνία καὶ κατσίκια, πού ἐφέροντο στὴν ἀγκαλιά τους οἱ τοσπάνηδες...

Στὸ μετὰκάλιο τοῦ χωριοῦ εἶχαν μαζεῦται οἱ ἄνδρες καὶ τὸρριξαν στὸ γλεντοκόπι. Σεχώριζε ἡ φωνὴ τοῦ Μπαρμπα - Σιώλου πρῶμα καὶ μελιστάλαχτη!... Ὁ παπὰς σήμαινε τὸν ἐσπερινὸ μὲ γορταστικὸ πανηγυρικὸ ρυθμὸ. Ἐμῆρνε τὸν Ἅγιον Στεφάνου πού γόρταζε τοῦ χωριοῦ μας τὸ καμάρ, ἡ περηφάνεια καὶ ἡ σιγουρία μας ὁ γιαντρός μας ἀείμνηστος Στέφανος πού ἦταν ἡ ἱστορία ἡ ζωντανὴ τοῦ τόπου μας!

εἶχε παρασταθεῖ κατὰ τὴν αἰωνόβια ζωὴ τοῦ στὴν ὑγεία καὶ τὴν γιατρεῖα ὁλων τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς!

Ὁ Μπαρμπα - Σιώλος πετάχτηκε ἀπὸ τὴν παρέα τοῦ μαγαζιοῦ, γιὰ νὰ τὸ γυρίσει ἀπὸ τὸ τραγοῦδὶ στὴν ψαλτικὴ. Κι ὅπως στέκονταν κάτω ἀπ' τὸ καμπαναριό, γιὰ νὰ ξεζαλιστεῖ καὶ νὰ ξεδιώξει τοῦ πιετοῦ τὴ ζάλη, μὲ τίς χειρονομίες του, μὲ τὸ πρόσωπό του, μὲ τοῦ κορμιοῦ του τὰ ταλαντεύματα καὶ τῆς φωνῆς του τὴν προσαγῆ καὶ τοῦ μπαστούνιου τοῦ τὰ ἐναέρια κυκλώματα — ἐνθουσιασμένος ὅπως ἦταν ἀπὸ τὸ ξεφάντωμα καὶ τὴν εὐχάριστη ἐπίδραση τῶν ἐσπέρων — παρότρυνε ὅλα τὰ παιδιὰ ν' ἀνέβουν ἀπὸ καμπαναριό καὶ νὰ πάρουν μέρος στὴν τραλλὴ καὶ χαροῦμενη κωδωνοκρουσία!

Οἱ μικροὶ γαβριάδες ἄλλο πού δὲν ἤθελαν καὶ ὅλοι μαζί μὲ πέτρες, μὲ ξύλα, μὲ τὸ γλωσσίδι τὸ βαρὺ χτυποῦσαν τὴν καρμπάνα, ὥσπου μὴ στιγμή ἔβγαλε ἕναν βραχνό, ἀλλόκοτο, ἕξω δυσάρεστο καὶ μετὰ ἐμεινε ἄλλο τὸ ραγισμένο τῆς κορμῆ!

Περὶσσότερο ἀπ' ὅλους ἡ ζῆμιά συγκλονίστηκε τὸ Μπαρμπα - Σιώλος, πού θεώρησε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ υπεύθυνου. Μὲ μιάς ξεμέθυσε, ἀκούμπησε στὸ πεζούλι τοῦ μεσοχωριοῦ καὶ χτυποῦσε τὸ κεφάλι του, ἐκλαίγε ἀπαρηγόρητα καὶ φώναζε: «Ἡ κακοσημαδία σὲ μένα καὶ ὅχι στὸ χωριό!» Εἶδαν καὶ πάθαμε νὰ τὸν παρηγορήσουμε καὶ νὰ τὸν πᾶμε στὸ σπῆτι τοῦ!

Τὴν ἄλλη μέρα ἀκούστηκε στὸ κάλεσμα τῆς ἐκκλησιᾶς μόνον ἡ μικρὴ καρμπάνα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς αὐτονομα νὰ στείλει τὸν ἀχὸ τῆς μακριὰ καὶ ν' ἀλαφρύνει τῆς καρδίας μας ἀπὸ τὸ κακὸ πού σημάδεψε τὸ χωριὸ μας!

Ὁ Μπαρμπα - Σιώλος ἐκείνη τὴ βδομάδα δὲν ἤθελε νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ σπῆτι! Ἀπὸ τὸ παραθύρι τοῦ ἔβλεπε τὴν ἐκκλησιὰ καὶ ἐκλαίγε. Μὰ καὶ ὅλο τὸ χωριὸ νόμιζε πῶς κατὰ ἐλαίε ἀπ' τὴ ζωὴ του, ἀπ' τίς συνήθειές του, ἀπ' τίς χαρὲς τοῦ!

Οἱ χωριανοὶ τὸ κουβέντιασαν καὶ τὸ ἀποφάσισαν. «Θὰ ξεκρεμάσουμε τὴ ραγισμένη καρμπάνα καὶ στὴ θέση τῆς θὰ φέρομε τὴ μικρὴ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ὅσο νὰ δοῦμε τί θὰ κάνομε μὲ τὴ μεγάλη!».

Ἐστὶν καὶ ἐγινε! Ὁ Λύκρος πούταν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ χωριοῦ τὴν ξεβιδωσε καὶ ὅλοι μαζί μὲ τίς σαμαρότριχες τῶν μουλαριῶν τὴν καταβάσαμε στὸ μεσοχώρι. Ἐγὼ — γεροδεμένο τότε παλληκάρη — τὴν ἀρπάξα μὲ τὰ χέρια μου — θάταν 70 ὁκάδες — καὶ μ' ἀνοιγμένα τὰ πόδια μου σιγὰ σιγὰ τὴν πήγα στὸ γυναικωνίτη κάτω ἀπ' τὴ σκάλα τῆς κρεβάτας.

Στὸ μετὰξυ φέραμε τὴ μικρὴ ἀπὸ τὴν Ἁγία Παρασκευῆ, τὴ βάλαμε στὴ θέση τῆς μεγάλης καὶ ζημερῶντας ἡ πρωτοχρονιά ζωντάνεψε πάλι τὸ καμπαναριὸ μας. Γέλασε καὶ

ὁ Μπαρμπα - Σιώλος καὶ ὅταν ἔβαλε τὸ μεγαλύνειο — ὅταν θρονάσαν, τὸν Χριστοῦ, Μύστην τοῦ Δεσποῦ!...» κλαίοντας προσευχόμενος: «Ἡ Ἁγία Παρασκευῆ τῆς ραγισμένης μας καρμπάνας καὶ νὰ πεθάνω!».

Ἦρσαν καιροὶ δίσκοι καὶ συμφορησμένοι!... Πόλεμοι, σκοτωμοὶ, λαχτάρεις, φλόγες καὶ καπνοὶ γέμισαν τὴν Ἑλλάδα μας καὶ τὸ χωριὸ μας! Ἡ καρμπάνα περιέμενε στὸ γυναικωνίτη τὴν ἀνάστασή της. Ἦρθε καὶ γι' αὐτὴν τὸ κάλεσμα τῆς ζωῆς!... Ἐμεινε ὁ ἀμαρτωλὸς δρόμος καὶ ὅντας ἐπιτροπὸς ὁ δραστήριος Βασίλης Στεφάνου τὴ μετέφερε στὰ Γιάννα, τὴν ἐνέριξε καινούρια!

Οἱ δύο καρμπάνες τώρα βρήκαν τὴν παλιὰ τους θέση νὰ χτυποῦν τίς ἐπισήμες γιορτὲς καὶ οἱ δύο μαζὶ ἁρμονικὰ καὶ ἀπαλόντα συνταρτισμένες διαλαλῶντας γύρω τὴ σινεμά τῆς ζωῆς, τῆς ὁμορφῆς καὶ ἐρημνείας καὶ χλιαγῆς τῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ μας!

Δὲν ζεῖ ὁ Μπαρμπα - Σιώλος νὰ τίς ἀκούσει καὶ τίς δὴ καὶ νὰ συντονίσαι μ' αὐτὲς τοὺς μελωδικούς του ὕμνους, τὰ χαρῶν τραγοῦδά του!... Πέθανε τὴν ὥρα τὴν καλὴ πού ἡ Πατρίδα μας μ' ὅλα τῆς τὰ παιδιὰ στὰ βορεοσηπειρωτικά βουνοὶ διαμνηστές στὸς λαοὺς τῆς γῆς πῶς: «Ἡ Ἑλλάδα κρατεῖ κλῶνον ἐλπίδας, μὰ ξέρε, νὰ σπέρνει κερανοὺς μὲ τάλλο χέρι!».

Πέθανε περήφανος καὶ χαρούμενος γυρίζοντας στὰ σπῆτα τῶν ἐπιστράτων τοῦ χωριοῦ μας γιὰ νὰ φτερώσει τίς ἐλπίδες τοὺς διηγουμένους ὄνειρα καὶ ὁράματα καὶ μεβεντιές τῶν παιδιῶν του.

Τώρα τὰ λειψανά του στὸ κοιμητήριο θαναταγαλίζουν ἀκούοντες τίς δύο μας καρμπάνες ναπλύνουν στὰ περίγυρα ταργυρόλα τραγοῦδια τους!

ΤΑΚΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΓΙΩΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ
ΤΣΙΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ
Ἰωάννινα: Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. (0651) 26.266 καὶ 28.088

Υπεύθυνη Διεκπαιρέωσης:
ΤΟΥΛΑ ΠΟΛΛΑ
Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΟΥΒΑΝΗΣ
Τυπογραφείο: Γ. Δουβάνης
Ε. Ἀποστόλου - Κ. Πασχάλη
28 Ὀκτωβρίου 41 - Τηλ. 20.544

Τὸ ποσὸν τῆς ἐτήσιας συνδρομῆς προαιρετικὸ

Τοῦ ἀπεσταλμένου μας: Χ.

Γιὰ τὴν Ἑλλάτῃ ἔχουν γράψει πολλοὶ ἀπὸ παρελθόν ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶναι ἕνα χωριὸ πού ἀπέχει ἀπὸ τὰ Γιάννινα 30 χιλιόμετρα μὲ πρᾶβηξε πρὸς τὰ ἐκεῖ ἡ ἐπιθυμία νὰ μᾶθω τὴ προβλήματα ἀπασχολοῦν τοὺς κατοίκους τῆς καὶ πῶς ἀπὸ αὐτὰ ἔχουν ὑποβληθεῖ τοὺς ἀρμόδιους γιὰ νὰ ληφθοῦν τὰ κατάλληλα μέτρα.

Ἡ Ἑλλάτῃ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ὁμορφότερα καὶ κατασπῶντα χωριὰ τοῦ Ζαγορίου πού μὲ τὰ δάση, τὰ κρῖνα νερά καὶ τὴν ἀπαράμιλλη δροσιά τῆς, κατὰ τοὺς καλοκαιρινούς μῆνες, πᾶν τὸν τιμητικὸ τίτλο «Πολυδρόσο».

Προπολεμικὰ ἦταν ἕνα ἐξαιρετικὸ παραθεριστικὸ Κέντρο τῶν Γιαννιωτῶν λόγω τῆς μικρῆς ἀπόστασης καὶ λόγω τῶν φυσικῶν καλλόνων τῆς. Ἐστὶν οἱ μόνιμοι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ, πού τότε ἦταν ἄρκετοι, εἰσκαὶν τρόπον κατενοήσεως τῶν νηπιῶν κηρυττικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προΐόντων τοὺς καὶ ἀνεκῆτε τὸ ἡ ἀσθένεια τῆς ἐποχῆς μας, ἡ διαρροὴ πρὸς τὰ ὁστικά Κέντρα.

Δυστυχῶς ὁμως τὸ δροσολοῦστο αὐτὸ χωριὸ μὲ τὸν ἀφαστο Ζαγοριεὶς πολιτισμὸ τοῦ κατεστράφη ἀπὸ τὴν μανία τῶν κατακτητῶν Γερμανῶν κατὰ τὸν Ἰούλιο 1943. Τὰ μαρμαροχτισμένα ὀρθοντικά τῆς κῆκαν καὶ ἡ καταστροφὴ ἦταν σχεδὸν ὁλοκληρωτικὴ (κατεστράφησαν 56 σπιτία). Οἱ κάτοικοι μὲ τὴν σκληρὴ ἐργασία τους καὶ τὴν ἐλάχιστη Κρατικὴ ἀρωγὴ κατασκεύασαν ὑποτυπώδεις οἰκίας καὶ καταβάλλουν συνεχῶς προσπάθειες γι' αὐτὴν βελτίωση τῆς διαβίωσής των.

Ὅλα αὐτὰ ἐμείναν τὸν πληθυσμὸ τοῦ χωριοῦ γιὰ τὸ Κράτος ἐφίκασε στεγαστρο μόνον σὲ κείνους πού γύρισαν στὸ χωριὸ τότε, χωρὶς νὰ λάβει ὑπ' ὄψη τοῦ ὅτι οἱ ἄλλες οἰκονομίες τῶν ὁποίων κατεστράφησαν ὁλοσχερῶς τὰ σπῆτα των καὶ τὰ ἐπιπλὰ των δὲν μπορούσαν νὰ γυρίσουν γιὰτὶ δὲν εἶχαν πού νὰ μείνουν.

Ποὺ νὰ στεγαστοῦν; Κανεὶς τότε δὲν πρόεξε τὸ σοβαρὸ αὐτὸ θέμα. Καὶ ὅταν θέλησαν ἔστω καὶ μὲ δικὰ τους ἐξόδα, νὰ φτιάσουν ἕνα δωμάτιο ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι πυροπαθεῖς, ἀντιμετωπίζουν τὰ Προεδρικὰ Διατάγματα πού χαρακτηρίζουν τὸ χωριὸ Παραδοσιακὸ καὶ ἀπασιτοῦνται... ὅς μὴ τὰ ἀπαρτιμῶν γιὰτὶ εἶναι χιλιεπισμένον. Πῶς λοιπὸν νὰ γυρίσουν στὸ χωριὸ τους ἀφοῦ οὔτε μὴ καλὸν δὲν μπορούν νὰ κτίσουν;

Προτείνονται γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα διάφορες λύσεις ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἡ δικαιότερη θὰ εἶναι νὰ ἀπαιτηθεῖ καὶ εἰς τοὺς παλαιούς κατοίκους νὰ φτιάσουν ὅτι ἔκανε ἡ στέγαστρο τότε. Γιὰτὶ ὅχι; Γιὰ ὅσους θέλουν νὰ χτίσουν μεγάλα σπιτία ὅς ἰσχύουν αἱ διατάξεις τῶν παραδοσιακῶν χωριῶν.

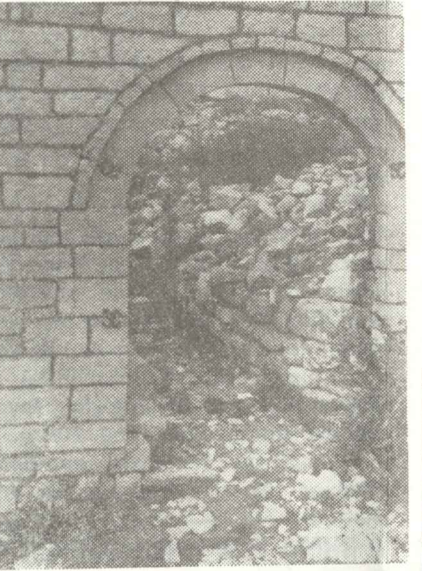
— Ἄλλο μεγάλον πρόβλημα πού ἀντιμετωπίζει ἡ Κοινότης εἶναι ἡ Ἀσφαλτοστρωσὴ τοῦ τμήματος τῆς 42ης Ἐπαρχιακῆς οδοῦ ἀπὸ Ἄγιο

ΕΛΛΑΤΗ

Ἀθανάσιον Ἀσπραγγέλων μέχρι τὴν Ἑλλάτῃ.

Τὸ τμήμα αὐτὸ εἶναι περίπου 1800 μέτρα καὶ ἔχει διανομῆς κατὰ τὸ ἔτος 1929 ἀπὸ Κοινωτικὰ ἐσοδα καὶ ἔρνο τῶν κατοίκων. Ἡ ὁδὸς αὐτὴ μετὰπολεμικὰ προχώρησε διὰ τοῦ Προγράμματος «Πρόνοια - Ἐργασία» πρὸς τίς Κοινότητες Διοκροφίου - Μανασσῆ - Κολυτῆ κα.λπ. Στὸ τμήμα Ἅγιος Ἀθανάσιος - Ἑλλάτῃ τὸ Κράτος δὲν ἐδοκίμησε ἀπολύτως τίποτε. Μόνον ἡ Μ.Ο.Μ.Α., κοπῶντες ἐνεργείων καὶ παρακλήσεων τῆς Κοινότητος ἔκαμε διαπλάτυνση μερικῶν ἐπιβιόδων στρεφῶν πρὸς ἀποφυγὴν ἀτυχημάτων.

Κατὰ τὸ ἔτος 1929 ὅταν ἐγένετο ἡ διανομὴ τῆς Κοινωτικῆς αὐτῆς

δοδο κανένας δρόμος δὲν ὑπῆρχε πέραν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου πρὸς τὰ ἄλλα χωριὰ τοῦ Κεντρικοῦ Ζαγορίου. Σήμερα ἔχουν διανομῆς πρὸς ὅλα τὰ χωριὰ ἀμαρτωλὸς δρόμος καὶ οἱ περισσότεροι ἔχουν ἀσφαλτοστρωθεῖ ἐνὶ ὀλίγῳ τὸ μικρὸν τοῦ τμήματος παραμένει στὴν ἴδια κατάσταση. Τοῦτο ὅπως ἐξακριβώσα, δὲν προήλθε ἀπὸ τὴν ἀδράνεια τῶν Κοινωτικῶν Συμβουλίων τὰ ὁποῖα συνεχῶς ἐβομβάρδιζαν μὲ ὑπομνήματα τοὺς ἀρμόδιους, ἀλλὰ δὲν εἰσκούσαν.

Καὶ σήμερα, ὅπως μὲ πληροφόρησαν, ὑπάρχουν δύο γέφυρες πέραν τῆς Ἑλλάτῃς πού εἶναι χαλασμένες καὶ ἐπικίνδυνες στὴ συγκοινωνία ἑλὰ καὶ κανεὶς δὲν φρόντισε γιὰ τὴν ἐπισκευή των.

— Ἐπίσης ἄλλο πρόβλημα πού ἀντιμετωπίζουν οἱ Κάτοικοι εἶναι ἡ τηλεοπτικὴ κάλυψις τῆς Κοινότητος. Μὲ τοὺς ὑφιστάμενους σήμερα πομποὺς δὲν ἐξυπηρετοῦνται οἱ ἀνάγκες τοῦ χωριοῦ, γιὰτὶ βραδύται καὶ ἐπικίνδυνος στὴ συγκοινωνία ἑλὰ καὶ κανεὶς δὲν φρόντισε γιὰ τὴν ἐπισκευή των.

Τὸ ἐνδοσφύρον μου ἐσπάρθη καὶ πρὸς τὴν πλευρὰ τῶν ἐσόδων τῆς

Κοινότητος γιὰ νὰ ἐξακριβώσω ἂν μόνη τῆς μπορεῖ νὰ ἀντιμετωπίσει ἕνα ἀπ' ὅλα τὰ προβλήματα πού τὴν ἀπασχολοῦν. Πληροφορήθηκα ὅτι τὸ μοναδικὸ ἐσοδὸ τοῦ Κοινωτικοῦ Προϋπολογισμοῦ εἶναι ἡ ἀξία τῶν δασικῶν προΐόντων, πού δὲν ἐπαρκεῖ οὔτε γιὰ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ Γραμματέως καὶ γιὰ τὰ ἐξόδα παραστάσεως τοῦ Προέδρου (πού δυστυχῶς τὰ τελευταῖα χρόνια τὸ Κράτος οὐδὲν γέροντες μὴ δυνάμενοι νὰ κινήθουν καὶ ἔτσι ἀνεπρόκλητοι οἱ λαθροεμπορεῖς πετρελαίου τὰ δάση καὶ μεταφέρουν τεράστιες ποσότητες ξυλείας χωρὶς κανέναν ἐλεγχον. Ἄν ὁμως ἡ νομοθεσία ἦτο πῶς αὐστηρὴ μὲ κατάσχεση αὐτοκινήτων, μὲ ἀπαγόρευση διακινήσεως τοῦτων κατὰ τίς νυκτερινὰς ὥρες, μὲ φυλακίσεις πού θέλουν μεγάλον ποσόν, ἀλλὰ ἐλπίζω νὰ τὸ ξεπεράσουν καὶ αὐτοὶ.

Κατὰ τὴν νομοθεσίαν ὁ ἀποκλειστικὸς ἐλεγχος ἀνήκει στὴς Κοινότητες ἀλλὰ τὰ χωριὰ ἐρήμωσαν ἡ ἐμεινόντες γέροντες μὴ δυνάμενοι νὰ κινήθουν καὶ ἔτσι ἀνεπρόκλητοι οἱ λαθροεμπορεῖς πετρελαίου τὰ δάση καὶ μεταφέρουν τεράστιες ποσότητες ξυλείας χωρὶς κανέναν ἐλεγχον. Ἄν ὁμως ἡ νομοθεσία ἦτο πῶς αὐστηρὴ μὲ κατάσχεση αὐτοκινήτων, μὲ ἀπαγόρευση διακινήσεως τοῦτων κατὰ τίς νυκτερινὰς ὥρες, μὲ φυλακίσεις πού θέλουν μεγάλον ποσόν, ἀλλὰ ἐλπίζω νὰ τὸ ξεπεράσουν καὶ αὐτοὶ.

Νέα πνοὴ στὸν ἐπαρχιακὸ Τύπο

Στὶς ὁρξές τοῦ περασμένου Σεπτεμβρίου ἔγινε στὴν Καλαμάτα συζήτηση στρουγγυλὴς τραπέζης γιὰ τὰ προβλήματα τοῦ ἐπαρχιακοῦ Τύπου. Εἰπώθησαν τότε πολλὰ καὶ ἐνδιαφέροντα ἀπὸ πλευρὰς τόσο συντακτῶν, ὅσο καὶ ἰδιοκτητῶν.

Βάσει αὐτῶν πού εἰπώθησαν ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἀλλαγῆς εἶναι νὰ ἐξυμνεῖται τελείως ὁλοκληρὸ τὸ φάσμα τοῦ ἐπαρχιακοῦ Τύπου, καὶ ἔχει

Τοῦ ΣΩΤΗΡΗ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΥΠΟΥ

κάνει ἤδη τὰ πρῶτα θετικὰ βήματα. Εἰδικότερα, οἱ οἰκονομικὲς ἐνσχῶσεις τῆς Γενικῆς Γραμματείας Τύπου καὶ Πληροφοριῶν θὰ δύνανται σὲ ὅλο τὸ φάσμα τῶν ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων, σὲ ποσὰ ἀνάλογα μὲ τὴν κυκλοφορία τους καὶ ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τοὺς τοπικὴν θέσιν.

Ἡ Γ.Γ.Τ.Π. ἐρευνᾷ ὅλα τὰ στοιχεία γιὰ τὴν σύσταση ἑνὸς μητρώου ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων μὲ ὅλα τὰ στοιχεία πού συνθέτουν τὴν ἐκδοσὴν (ἐκδότης, ἀπασχολούμενο προσωπικὸν — δημοσιογράφοι, τυπογράφοι, ὑπάλληλοι — συμβάσεις, γραφεῖο, μηχανήματα, τίτλος, κυκλοφορία, ἐξόδα ἐκδόσεως, χαρτί, κτηριακὲς ἐγκαταστάσεις, κ.λπ.). Ὅλα αὐτὰ θὰ συνοδεύονται ἀπὸ ὑπεύθυνον δῶν καὶ

τῆς θὰ εἶχαν μεγάλον ἐσοδον.

— Ἐνὰ ἄλλο σοβαρὸν θέμα πού ἀπασχολεῖ τοὺς κατοίκους εἶναι ἂν μπορεῖ νὰ ἀναπτυχθεῖ ὁ Τουρισμὸς ἡ ὁ Παραθερισμὸς. Τὸν Τουρισμὸν μὲν ἀπέκλεισαν διότι οἱ Τουρίσται εἶναι διερχόμενοι καὶ δὲν θὰ μείνουν περισσότερο ἀπὸ μίαν μέραν, ἐνὺ ὁ Παραθεριστὴς θὰ μείνει μόνον, μὴ πολὺ ἀπὸ ἕνα δεκαπενθήμερον ὅποτε δημιουργεῖται

ΣΥΣΚΕΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Τὸ Σάββατο 27 Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκαν δύο συσκέψεις, παρουσία π.κ. Νομάρχου, γιά τήν ἐφαρμογή προγράμματος δημιουργίας τοιμίων, γιά πρόσθετο εισόδημα σπούς κατοίκους τοῦ Ζαγορίου.

Τὸ πρόγραμμα ἐφαρμόζεται δοκιμαστικά στοῦ Ζαγορίου, ὥστε νά ἀποτελέσει πρότυπο γιά μελλοντική ἐφαρμογή του, στίς προβληματικές περιοχές τῆς Εὐρώπης καί ὁργανώνεται ἀπό τήν ὁργάνωση F.A.O. τῆς Ε.Ο.Κ.

Στήν πρῶνὴ σύσκεψη ἔλαβαν μέρος ἐκπρόσωποι τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, ὑπηρεσιακοὶ παράγοντες καὶ ἑκπρόσωποι τῶν Ζαγορίσιων ὁργανώσεων. Τὸ ἀπόγευμα ἡ σύσκεψη συνεχίστηκε μετὰ τὴν συμμετοχὴν προέδρων τῶν κοινοτήτων Ζαγορίου.

Θά ἀναφερθοῦμε στίς προτάσεις τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Ζαγορίου, πού εἶναι καί οἱ πλέον ἐνδιαφέρουσες.

Ὁ πρόεδρος τοῦ Πολιτιστικοῦ Συνδέσμου Ζαγορίσιων κ. Στ. Στεργιάδης ρώτησε. Γιατί κάθε ὑπηρεσία ἐνεργεί χωριστά.

• Ὑποστήριξε, ὅτι ἡ περιοχὴ ἔχει ἀνάγκη ἔργων, πού νά δίνουν τὸ βασικὸ μεροκάματο καί ὅχι πρόγραμμα, ὅπως τὸ FAO, πού ἔχει στόχο, νά ἐνισχύσει βοηθητικά τὸ εισόδημα.

• Βασικά ἔργα, πού θά βοηθῶν ἀποτελεσματικὰ τὴν ἀνάπτυξη, εἶναι: α) ἡ κάλυψη βιομηχανικῆ καὶ βιοτεχνικῆ ἀξιοποίηση τοῦ ξύλου καί β) ἡ τουριστικὴ ἀξιοποίηση τοῦ Ζαγορίου.

• Καί τὰ δύο μποροῦν νά πραγματοποιηθοῦν, μετὰ φορέα ἰσχυρῆς βάρξης, δηλαδὴ μιὰ Α.Ε. στήν ὁποία νά μετέχουν οἱ Ζαγορίσιοι.

• Μὲ τὴν κατασκευή ξενοδοχειακῶν μονάδων, πού, ὅπως διευκρινήσαμε ἀργότερα, θά γίνουν στὴ Γκαμλά καί σὲ ἄλλα ἐρημικά μέρη.

Ὁ Γενικός Γραμματεὺς τοῦ Συνδέσμου κ. Καπελίδης, ζήτησε τὴν ὑδροδότηση τῶν χωριῶν τοῦ Δυτικοῦ Ζαγορίου, πού στεροῦνται ὑδρεύσεως καὶ ἀρδεύσεως. Πρέπει νά γίνουν γεωτρήσεις, γιά τὴν ἀντίληψη νεροῦ, ὅπως ἐγινε γιά τὰ Πάνω Σουδενά.

• Ἡ γεωργικὴ γεωτροφικὴ ἐκμετάλλευση, πρέπει νά γίνῃ σὲ συνεταιριστικὴ βάση.

• Ἡ ἐνίσχυση τῶν χειροτεχνικῶν Σχολῶν Ἀνω Πεδυνῶν καὶ Μονοδενδρίου, γιά τὴν δημιουργία καὶ νέων τημημάτων, ὅπως ξυλογλυπτικῆς Λαϊκῆς Τέχνης κ.ά. πού θά ἀποδώσουν καλὸ εισόδημα στοὺς ἀσχολουμένους σ' αὐτοὺς τοὺς τομείς.

Ὁ Πρόεδρος Κέντρου Ἑρευνῶν Ζαγορίου κ. Β. Τζιόβας, συμφώνησε μετὰ τὸν προβληματισμὸ ἀνάπτυξης τοῦ δευτερογενοῦς τομῆα (οἰκοτεχνία, χειροτεχνία, οἰκόσιτος κτηνοτροφία), μετὰ παράλληλη ἐπεξεργασία καὶ ἀξιοποίηση τῶν προϊόντων (γάλα - μαλλί - μέλι κ.ά.) πού θά

στοχεύει στήν ἀπασχόληση τῶν λιγότερο ἐνεργῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας, γιά τὴν ἐξασφάλιση προσθέτου εισοδήματος.

• Σημείωσε, πῶς γιά ὑλοποίηση τῆς προπαθείας, βασικὰ προϋπόθεση εἶναι ἡ ἐνίσχυση τῆς πρωτογενοῦς παραγωγῆς Δάσους, κτηνοτροφία, γεωργία, μέσα ἀπὸ συνεταιριστικούς φορεῖς.

• Πρότεινε, πῶς κάθε πρόγραμμα πού ἀφορᾷ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ Ζαγορίου, θά πρέπει νά παίρνει ὑπὸψη τοῦ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ χωρίου (Δυτικὸ - Κεντρικὸ - Ανατολικὸ Ζαγόρι) καί νά χωριστεῖ σὲ ζώνες ἀνάλογα πρὸς τὴν πλουτοπαραγωγικὴ πηγή.

• Διαφώνησε, πρὸς τὴν πρόταση τοῦ κ. Στεργιάδη καὶ τάχθηκε ὑπὲρ τοῦ ἀγροτουρισμοῦ, οἰκογενειακοῦ ἐπιπέδου σὲ πρώτη φάση (ξενώνες ἐνοικιαζόμενα δωμάτια), ἀπορρίπτοντας κάθε σκέψη μεγάλων τουριστικῶν συγκροτημάτων.

Ὁ κ. Χρήστος Ρογκότης, Νομαρχιακὸς Σύμβουλος καὶ πρόεδρος κοινοτήτων Γρεβενῶν, ἀνέπτυξε τοὺς τομείς πού θά ἐνισχύουν τὴν αὐξηση τοῦ οἰκογενειακοῦ εισοδήματος.

• Μὲ τὴ δημιουργία βιομηχανίας ξύλου καὶ τὴν ἀξιοποίηση τῶν υποπροϊόντων τοῦ σὲ οἰκογενειακῆς μορφῆς ἐργαστήρια.

• Τὴν ἀξιοποίηση τῶν φυσικῶν τοπικῶν δυνατοτήτων στὴ γεωργικὴ ἐκμετάλλευση (π.χ. πασάγια) καὶ δεινδροκαλλιέργειας.

• Μελέτη βελτίωσης βοσκοτόπων.

• Δημιουργία ἐγκαταστάσεων καλ λιεργείας καὶ ἀνάπτυξης γεωνοφύλων ζώων, πού ὅπως ἀποδείχτηκε ὑπάρχει μεγάλη δυνατότητα. Ζήτησε τὴν συμπαράσταση τῶν ἀρμόδιων ὑπηρεσιῶν πού μέχρι πῶρα δὲν ἔγιναν ικανοποιητικῇ.

• Ἀξιοποίηση μετὰ ἔργα ὑποδομῆς τῶν δυνατοτήτων τοῦ Ζαγορίου γιά τουριστικὴ ἀνάπτυξη.

Ὁ Διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδας μας κ. Κ. Κυριαζὴς συμπληρώνοντας ἐπισήμανε ὅτι:

• Ἡ κοπὴ τοῦ δάσους κατὰ τοὺς μῆνες, πού τὸ δένδρο ἔχει τοὺς χυμούς του μεκνῶν τὴν ἀξία τοῦ ξύλου κατὰ τὸ 1)3.

• Τὴν ὑλοποίηση τῶν προγραμμάτων ἐπιδότησης ἐνοικιαζομένων δωμάτων, γιατί μέχρι σήμερα τίποτα τὸ οὐσιαστικὸ δὲν ἐγινε.

• Τόνισε τὴν ἐλλειψὴ ὁρθοῦ προγραμματισμοῦ, στήν ἀξιοποίηση τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς χώρας καὶ ἔφερε σὰν παράδειγμα, ὅτι ἐνὺ κατασκευάσθηκαν 15 χιονοδρομικὲς πίστες στὴ χώρα μας, σὲ περιοχὲς πού τὸ χιόνι δὲν κρατᾷ περισσότερο ἀπὸ 2—3 μῆνες, στὴ Τύμφη μοναδικὴ περιοχὴ πού τὸ χιόνι κρατᾷ 6—7 μῆνες καὶ οἱ πίστες ἔχουν μῆκος ἑκατοντάδων μέτρων, δὲν ἀρχίσει ἀκόμη ἡ μελέτη γιά τὴν ἀξιοποίησιν τῆς.

• Ὑποστήριξε ὅτι ὁ τουρισμὸς

μπορεῖ νά ἀποδόσῃ τὸ 50ο) τῆς ὅλης οἰκονομίας τοῦ χωρίου καί,

• Πρότεινε τὴ δημιουργία 3 χωριῶν (Δυτικὸ, Κεντρικὸ, Ἀνατολικὸ Ζαγόρι), πού θά ἀποτελέσουν τὸ πρότυπο γιά τὴν ἀνάπτυξη τῶν ὑπόλοιπων χωριῶν μας.

— Κατὰ τὴν ἀπογευματινὴ συνάντηση πῆραν τὸ λόγο οἱ πρόεδροι μετὰ τῶν ὁποίων καί οἱ:

• Γιάννης Ζήσης, νέος πρόεδρος Ἀρίστης. Ἐπεσήμανε τὰ σημεῖα πού θά βοηθῶν τὴν τουριστικὴ ἀνάπτυξη καὶ τόνισε ὅτι ἡ ἐλλειψὴ τηλεφωνικῆς κάλυψης, ἀποτελεῖ σοβαρὸ ἔμπόδιο.

• Γαβριὴλ Παπαναστάσης νέος Πρόεδρος Ἀσπραγγέλων ζήτησε τὴ βοήθεια τῶν ἀρμόδιων, γιά τὸν ἀναδασμὸ στὴν περιοχὴ τῆς κοινότητος, τὴν διάνοιξη δρόμων, καὶ τὴν ἐπέκταση τοῦ δικτύου ὑδρεύσεως στὴν περιοχὴν ΒΥΣΗ ΠΑΣΑ γιά τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν κτηνοτροφικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ τῶν δημιουργουμένων βιομηχανιῶν.

• Χριστόφορος Ποῦλας, νέος πρόεδρος Λαίτας, ζήτησε τὴν βελτίωση τοῦ ὁδικοῦ δικτύου, γιά νά μὴν διακόπτεται ἡ συγκοινωνία, τὴν διάνοιξη δασικῶν δρόμων, γιά τὴν καλύτερη ἐκμετάλλευση τῶν δασῶν τῆς περιοχῆς καὶ τὴν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση γιά τὴ δημιουργία ἐργαστασίου ἐπεξεργασίας τοῦ ξύλου.

• Δημήτριος Γρούνας, πρόεδρος Δόλιανης τόνισε τὴν οἰκονομικὴ ση-

μασία γιά τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς, ἐν ἣτῳ δυνατὴ ἡ ὑδρεύση περιοχῶν πού θά φυτευθοῦν καστονιές - λεπτοκαριές - καρδιές.

• Δημήτριος Γκέκης καὶ Κων. Διμαντῆς ἐκπρόσωποι κοινότητος Παπίκου τόνισαν τὴ σημασία τοῦ δρυμοῦ Ἀῶου - Βίκου τοῦ ὁποῦ ἀνεστάλησαν οἱ ἐργασίες καὶ ἀνέβησαν στοιχεῖα γιά τὴν τουριστικὴ ἀνάπτυξη τοῦ Δ. Ζαγορίου.

• Ἀθανάσιος Σακελλαριδῆς ἐκπρόσωπος τῆς Κοινότητος Φραγκῶν, ἔφερε τὸ θέμα τῆς ἀναπτύξεως τῆς μελλισσοκομίας στοῦ Ζαγορίου.

• Νικόλαος Τζιάσος πρόεδρος Σκαμνελίου τόνισε ὅτι ἐπιβάλλεται τὸ κράτος νά διαπεδαγωγῇ τὴν ἐκμετάλλευση πρὸς τὸν κρατῆσι τὴν περιοχὴν, ἀνακόποντας ἐπὶ τὴν πρὸς τὰ ἀστικά κέντρα.

— Ἡ συνάντηση θά ἐπαναληφθεῖ σὲ 15 περίπου μέρες ὅταν τὸ κλιμάκιο τῆς FAO πού ἐρχεται στὴν Ἑλλάδα θά ἐπισκεφθεῖ τὰ χωριά μας γιά τὴν διερεύνηση τῶν δυνατοτήτων τῆς περιοχῆς.

Διαπιστώσαμε ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἐνδιαφέρεται γιά τὴν ἐπιτυχία τῆς προσπάθειας, ὥστε μετὰ τὴν οἰκονομικὴ βοήθεια τῆς Ε.Ο.Κ. νά ἀναπτύξῃ μιὰ περιοχὴ τῆς χώρας, πού θά ἀποτελεῖται καὶ πρότυπο γιά τὴν ἀνάπτυξη τῶν προβληματικῶν περιοχῶν τῆς Εὐρώπης.

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ •

Θά ἀπατήσω μετὰ δύο λόγια στὸν ἀγαπητὸ μου κ. Λαζαρίδη ἐπαναλαμβάνοντας αὐτὰ πο ὡρῶς εἶπα καὶ θά πού ξαναπῶ πολλές φορές.

Ὁ ἀρμόδιος φορέας δὲν γίνεται μετὰ ἀρθρα οὔτε μετὰ κουβέντες σὲ ξενοδοχεῖο μου ἢ σὲ μεσοχώρι.

Ὁ ἀρμόδιος φορέας, ὅπως ἡ Ἀνώμηνη αὐτὴ Ἐταιρεία τῶν Ζαγορίσιων Εὐρείας Λαϊκῆς Βάσεως γίνεται μονάχα ἀν ΕΜΕΙΣ οἱ Ζαγορίσιοι τὸ πιστεύουμε καὶ βάλομε τὸ χέρι στὴ τσέπη μας ἀγοράζοντας ἕνα ἀριθμὸ μετοχῶν ἀνάλογα μετὰ τὴν οἰκονομικὴν μας ἀντοχή. Ὁ ἀρμόδιος φορέας γιά τὸν κ. Λαζαρίδη, Ἀνώμηνη Ζαγοριακὴ Ἐταιρεία γιά μένα γίνεται ὅταν ἐκατὸ στήν ἀρχὴ Ζαγορίσιοι πού θέλουν νά παρουσιάξουν γιά γκεσέματα τοῦ Ζαγορίου συγκεντρωθῶν κάπου καὶ βάλουν τὴν βάσει τῆς ἑταιρείας αὐτῆς συντάσσοντας ἕνα ἑταιρικὸ πού βασικὸ σκοπὸ νά ἔχει τὴν ἀνάπτυξη τοῦ Ζαγορίου καὶ στὴν συνέχεια τὸ ἀτομικὸ κέρδος καταθέτοντας συγχρόνως ἕνα ἀνάλογο ποσὸ καθεῖνας γιά νά καλυφθεῖ στὴν ἀρχὴ τὸ ἀπὸ τὸ Νόμο απαιτούμενο κεφάλαιο γιά τὴν νομιμοποίηση τῆς Α.Ε. αὐτῆς καὶ νά ἀναλάβουν τὴν πληροφόρηση τῶν Ζαγορίσιων νά συμμετάσχουν σ' αὐτὴ.

Θεωροῦμε βασικὴ τὴν συμμετοχὴ στὴν Ἀνώμηνη Ἐταιρεία αὐτῇ:

α) τῶν κοινοτήτων τοῦ Ζαγορίου

«Ο ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ»

α) τῶν φορέων αὐτοδιοικήσεως
β) τῶν Συνεταιρισμῶν
γ) τῶν μονίμων κατοίκων τῶν χωριῶν τοῦ Ζαγορίου καὶ
δ) τῶν ἐκτὸς Ζαγορίου διαμενομένων Ζαγορίσιων.

Θεωροῦμε ἀραιολογικὴ τὴν συμμετοχὴ τῶν ἐκτὸς Ζαγορίου Ζαγορίσιων διότι αὐτοὶ ἔχουν πείρα ἐμπειρικῇ - πνευματικῇ ἐπίπεδο καὶ γνώσεις πῶς διοικεῖται καὶ ἐλέγχεται μιὰ Ἀνώμηνη Ἐταιρεία.

Οἱ Ζαγορίσιοι αὐτοὶ καλὰ θά εἰναι νά ἀποσυρθοῦν θεληματικὰ ὑστερα ἀπὸ ὁρισμένον χρόνον ἀφοῦ οἱ ὑπόλοιποι ἀποκτήσουν τὴν πείρα καὶ τὴν ἱκανότητα διοικήσεως καὶ ἐλέγχου.

Λεητομέρειες γιά τὸ τί μπορεί νά ἀξιοποιήσῃ καὶ τί μπορεί νά κάνει στὴ συνέχεια ἡ Ἐταιρεία αὐτὴ ἔχουν δημοσιευθεῖ στοῦ Ζαγορίου, στὸν Γιαννιῶτικὸ τύπο καὶ διανεμήθηκαν φωτοτυπημένα τεύχη στίς κοινότητες κ.λ.π.

Τελειώνοντας θά ἐπαναλάβω αὐτὰ πού εἶπα στοὺς προέδρους Ζαγορίσιων στὴν συγκέντρωση 15-11-82 καὶ αὐτὸ πού μᾶς εἶπαν οἱ κρατικοὶ φορεῖς καὶ ὁ Νομάρχης μας. Ἰδρύστε Α.Ε. ἢ συνεταιρισθεῖται καὶ φτιάξτε Βιομηχανίες, Βιοτεχνίες ἀξιοποιώντας τὸν τόπο σας καὶ πένοντας σύμφωνα μετὰ τὸν 1262)82 Νόμο μετὰ.

• ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 15ῃ ΣΕΛ.

ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΚΩΔΙΚΑ

τῶν Ἐπάνω Σουδενῶν τοῦ Ζαγορίου

Περιεχόμενο αὐτοῦ ἡ αὐτοδιοίκηση τῆς κοινότητος καὶ ἡ πορεία τῆς 30 χρόνια τ.ε.κ.μ.η.ρ.ι.ω.μ.ε.ν.η. ἀπὸ τὸ 1832
Τὸ κεφάλαιο 7ο παραλείπεται. Χωρὶς ἐνδιαφέρον

• Ἡ ὑπ' ἀριθ. 3 Κόλλα. Εἶναι κατὰ τὴν ἀντιγράφου σελ. 189—193 τοῦ κώδικα. Ἡ ἐπικεφαλὶδα τῆς εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

Ἐνταῦθα ἀντιγράφου τὴν Κόλλαν τοῦ χωρίου μας Ε.Σ. (Ἐπάνω—σουδενά), εἰς τὴν ὁποίαν ἐκαταγράψαμεν ὅλα τὰ χρονικά πληρώματα, ὅσα δηλ. ἠκολούθησαν ἀπὸ πρώτης Ὀκτωβρίου 1843 μέχρι τῆς 1. Ἰουνίου 1844 καὶ τὴν ἐδωσάμεν εἰς χεῖρας τοῦ Χ. Τζιάμη, Βεκίλη.

Τὰ πληρώματα τῆς χρονιάς: Ὅλα γρόσια δέκα - ἐννέα χιλιάδες καὶ ἐνακόσια ἐξήντα γρόσια (19960) ἔγινε ἡ ἀναλόγηση κανονικῇ. Ἐπεσε τὸ κάθε γρόσι τῆς Στίμας πρὸς δύο γρόσια καὶ περισσεύσαν 40 γρόσια. Ὑποφαίνοντες οἱ συντάξαντες τὴν Κόλλα:

Ἀναγνώστης Ἰω. Δούβλη, Ἰω. Σακελλαρίου, Σ. Πριμηκύρης, Κ. Δεληγιάννης (ἀδελφός τοῦ πάππου μου Λάμπρου Δεληγιάννη) 1844. Ἰουνίου α. Ε. Σουδενά.

Χριστόδουλος Ἰω. Τζιάμη ὑπόσχομαι Ἀπὸ τὰ πληρώματα αὐτὰ τῶν 19.960 γροσίων, 8.378 γρόσια διατέθηκαν γιά τὴν πληρωμὴ φόρων πρὸς τὸ Βλατεῖ.

Αὐτοὶ οἱ φόροι ἦσαν: α) ἕνας μπεντερμὲς ἀπὸ καπνιάτικα καὶ ἀχυροκάβουνα γρόσια 3556, β) Ἐξοδα Βιλαετίου Ἀγιοδημητρήσια γρ. 765, γ) Νούλα μαλιάτικα γρ. 337, δ) Ἀγιογρίσια καπνιάτικα γρ. 2916 καὶ ε) ἔξοδα Βιλαετίου Ἀγιογρίσια 804. Σύνολο 8378.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 4 Κόλλα σελίδες 211—213. Ἡ ἐπικεφαλὶδα τῆς εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

Ἐνταῦθα ἀντιγράφου τὴν Κόλλαν τοῦ χωρίου μας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐβρίσκαμεν ὅλας τὰς ληψοδόσεις, ὅσας διὰ τὸ χωρίον ἔκαμεν ὁ Χριστόδουλος Τζιάμης, πρῶν Βεκίλης καὶ ὅσας ὁ Μιχὸς νῦν Βεκίλης ἀπὸ τὴν πρώτῃν Ὀκτωβρίου 1844 ἕως πρώτῃν Ἰουλίου 1845 καὶ ἐδωσάμεν αὐτὴν εἰς χεῖρας τοῦ Μιχου Φώτου, ὅστις μέλη νά ἀκολουθήσῃ, ὡς ὑπό-

δὲ καὶ παρὰδὲς 8 τὸ ἀσπρον φέρον εἰς τὴν ἰδίαν Στίμα ἰδιαιτέρα σημειεῖ εἰς ἕτερον δευτέρῃ ἢ Σβάρνα εἰς ἕτερον δευτέρῃ ἢ δεκατίᾳ

Ὅσα πρὸς ἐξίσωσιν τοῦ ἀνωθεν λογαριασμοῦ, τὰ ὅποια νά περᾶσιν ὁ Πόντικος εἰς τὸν νέον Ὀκτωβρίου 1849

γρ. 47.16
γρ. 37919.30

Ἦτοι γρόσια τριάντα ἐπτά χιλιάδες ἐννεακόσια δέκα - ἐννέα καὶ παρὰδὲς τριάντα.

σχετὰ ἀκολουθῶν.

Τὰ πληρώματα, ὅπως ἀναγράφονται εἰς τὴν Κόλλαν εἶναι ὅλα 15387 γρόσια. Ἀναλόγηση μετὰ τὴν Στίμα τῶν 10 χιλ. ἀσπρων γρόσια 1½. Ἀπὸ τὰ πληρώματα αὐτὰ διατέθηκαν γιά δοσιμὰτα ὑπὸ διάφορες μορφῆς τῆς κοινότητος γρ. 8829.

Ὁ Σποχὴς ὁ Μαλιάκος ἀκριβοπλὴ ρώθηκε ἐκείνη τὴ χρονιά. Τὸν ἐφοδίασαν ἀκόμα καὶ μετὰ 50 ὀκάδες βούτυρο καὶ ἕνα ἄρνι πού εἶναι περσισμὸν ἐνὰ λογαριασμὸ γιά γρόσια 12.20.

Αὐτὴ τὴ χρονία 1844—45 δάσκαλος σὲ χωριὸ ἦταν ὁ Χρῦσανθος πού ἀναφέρεται ὅτι πήρε 1500 γρόσια, χωρὶς νά ἐκαθαρίζεται γιά ποσο χρόνον.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 5 Κόλλα. Εἶναι κατὰ τὴν ἀντιγράφου σελ. 313—315. Ἡ ἐπικεφαλὶδα τῆς εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

Ἡ Κόλλα τοῦ χωρίου 1849 Δεκεμβρίου 15, ἦτοι τὸ χρέος καὶ τὸ ρίξιμον.

Καταστρώνομεν ἐνταῦθα ὅλα τὰ ἔξοδα ὅσα ὁ Κύριος Χριστόδουλος Ἀναγνώστη Δούβλη, Βεκίλης τοῦ χωρίου ἔκαμε ἀπὸ 1848 Ἀπριλ. α. ἕως 1849 τέλος Μαρτίου καὶ ὅσα μετὰ ταῦτα ὁ ἴδιος αὐτοθελήτως χωρὶς νά εἶναι Βεκίλης ἐξώδευσε ἕως πρώτῃν Ὀκτωβρίου 1849, ὁμοίως καὶ ὅσα ὁ Κύριος Λάμπρος Πόντικος Βεκίλης μας ἀπὸ πρώτῃς Ὀκτωβρίου ἕως ἐννέα Δεκεμβρίου τρέχοντος ἐτους.

Διὸ σήμερον δίδομεν τὴν παρούσαν Κόλλαν εἰς χεῖρας τοῦ κυρίου Λάμπρου Πόντικα, Βεκίλη μας, ἵνα συνάξῃ ὡς ἀκολουθῶν τὸν διαπαιθωμένον ὅλας τὰς ληψοδόσεις, ὅσας διὰ τὸ χωρίον ἔκαμεν ὁ Χριστόδουλος Τζιάμης, πρῶν Βεκίλης καὶ ὅσας ὁ Μιχὸς νῦν Βεκίλης ἀπὸ τὴν πρώτῃν Ὀκτωβρίου 1844 ἕως πρώτῃν Ἰουλίου 1845 καὶ ἐδωσάμεν αὐτὴν εἰς χεῖρας τοῦ Μιχου Φώτου, ὅστις μέλη νά ἀκολουθήσῃ, ὡς ὑπό-

δὲ καὶ παρὰδὲς 8 τὸ ἀσπρον φέρον εἰς τὴν ἰδίαν Στίμα ἰδιαιτέρα σημειεῖ εἰς ἕτερον δευτέρῃ ἢ Σβάρνα εἰς ἕτερον δευτέρῃ ἢ δεκατίᾳ

γρ. 22.000
» 310
» 4884.24
» 1088130
37872.14

Ὅσα πρὸς ἐξίσωσιν τοῦ ἀνωθεν λογαριασμοῦ, τὰ ὅποια νά περᾶσιν ὁ Πόντικος εἰς τὸν νέον Ὀκτωβρίου 1849

γρ. 47.16
γρ. 37919.30

Ἦτοι γρόσια τριάντα ἐπτά χιλιάδες ἐννεακόσια δέκα - ἐννέα καὶ παρὰδὲς τριάντα.

ἄλλο ἀπὸ τὸ σημερινὸ πληθωρισμὸ καὶ τὸ χάσιμο μέρους ἀπὸ τὴν ἀξία τοῦ νομισματοῦ, πού ἦταν. Καὶ τότε οἱ λογαριασμοὶ γίνονταν καὶ ὑπολογίζονταν τὸ γρόσι μετὰ τὸ χαμὸ τῆς μονάδας.

Στίς 29 Ὀκτωβρίου 1848 ἕνας μπεντερμὲς Βιλαετίου διὰ καπνιάτικα εἶναι ὑπολογισμένος στὰ 1000 γρόσια. Ἀπὸ χάσιμο τῆς ἀξίας τῆς μονάδας, τοῦ γροσίου δηλ. ἡ Κοινότης πληρώνει καὶ 30 γρόσια ἀκόμα, ἦτοι 1030 γρόσια.

Γιὰ 10.700 γρόσια πού ἀγόρασαν οἱ Σουδενῶντες ἀπὸ τοὺς Μονοδενδρίτες τὴν δεκατίᾳ τοῦ 1849 πληρώσαν καὶ γιά χαμὸ μονοδέν γρ. 18130, ἦτοι 10881.31.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 6 Κόλλα. Εἶναι κατὰ τὴν ἀντιγράφου σελ. 326—329. Τὸ θέμα τῆς εἶναι:

1851 Μαρτίου πρώτῃ. Πρακτικὰ τῶν παρὰ τῆς κοινότητος διορισθέντων κυρίων Ἀναγνώστη Δούβλη καὶ ριστ. Τατάνη.

Ἡ Κόλλα τοῦ χωρίου, ἦτοι τὸ χρέος καὶ τὸ ρίξιμον 1851 Μαρτίου πρώτῃ. Καταστρώνομεν ἐνταῦθα ὅλα τὰ ἔξοδα ὅσα ὁ Κύριος Λάμπρος Πόντικος, πρῶν Βεκίλης μας μέχρι τὸ 1850 Ὀκτωβρίου ἔκαμε διὰ λογαριασμὸν τοῦ χωρίου ἢς ὁ καὶ ὡς τοῦ ἀντιγραφισμένου εἰς τὸν Κώδικα τοῦ χωρίου (καὶ τὸ παρὸν βιβλίον φ. α 319) καὶ ὅσα μετὰ ταῦτα ὁ Χριστόδουλος Ἀναγνώστη Δούβλη διορισθεὶς Βεκίλης ἀπὸ 30 Δεκεμβρίου ἐξώδευσε καὶ ὅσα χωρὶς οἱ ἐπληρώσαν τὴν συνανέσει τῶν γερόντων διὰ τὰς ἀκολουθοῦσας αἰτίας. Διὸ σήμερον δίδομεν τὴν παρούσαν Κόλλαν οἱ ὑπογεγραμμένοι πληρεξούσιοι παρὰ τῆς κοινότητος εἰς χεῖρας τοῦ Χριστοῦ. Ἀναγνώστη Δούβ

Κοινωνικά

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Ἡ Ὁλγα Γεωρ. Δέμκα καὶ ὁ Μιχαὴλ Μπιλκὴς ἀπὸ τῆς Λυκόραχης Κοινότητος ἀρραβωνιάστηκαν.

Θερμὰ συγχαρητήρια καὶ καλὰ στέφανα.

— Ὁ χωριανὸς μας Παύλος Χο. Δούβαλης φιλόλογος καὶ ἡ Ἰουλίτσα Μάνθου Καραγιάννη ἀρραβωνιάστηκαν.

Θερμὰ συγχαρητήρια καὶ καλὰ στέφανα.

Ε.Γ.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ: Ὁ Κώστας Δημ. Κοντοδήμιος καὶ ἡ Φρόσω Περκανζή ἀρραβωνιάστηκαν.

Στ' ἀρραβωνιασμένα καὶ στοὺς δικούς τους θερμὰ συγχαρητήρια.

★

ΓΑΜΟΙ

ΣΚΑΜΝΕΛΙ: Παντρεύτηκαν στὸ Σκαμνέλι ἡ Ἀλέκα Γκούρη καὶ ὁ Τηλέμαχος Τσουμάνης. Χαρὰ κι εὐτυχία σ' ὅλη τους πτὴ ζωή.

Μπερδεύτηκαν τὰ χαρτιά στὸ τυπογραφεῖο καὶ δὲ δημοσιεύτηκε ὅτιαν ἔπρεπε.

Ε.Γ.

ΜΕΣΟΒΟΥΝΙ: Ἐγιναν στή Θεσσαλονίκη οἱ γάμοι τῆς Ἀντιγόνης Κων. Πέτσκου ἐγγονῆς τοῦ ἀείμνηστου συνεργάτου μας Χαράλαμπου Πέτσκου μὲ τὸν Κώστα Κατσαοῦνη βιομήχανο.

— Τὸ Ζαγόρι μας εὐχεταὶ νὰ ζήσουν εὐτυχισμένοι.

ΒΙΤΣΑ: Παντρεύτηκαν στήν ἐκκλησία «Ἅγιος Χαράλαμπος» Λαζαρίνας Τρικιάλων ἡτὴν Κυριακὴ 21 Νοέμβρη 1982 ὁ συγχωριανὸς μας Εὐάγγελος Βασδέκης τοῦ Νεοπτώλεμου, ὑπάλληλος Πυροσβεστικῆς Ὑπηρεσίας μὲ τὴν Ἑλένη Κατσαοῦ ὑπάλληλο Ὑπουργείου Παιδείας.

— Τοὺς εὐχόμεστε νὰ ζήσουν εὐτυχισμένοι.

Οἰκογένεια

ΚΩΣΤΑ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΕΛΑΤΗ: Πέθανε στίς 18 Ὀκτωβρίου ἡ Ἑλπίκη Μπαλούγια τὸ γένος Σαμπέκη Γεωργίου.

— Θερμὰ συλλυπητήρια στοὺς συγγενεὶς τῆς. **Κ.Κ.**

ΝΕΓΑΔΕΣ: Πέθανε στίς 13 Νοεμβρίου καὶ κηδεύτηκε στὰ Γιάννινα ὁ Παπαμηχάλης Κρουστάλλης σὲ ἡλικία 76 χρόνων.

Τελείωσε τὸ ἱεροδιδασκαλεῖο ΒΕΛΛΑΣ καὶ ἔγινε παππὰς τὸ 1935 καὶ ὑπηρετήσε στήν Ἑλλάτη, Νεγάδες, Βραδέτο, Καπέσοβο, Σκαμνέλι, Τσε-

πέλοβο, Βοβούσα.

Τὰ πρῶτα του βήματα ξεκίνησε στήν ἐφημερίδα τοῦ Χατζή - Πελερέν Ἠπειρος.

— Ἡ ἐφημερίδα μας ἐκφράζει θερμὰ συλλυπητήρια στὰ παιδιά του.

ΗΛΙΟΧΩΡΙ: Σκοτώθηκε σὲ τροχαῖο ἰατύχημα στὸ ἀνθος τῆς ἡλικίας τῆς ἡ ἀρχιτέκτων Μαρία Χρυσοστόμου Πολύζου.

— Θερμὰ συλλυπητήρια στοὺς συγγενεὶς τῆς.

ΛΑΪΣΤΑ: Πέθανε στὰ Γιάννινα καὶ κηδεύτηκε στὰ Λαῖστα ὁ Ἰωάννης Τζαμπούρας.

— Συλλυπητήρια στοὺς δικούς του.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Κηδεύτηκε στοὺς Ἀσπράγγελους ὁ ἐξαίρετος οἰκογενειάρχης Ἀνδρέας Κάτσινος ἐτῶν 57. Στὰ λαμπρὰ τέκνα του καὶ στὴ σύζυγό του θερμὰ συλλυπητήρια.

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ, στὴ μέριμνά του νὰ τονώσει τὴν πνευματικὴ κίνηση τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, ἐπέστειλε στὸ Σύλλογο Ἀσπράγγων ἐπιταγὴ πενήντα χιλιάδων δραχ. γιὰ τίς πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις του.

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Μέλη τοῦ Δ.Σ. τοῦ Πολ. Συνδέσμου Ζαγορίσιων ἀντιδρῶν στήν πρόταση νὰ ἐπιδωτοῦνται, ἀπὸ τὸ 30οο τοῦ Ριζαρίου Κληροδοτήματος, που διατίθεται γιὰ τὸ Ζαγόρι, καὶ πολιτιστικοὶ σύλλογοι τῶν χωριῶν μας.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ οἱ σύλλογοι με τὰ μικρὰ τῶν ἐσοδῶν ἀπὸ προσφορὰς τῶν συγχωριανῶν, προσφέρουν πολλαπλάσιο ἔργο στὴ γεννέτειρά των, μερικοὶ δὲ παρουσιάζουν ἀξιόζηλευτο πολιτιστικὸ ἔργο σ' ἀντίθεση με ὁργανώσεις υψηλοῦ προὐπολογισμοῦ.

Θάχουν τοὺς λόγους τους, δὲν μποροῦν ὅμως νὰ μονοπωλοῦν τὸ ὀρθὸ ὅλων τῶν ἀπόψεων.

Γιὰ τοῦτο πρέπει ὁ Σύνδεσμος νὰ πάρει τὴν πρωτοβουλία νὰ γίνῃ κοινὴ σύσκεψη τῶν μεγαλυτέρων Ζαγορίσιων ὁργανώσεων καὶ ἴσως βρεθεῖ ἡ χρυσή τομὴ. Γιατί διάσπαση καὶ κοντράρισμα μεταξύ τῶν ὁργανώσεων νημόν ζημιόγνο ἀποτέλεσμα θὰ ἔχει γιὰ τὴ δοκιμαζόμενη πατρίδα μας.

Αἰσιοδοξοῦμε γιὰ τὴν γνωρίζουμε ὅτι τὰ μέλη τῶν Ζαγορίσιων ὁργανώσεων αποτελοῦνται ἀπὸ διακεκριμένους συμπατριῶτες.

ΕΞΗΓΗΣΗ

Περιοδικὰ ἐσωκλείομε ἐντυπες ταχυδρομικὲς ἐπιταγὲς γιὰ νὰ διευκολύνουμε τοὺς ἀναγνώστες μας καὶ γιὰ νὰ ἀποφεύγονται λάθη κατὰ τὴν ἀναγραφὴ τῶν στοιχείων τοῦ παραλήπτη.

Ἡ ἀποστολὴ τους καὶ σ' ὅσους ἀκόμη ἔχουν στείλει τὴν ἐισφορά τους γίνεται ἐπιδὴ ἡ διαλογὴ θ' ἀπαιτοῦσε πολὺ περισσότερο χρόνο ἀπὸ ὅσο διαθέτουμε.

Τοὺς παρακαλοῦμε νὰ τὴν κρατήσουν γιὰ μελλοντικὴ τους χρῆση.

Τὸ ΖΑΓΟΡΙ μας
εἰς τόμους

Με χαρὰ γνωρίζουμε στοὺς ἀναγνώστες που κράτησαν τὰ φύλλα τῆς ἐφημερίδας ὅτι μποροῦν νὰ τα στείλουν γιὰ βιβλιοδεσία:

Ὁ Α' τόμος περιλαμβάνει τὰ χρόνια 1978—80

Ὁ Β' τόμος περιλαμβάνει τὰ χρόνια 1981—82, ἡ τιμὴ βιβλιοδεσίας καθετόμου στοιχίζει 400 δρχ. Ἐάν λείπουν λίγα, φύλλα θὰ τα προσθέσουμε χωρὶς ἐπιβάρυνση.

Δὲν ὑπάρχουν τὰ φύλλα 13, 14, 15, 17, 43 μπορεῖ ὅμως νὰ τα ἀντικαταστήσουμε με φωτοτυπίες.

Υπάρχουν λίγοι τόμοι πλήρεις καὶ τιμῶνται ὁ Α' τόμος δρχ. 1500 καὶ ὁ Β' 1200 δραχμὲς.

ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ
ΠΟΥ ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ

Ὁ ἄρχ. Ζῶης γυῖός τοῦ συνταξιούχου ὑπαλλήλου τῆς Τράπεζας Ἑλλάδος Ἰωάννη Ζῶη ἀπὸ τὴν Ἀρίστη, τιμᾶει τὰ Ἑλληνικὰ χρώματα, ὅπως ἀναγράφουν οἱ ἀθλητικὲς ἐφημερίδες:

Βασικὸ στέλεχος τῆς ομάδας Μπάσκετ τοῦ Γυμναστικοῦ Συλλόγου Ἀρίστας ἀπὸ τὸ 1970 τῆς Ἑθνικῆς ομάδας Παίδων - Ἐφήβων καὶ τῆς Ἑθνικῆς ομάδας Ἐνόπλων Δυνάμεων τίς χρονιές 1979 - 81.

Πῆρε μέρος σὲ ἀγῶνες τῆς Ἑθνικῆς ομάδας Ἀνδρῶν στήν Ἀμερικὴ καὶ Εὐρώπη.

Γιὰ τοὺς τοὺς τῆς Ἀγγλικῆς Φιλολογίας, κάτοχος τῆς Γαλλικῆς γλώσσας ὑπηρετεῖ στήν Ε.Ο.Κ. στίς Βρυξέλλες καὶ ἀγωνίζεται μὲ τὴν ομάδα τῆς.

Γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν ἐθνικῶν μας χρωμάτων ἐρχεται ἀεροπορικῶς

2000 ΔΡΧ.	Λαζαρίδης Ἀθανάσιος
1500 ΔΡΧ.	Γούσης Ἀλέξανδρος
1000 ΔΡΧ.	Βάντζος Γεώργιος
	Βαφειάδου Ἰσμήνη
	Γεωργιάδης Πέτρος
	Δασκαλόπουλος Ι. Βασάλης
	Δερβένης Στέφανος
	Ζαρουχλιώτου Εὐγενία
	Μέμος Γεώργιος
	Μουρτζιόπουλος Νίκος
	Μπιτέρης Ἀπόστολος
	Ξάνθος Μιχαὴλ
	Σωτήρη Ἑλπίκη
	Τζαβέλλα Δέσποινα
	Τζορματζής Ἀθανάσιος
750 ΔΡΧ.	Τσομίδης Γεωρ. Ἀναστάσιος
600 ΔΡΧ.	Δαρίτσας Χρήστος
	Ζαγοριανῆς Λουκία
	Καρπούζη Χαρὰ
	Τσοῦλης Χρ. Ἀθανάσιος
500 ΔΡΧ.	Ἀλεξιάδης Φρίξος
	Γεωργάκης Ἀλέξανδρος
	Γεωργιάδης Ἀνδρέας
	Δάλλας Κ. Μιχαὴλ
	Δέρβας Θωμάς
	Δούβαλης Ματθ. Τάσιος
	Ζαμπόπουλος Κώστας
	Ζήγου - Ντουμπούνη Λουκία
	Θεοδοσίου Γεώργιος
	Καμτσίκας Χρυσή
	Καραγιαννίδης Χρήστος
	Καπέτσας Ἀθανάσιος
	Καπέτσας Τριαντάφυλλος
	Καρπούζης Πρ. Μενέλαος
	Καφέτσας Ἀθανάσιος
	Μασούρας Ἰωάννης
	Μπέτσας Ι. Θεόδωρος
	Ξάνθος Τιμ. Ἀλέξιος
	Ξάνθος Δημ. Τιμοθέων
	Παπαγιαννίδης Βασίλ.
	Παπαγιώτης Παναγιώτης
	Παπαχρήστος Ἀλέκος
	Πάσχος Γεώρ. Κων/νος
	Πέτσας Χαρίσης
	Πρίτσας Ι. Εὐάγγελος
	Πυρῶχος Δ. Ἐλεονώρα
	Σολωμός Αλ. Γεώργιος
	Σουρανάκη - Λιόγκα Ἐριέττα
	Σταυρίδου - Φασλάκη Ρωξάνη
	Στεφανίδης Κων/νος
	Σωτηρέλης Θεοφάνης
	Τζιάπου Νικ. Δημήτριος
	Τσολάκης Κων/νος
	Τσομίδης Νικ. Γεώργιος
	Τσομπίου - Κατσούλα Φερεική
	Τσουμάνης Δημ. Γεώργιος
	Φωτιάδης Μιχαὴλ

παίρνει μέρος στοὺς ἀγῶνες καὶ ἐπιστρέφει αὐθημερόν.

Τὸ Ζαγόρι μας τὸν συγχαίρει καὶ τοῦ εὐχεταὶ σ' ἀνώτερα.